



Årsrapport 2013

180. forretningsår

«Akt skillingen, så akter daleren seg selv»

NORSK ORDTAK

Produksjon: Kolltopp Forlag

Design og trykk: 07 Media – 07.no

Foto: Audun Haugen, Jon Hauge, BT Stokke, Anne Andersen, Rune Pedersen

Innhold

Hovedtall	2
Adm. banksjefs kommentarer	4
Viktige hendelser i 2013	6
Virksomheten i konsernet	8
SpareBank 1-alliansen	15
Strategi og mål	16
Styrets årsberetning	20
Årsregnskap	31
▪ Resultatregnskap	32
▪ Balanse	33
▪ Endring i egenkapital	34
▪ Kontantstrømoppstilling	38
▪ Noter til regnskapet	39
▪ Erklæring fra styret og administrerende banksjef	100
▪ Revisors beretning	101
▪ Årsberetning fra kontrollkomiteen for 2013	103
Egenkapitalbevis	104
Samfunnsansvar	108
Eierstyring og selskapsledelse	114
Bankens tillitsvalgte	119



Else Hellum

Bjørn Rune
Rindal

Unn Teslo

Sten Einar
LunderJane K.
Gravbråten

Kristin Ruud



Steinar Haugli

Hovedtall (konsern)

RESULTATSAMMENDRAG (Hele tusen kroner)	31.12.2013	31.12.2012
Netto renteinntekter	288 900	284 142
Netto provisjons- og andre inntekter	209 921	164 763
Netto avkastning på finansielle investeringer	84 495	47 819
Sum inntekter	583 316	496 725
Sum driftskostnader	272 062	264 390
Driftsresultat før tap	311 253	232 334
Tap på utlån og garantier	16 537	10 732
Resultat før skatt	294 716	221 602
Skattekostnad	61 004	47 573
Periodens resultat	233 712	174 029
Sum øvrige resultatposter ført mot egenkapitalen	11 467	12 157
Totalresultat	245 179	186 187

NØKKELTALL	31.12.2013	31.12.2012
Lønnsomhet		
Egenkapitalavkastning 1)	9.8 %	7.6 %
Egenkapitalavkastning (totalresultat)	10.2 %	8.8 %
Kostnadsprosent 2)	46.6 %	53.2 %
Balansetall		
Brutto utlån til kunder	14 743 657	14 054 170
Brutto utlån til kunder inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	19 513 580	18 004 059
Innskudd fra kunder	10 612 072	9 724 301
Innskuddsdekning	72.0 %	69.2 %
Utlånsvekst siste 12 måneder	4.9 %	3.3 %
Utlånsvekst inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	8.4 %	13.1 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder	9.1 %	6.5 %
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	17 514 861	16 464 957
Forvaltningskapital	18 037 690	16 992 033
Forvaltningskapital inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	22 807 613	20 941 922
Tap og mislighold i % av brutto utlån inkl. SB1 Boligkreditt		
Tapsprosent utlån 3)	0.1 %	0.1 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0.3 %	0.5 %
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0.2 %	0.2 %
Soliditet		
Kapitaldeknings-/kjernekapitaldekningsprosent (konsern)	15.6 %	16.2 %
Kapitaldeknings-/kjernekapitaldekningsprosent (morbank)	17.5 %	18.4 %
Netto ansvarlig kapital/kjernekapital (konsern)	1 737 349	1 714 732
Netto ansvarlig kapital/kjernekapital (morbank)	1 986 877	2 002 715
Kontor og bemanning		
Antall kontor	9	9
Antall årsverk	172.1	173.9
EGENKAPITALBEVIS	31.12.2013	31.12.2012
Egenkapitalbevisbrøk	97.19%	97.19%
Børskurs	122.50	113.50
Børsverdi mill. kr	1,708	1,583
Bokført egenkapital per egenkapitalbevis	170.80	161.00
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) (morbank) 4)	14.11	11.65
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) (konsern) 4)	16.21	12.03
Utbytte pr egenkapitalbevis (kr)	8.00	8.00
Pris / Resultat per egenkapitalbevis annualisert	7.56	9.44
Pris / Bokført egenkapital	0.70	0.68

1) Ordinært resultat i prosent av gjennomsnittlig egenkapital

2) Sum kostnader i prosent av sum driftsinntekter

3) Netto tap i prosent av brutto utlån inkl. Boligkreditt hittil i år, annualisert

4) Overskudd hittil i år eks. minoritetsinteresser multiplisert med egenkapitalbevisprosenten og dividert på gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis.



SpareBank 1 Ringerike Hadeland – den anbefalte banken

Visjonen er å være den anbefalte banken i regionen. Vi er en lønnsom og solid bank med solide røtter og som er i utvikling til glede for distriktet.

VERDIGRUNNLAG

Vi er heldige som driver virksomheten i nettopp vår region. Dette er en flott del av landet som kjennetegnes både gjennom stabilitet og tradisjoner, men som har imponert med omstillingsevne og optimisme i forhold til de betydelige endringene som industrien i distriktet har gjennomgått de senere årene. En slik omstillingsevne og optimisme er viktig med tanke på fremtiden. Nærheten til Oslo er selvfølgelig en del av dette og vi har håp og tro om ytterligere bedring av infrastrukturen, slik at enda flere kan jobbe og bo i denne regionen.

I SpareBank 1 Ringerike Hadeland ønsker vi å skape verdier for kunder, eiere, ansatte og samfunnet som vi er en del av. Vår visjon er å være den anbefalte banken. Dette betyr at vi skal gjøre så god jobb mot våre kunder at de anbefaler oss til andre. Virksomheten skal være bygget på kjerneverdiene nær, dyktig, fremtidsrettet og engasjert. Ambisjonen er å kunne befeste posisjonen som en samfunnsengasjert og litt annerledes bank som er opptatt av den flotte regionen som vi er en del av. Vi vil bety noe for bedrifter og folk flest i vårt område. Vi ønsker å strekke oss litt lenger når viktige bedrifter har utfordringer vi tror vi kan bidra til å løse eller når viktige samfunnsprosjekter skal gjennomføres.

LØNNSOM VEKST

Vi er stolte av den tilliten som kundene viste oss i 2013. Konsernets resultat gjenspeiler dette med et overskudd før skatt på 294,7 mill. kroner. Ikke minst er vi stolte av utlånsveksten på over 1,5 milliarder kroner. Disse kronene har bidratt til å oppfylle mange drømmer for våre kunder. Tallene forteller noe om stor aktivitet og optimisme i distriktet samt at banken tar markedsandeler gjennom nye kunderelasjoner. Resultatene kan også takkes 183 medarbeidere som har lagt ned en betydelig arbeidsinnsats for konsernet i året som har gått.

BEST PÅ KUNDEOPPLEVELSER

Vi har høye ambisjoner i forhold til våre kunder. Vårt bankarbeid skal være preget av stolthet, kvalitet og langsiktighet. Vi skal sikre at kundene får riktig og rask behandling slik at planer og drømmer kan realiseres i samspill med banken. Vi skal også være en ledende forvalter av sparepenger og distributør av viktige spare- og forsikringsprodukter, herunder sparing til pensjon.

Vi er den ledende banken i vår region med en samlet markedsandel både overfor person- og bedriftskunder på vel 40%. Det er over 56.000 eksisterende kunder samt 2.400 nye kunder i 2013 som har vist oss denne tilliten, noe som fyller oss både med stolthet og ydmykhet. Vi legger stor vekt på tett samspill med kundene og utvikling av gode og langsiktige kunderelasjoner. Rådgiverrollen tror vi blir stadig viktigere og vi har iverksatt tiltak for å utvikle denne ytterligere fremover slik at vi når vår



ambisjon om å bli best på kundeopplevelser. Vi ser også at kundeadferden og krav til tilgjengelighet endrer seg raskt med betydelig økning og etterspørsel etter tjenestetilbud på digitale og mobile flater. Dette gjør at vi må omstille oss og omdefinere nærhetsbegrepet i forhold til kunders forventninger. Som et ledd i dette har SpareBank 1 etablert et felles kundesenter med åpningstider 7-24. Banken også vedtatt å automatisere kontoret på Sokna fra våren-14.

Eierskapet og samarbeidet med EiendomsMegler 1 er også vesentlig for å styrke konsernets utvikling og omdømme. Vi ser at tett samhandling gir gode resultater både med hensyn til kundetilfredshet og verdiskapningen.

SAMFUNNSENGASJEMENT

Samspillet med sparebankstiftelsene har vært meget godt. Stiftelsenes formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn. Det er gitt betydelige bidrag til allmennyttig virksomhet i bankens virkeområde. Dette er positiv omdømmebygging for banken og meget bra for utvikling av regionen. Vi er en aktiv og vesentlig støttespiller for de fleste kulturbegivenheter, idrettsarrangement og sportsutøvere i hele markedsområdet. Det er hyggelig å konstatere at regionen har mange meget dyktige aktører både innen idrett og kultur sett i et nasjonalt perspektiv.

DYKTIGE ANSATTE

183 dyktige og engasjerte medarbeidere er bankens viktigste ressurs og uten deres innsats og gode samhandling ville ikke fjorårets resultater vært mulig.

Nok en gang registrerer vi at våre medarbeidere motiveres av de arbeidsoppgaver og krav som de til daglig står overfor. Dette ble slått fast i den årlige organisasjonsundersøkelsen. Bedriftskulturen er preget av godt samarbeid med motiverte medarbeidere som arbeider mot felles mål. Finansbransjen er i sterk endring og vi fokuserer i økende grad på kompetanseheving og omstilling.

AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Vi har de siste årene levert solide resultater og bidratt aktivt i utviklingen av vårt markedsområde. Vi er godt rustet til å møte morgendagens utfordringer. Samhandling er viktig. Vi skal sammen skape en sterk regional bank. Med solid økonomi, motiverte og dyktige medarbeidere, engasjerte eiere samt langsiktige og gode kunderelasjoner har vi et meget godt utgangspunkt.



Steinar Haugli

Steinar Haugli
Adm. banksjef



Viktige hendelser i 2013

Mer enn 2.400 nye kunder velger banken som sin finansielle samarbeidspartner	Ikke minst har vi over 56.000 kunder som har gitt oss tillit, gir oss positive tilbakemeldinger og valgt å være kunde hos oss gjennom en årrekke.
Nye digitale bankløsninger skyter fart	Ved utgangen av 2013 har vi flere pålogginger på mobilbank app enn tradisjonell nettbank.
Økte regulatoriske krav til finanssektoren.	Nye og strengere krav til banknærings behov for egenkapital og finansiering både nasjonalt og internasjonalt. SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en solid og lønnsom bank men følger utviklingen tett og er godt forberedt på de varslede endringer.
Medarbeiderne	183 engasjerte ansatte i konsernet med sterk lojalitet til virksomheten og dens verdigrunnlag. De er kompetente med nærhet til markedet og kundene med stor vilje og evne til forbedring og engasjement. I 2013 har det vært gjennomført betydelig med program innen kompetanseutvikling innen bank- og eiendomsmeglerfaget, lederutvikling og talentutvikling.



Samfunnsengasjement	Samfunnsengasjement er en viktig del av konsernets verdigrunnlag. Vi skaper verdier i distriktet som vi er en del av og dette skjer gjennom blant annet investeringer og bidrag til kultur, idrett, utdanning og næringslivet. Banken har et tett samspill med sparebankstiftelsene. Vi har samlet bidratt med vel 40 mill. kroner i 2013.
EiendomsMegler 1	EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland befester sin sterke markedsposisjon med 1.376 omsatte boliger til en verdi av 2,7 milliarder kroner i 2013. Samspillet mellom megler og bank bidrar til verdiskapning for begge parter.
SpareBank 1-alliansen	SpareBank 1-alliansen er et meget viktig strategisk fundament som gir oss tilgang på produkter, teknologi, kompetanse og markedsprofilering, slik at vi kan være en selvstendig lokalbank i vårt markedsområde. Alliansen har gjennom et forbedringsprogram i 2013 ytterligere forsterket markedsprofilen, forenklet og effektivisert, slik at vi fremover vil få økte resultatbidrag og effekter av samarbeidet.



Virksomheten i konsernet

HISTORIKK

Historien til dagens bank går tilbake til 4. august 1833, da Ringerikes Sparebank ble etablert som Norges første landssparebank og bank nummer syv i landet. Noen år etter ble nabobankene Gran Sparebank og Sparebanken Jevnaker Lunner etablert i henholdsvis 1857 og 1862. Grunnleggerne av sparebankene hadde et ønske om å medvirke til en positiv verdiskapning i distriktet den tilhørte.

I 1996 var alle de tre tidligere bankene med på å etablere SpareBank 1-alliansen, som er et bank- og produktsamarbeid. Gjennom deltakelsen i Alliansen er konsernet knyttet sammen i et samarbeid mellom selvstendige, lokalt forankrede banker. På denne måten blir hensynet til effektiv drift og stordriftsfordeler forenet med fordelene det er å være nær kunder og markedet.

En annen viktig begivenhet i 1996 var at Ringerikes Sparebank ble børsnotert. Banken ønsket å knytte kundene enda tettere til seg gjennom å skape et godt investeringsalternativ. I tillegg ville man oppnå økt fokus fra finansmiljøene ved å være børsnotert.

En annen historisk milepæl i de tre bankenes historie er 17. desember 2009 da henholdsvis representantskapet og forstanderskapene i Ringerikes Sparebank, Gran Sparebank og Sparebanken Jevnaker Lunner enstemmig vedtok en sammenslutningsavtale mellom bankene. Dette var et offensivt tiltak for å etablere en selvstendig, fremtidsrettet og konkurransedyktig bank i regionen. Ønsket er det samme som grunnleggerne hadde: En sterk og solid bank med god kjennskap til markedet og sine kunder, samfunnsengasjert og med godt omdømme.

Bankene ble juridisk fusjonert fra 1. juli 2010, med tidligere Ringerikes Sparebank som overtakende bank. Samme dato ble navnet på banken endret til SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Samtidig med fusjonen ble det etablert tre lokale sparebankstiftelser; Sparebankstiftelsen Ringerike, Sparebankstiftelsen Gran og Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal. Den opp-tjente egenkapitalen ble overført til stiftelsene og de investerte i egenkapitalbevis i banken. Fremtidig utbytte fra og avkastning på investeringen i banken vil danne grunnlag for gaver til allmennyttige formål fra stiftelsene. Stiftelsenes formål er således å forvalte eierinteressen i banken, utdele gaver til allmennyttige formål samt forvaltning av stiftelsenes kapital. Det vil være et sterkt samspill mellom banken og stiftelsene for å videreføre sparebanktradisjonene til glede for lokalsamfunnene.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er i dag en moderne bank som tilbyr alle typer finanstjenester.

KONSERNET

SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet sysselsatte ved årsskiftet 187 ansatte tilsvarende 172,1 årsverk. Konsernet består av morbanken SpareBank 1 Ringerike Hadeland og Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (80 % eierandel).



BANKEN

Bankens markedsområde er Ringerikes-, Hadelands- og Nittedalsregionen med tilstøtende områder. Banken har 9 kontorer ved utgangen av 2013 og en forvaltningskapital inkl. lån overført til Boligkreditt på 22,8 mrd. kroner. Hovedkontoret er i Hønefoss. Banken har 157 ansatte tilsvarende 142,5 årsverk.

Den kunderettete virksomheten er organisert i to seksjoner innenfor henholdsvis person- og bedrifts-markedet. Banken leverer produkter og tjenester innen finansiering, plassering, betalingsformidling, pensjon samt skade- og livsforsikring.

Personmarkedet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er den ledende person-kundebanken i sin region med en samlet markedsandel på 40 %. Denne varierer mellom kommunene fra Jevnaker på hele 67 % andel til Nittedal hvor 21 % definerer spare-banken som sin hovedbank. I sistnevnte område har banken relativt sett kort historikk og er definert som et satsningsområde. Banken har 52.350 personkunder. I tillegg betjener seksjonen en del mindre selvstendige næringsdrivende og mange landbrukskunder samt lokale lag og foreninger.

Hovedtrekk i 2013:

- god aktivitet med 1.900 nye kunder
- inntektsvekst som følge av god kundetilgang og økt produktdekning
- økt samhandling mellom bank og eiendomsmegler gir merforretninger og flere fornøyde kunder
- utlånsvekst på 850 mill. kroner eller 7,0 % og innskuddsvekst på 507 mill. kroner eller 7,7 %
- sterk vekst i kunder som bruker mobile kanaler

Moderne tjenester og dyktige rådgivere

Kundene skal oppleve SpareBank 1 Ringerike Hadeland som en tilgjengelig, kompetent og offensiv samarbeids-partner, noe som samsvarer med bankens verdigrunnlag. Vi skal ta relevante initiativ. Trening av kunderådgivere og kontinuerlig forbedring av rådgivningsverktøy har høy prioritet for å skape gode kundeopplevelser. Et samlet tilbud av gode digitale tjenester, et moderne kundesenter og et godt utbygd kontornettverk gir kundene rask og enkel tilgang til finansielle tjenester og kompetanse i alle kanaler. Kombinasjonen av effektive tjenester og tilgang til profesjonell rådgivning skal medføre at stadig flere kunder anbefaler SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Bankmarkedet er i endring og stadig flere kunder velger digitale løsninger i sin samhandling med banken. Gjennom en kombinasjon av nærhet med kompetente personlige rådgivere og en ledende posisjon på mobile banktjenester er banken godt posisjonert for disse endringer.

Medarbeidere

Personmarkedsseksjonen sysselsetter 75 årsverk. Seksjonen er organisert gjennom 9 kontorer, hvorav 6 er lokalbankkontorer og 3 er avdelingskontorer. I tillegg til dette kommer bankens kundesenter. Det er lagt vekt på at lokalbankene i størst mulig grad skal være selvstendige, og at beslutningene skal tas nær kunden i det enkelte området. Kundesenteret skal være et servicesenter for hele vårt markedsområde.

Det er høyt fokus på kompetanseutvikling og det arbeides kontinuerlig med forbedring av kompetanse og prestasjoner. Mange ansatte tar videreutdanning gjennom BI og HBV – Høyskolen Buskerud Vestfold- og banken tilrettelegger også i stor grad for intern opplæring.



Kunder og markedet

Det er en god utvikling i hele markedsområdet med en samlet utlånsvekst på 850 mill. kroner eller 7,0 %. Dette indikerer stor aktivitet, kundefokus og mange nye kunder. Veksten har vært høyest i markedsområdene Nittedal med 14,1 % og Hole med 12,5 %. Eiendomsomsetningen har også vist god aktivitet i hele konsernets markedsområde.

Innskuddsvolumet i seksjonen økte med vel 507 mill. kroner eller 7,7 % i 2013.

Salg av forsikringsprodukter (skade og liv) og bestandsutviklingen har spesielt for skadeprodukter vært utfordrende siste året på grunn av pris og konkurranse-situasjonen. Forsikringsbestand skadeforsikring er tilnærmet flat mens vi for livprodukter viser en bestandsvekst på 8,8 % siste året.

Faktainformasjon:

Utlån	12.954 mill.
Innskudd	7.075 mill.
Forsikring premiebestand	169 mill.
Antall person kunder	52.350
Årsverk	75

Produkter og tjenester

SpareBank 1 Ringerike Hadeland leverer et bredt spekter av finansielle tjenester til personkundene. Produktdekningen per kunde økte i 2013 som følge av systematisk kundeoppfølging og kontinuerlig videreutvikling av tjenestetilbudet.

Utviklingen av nye produkter er sterkest innen mobile kanaler. Det må nevnes at SpareBank 1 var den første banken til å lansere mobilbank og tjenestene utvides stadig med blant annet mobilbank for barn, vennebetaling, ukepenger og regionsperre. I tillegg ble det i fjor lansert ny nettløsning for handel med fondsprodukter.

Det forventes at utviklingen innen tjenestetilbudet på digitale kanaler øker i årene fremover.

Utvikling av kredittkvalitet

Kvaliteten i porteføljen er meget god. Et lavt rentenivå bidrar til god betalingsevne blant husholdningene. Sammen med nære kunderelasjoner har dette bidratt til lavt mislighold. Brutto mislighold målt i prosent av utlån har vært på et lavt nivå gjennom året og var på 0,4 % ved utgangen av 2013.

SpareBank 1 Boligkreditt AS var også i 2013 en viktig finansieringskilde for sikre boliglån. Ved utgangen av året hadde SpareBank 1 Ringerike Hadeland overført 4,7 milliarder kroner til Boligkreditt.

Utsikter for 2014

Norske husholdninger har generelt god økonomi. Aktiviteten i personkundemarkedet er noe avdempet ved inngangen til 2014. Det er noe usikkerhet rundt forventninger til egen økonomi. Dette er basert på usikkerhet knyttet til hvordan det går det med aktiviteten i norsk næringsliv og fare for økt arbeidsledighet. I tillegg er det mange økonomer som tror på et avdempet boligmarked og endog boligprisfall i noen områder. Det forventes fortsatt lav rente og moderat lønnsoppgjør. Det er usikkerhet rundt pensjoner og gjeldsgraden er høy hos enkelte. Det forventes større fokus på nedbetaling av lån og at husholdningene setter til side en større andel enn tidligere til sparing.

Disse forholdene tilsier moderat etterspørsel etter nye lån. Vi har satt inn tiltak for å øke markedsandelen ytterligere i nye markedsområder som Nittedal, hvor det forventes høyere vekst enn markedet. Et fortsatt lavt rentenivå vil bidra til at gjeldbetjeningsevnen opprettholdes og at tap og mislighold vil forbli på et lavt nivå.



Vi vil fokusere på vekst i antall kunder og produktdekning, og en balansert utlånsvekst. Samlet vurderes markedsmulighetene som gode i 2014.

BEDRIFTSMARKEDET

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har om lag 4.300 kunder innenfor næringsliv og offentlig forvaltning. Markedsandelen ligger på 41 % av antall næringsdrivende i bankens tradisjonelle markeder og vi har en sterk og fremtredende posisjon i distriktets næringsliv. Banken er lokalisert med bedriftsrådgivere ved tre kontorer: Hønefoss, Gran og Nittedal og i tillegg betjenes kundene gjennom vårt øvrige kontornett og kundesenteret.

Hovedtrekk i 2013:

- god aktivitet med 358 nye kunder
- høy vekst med utlån på 660 mill. kroner eller 11,2% og innskudd med 375 mill. kroner eller 11,9%
- lavt mislighold og moderate tap i kredittporteføljen

Medarbeidere

Bedriftsmarkedsseksjonen sysselsetter 21,5 årsverk. Seksjonen er organisert gjennom tre avdelinger på Hønefoss, Hadeland og Nittedal. Det er 14 medarbeidere som yter bredderådgivning til kundene innen finansiering, plassering, forsikring og betalingsløsninger. I tillegg arbeider 4 medarbeidere med rådgivning innen pensjon, livs- og skadeforsikring rettet mot bedriftskunder.

Kunder og markedet

Netto kundevekst i 2013 var god og skyldes planlagte og målrettede tiltak for å øke bankens markedsposisjon spesielt i Nittedal. Dette har blant annet skjedd gjennom etablering av egen bedriftsmarkedsavdeling på kontoret med tre rådgivere. Banken kjennetegnes også ved stabilitet i eksisterende kundeportefølje.

Samlet vekst i utlån var i 2013 på 660 mill. kroner eller 11,2%. Dette er vesentlig høyere enn den generelle kredittveksten for bedrifter i innlands-Norge. Dette skyldes at banken har finansiert flere større utbygginger i regionen som har bidratt til positiv utvikling. I tillegg har vi fulgt noen av våre kunder som har større prosjekter også utenfor regionen. Det er gledelig å konstatere at vi har hovedbankavtale med tre av de seks kommunene i vårt markedsområde.

Innskuddene fra bedriftsmarkedet har også hatt en sterk økning, med 375 mill. kroner eller 11,9 %. Banken har noen større kunder med svingende likviditet samt at kundetilgangen er god.

Salg av forsikringsprodukter (skade-, livs-, og pensjonsforsikringer) har hatt en positiv utvikling gjennom 2013, men vi har innenfor skadeforsikringsområdet spesielt en utfordrende situasjon knyttet til prissetting og konkurranse.

Faktainformasjon:

Utlån	6.561 mill.
Innskudd	3.541 mill.
Forsikring premiebestand – årlig premieinnbetalinger	67 mill.
Antall kunder	4.300
Årsverk	21,5



Produkter og tjenester

SpareBank 1 Ringerike Hadeland leverer de fleste produkter og finansielle tjenester som bedriftskunder etterspør i markedet innen utlån, innskudd, plasseringsprodukter, forsikrings- og pensjonsprodukter og betalingsløsninger. Gjennom samarbeidspartnere i SpareBank 1-alliansen tilbys også rente- og valutaderivater, factoringløsninger og leasing.

Banken legger vekt på å være en nettverksbygger ved siden av å tilby god rådgivning med kvalitet samt å være en samtalepartner for våre næringskunder. I tillegg legger vi vekt på å kunne tilby enkle, selvbetjente løsninger som forenkler hverdagen til kundene.

Utvikling av kredittkvalitet

Kvaliteten i porteføljen vurderes som god. Konsernet benytter risikoklassifiseringssystemer for å styre risikoen i utlånsporteføljen. Bankens kredittstrategi sammen med kredittbehandlingsrutinene bidrar til kredittbehandlingsprosesser og risikovurderinger av tilfredsstillende kvalitet.

Det lave rentenivået bidrar til fortsatt god gjeldsbetjeningssevne for bedriftene. Sammen med nære kunde-relasjoner har dette bidratt til lavt mislighold i bankens kredittportefølje innenfor næringslivet. Brutto mislighold målt i prosent av utlån har vært på et lavt nivå gjennom året og var på 0,45 % ved utgangen av 2013. Det har vært et lavt antall registrerte konkurser i regionen.

Utsikter for 2014

Ved inngangen til året er det noe mer avdempet optimisme og investeringslyst. Generelt sett forventes det noe lavere etterspørselsvekst i 2014. Regionen er og har vært i en omstillingsfase med nedbygging av tradisjonell industri. Det planlegges noen varehandel- og kontorutbygginger i markedsområdet. Når det gjelder større bolig-/leilighetsprosjekter vil dette være avhengig av et visst forhåndssalg for å bli realisert. Det jobbes målrettet og planmessig med kundevekst og økning av markedsandeler både i Nittedal og på Hadeland. Dette forventes også å gi resultater for 2014.

Et fortsatt lavt rentenivå vil bidra til at gjeldsbetjeningsnivået opprettholdes, slik at tap og mislighold forventes å forbli på et moderat nivå.

EIENDOMSMEGLEREN RINGERIKE HADELAND AS

Historikk

I 1992 kjøpte Ringerikes Sparebank K-eiendom AS sammen med eiendomsmegler Borgar Flakerud. Selskapet endret navn til Ringerike Eiendomsmegling AS. I 1998 ble det etablert eiendomsmeglerkontor på Hadeland og samtidig kom Gran Sparebank og Sparebanken Jevnaker Lunner inn på eiersiden. Navnet på selskapet ble endret til Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS. Året etter ble det foretatt ytterligere utvidelser gjennom kontorer på Vikersund og i Hallingdal med Modum Sparebank og SpareBank 1 Hallingdals inntreden på eiersiden og i 2001 ble det etablert kontor i Nittedal. I 2010 fusjonerte selskapet inn Eiendomsmegler 1 Gjøvik AS samt overtok eiendomsmeglervirksomheten til Ringbo BBL i Hønefoss og samtidig inngikk de en samarbeidsavtale. I 2011 ble virksomheten i Hallingdal solgt til SpareBank 1 Hallingdal. Det er også inngått en langsiktig samarbeidsavtale med Eiendomsmegler 1 Hallingdal Valdres om oppgjørfunksjonen.



Virksomheten

Selskapet markedsfører seg under merkenavnet EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland.

Selskapet er eid 80 % av SpareBank1 Ringerike Hadeland og med de to samarbeidsbankene SpareBank 1 Hallingdal Valdres (5% eierandel) og SpareBank 1 Modum (15% eierandel) som medeiere. Selskapet er tilsluttet EiendomsMegler 1-kjeden.

Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS er markedsleder i konsernets kjerneområder Ringerike og Hadelandskommunene med markedsandeler på nivå 45-68 % av antall omsetninger i 2013. Markedsandelen i Nittedal er på 31%, noe vi er meget godt fornøyd med. Det er fokus på og arbeides målrettet med tett samhandling mellom bank og megler. I 2013 omsatte selskapet 1.376 eiendommer for totalt 2,7 milliarder kroner. Virksomheten omfatter brukte og nye boliger, næringsmegling og fritidsboliger. Selskapet har 6 meglerkontorer i bankenes virkeområder med til sammen 30 ansatte tilsvarende ca 29 årsverk. Selskapets daglige leder er Geir Heimdahl. Han overtok etter Borgar Flaskerud som sluttet våren-13, etter mange års tjeneste for selskapet.

SPAREBANK 1-ALLIANSEN

SpareBank 1-alliansen ble grunnlagt i 1996. Alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom det felleseide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. Et overordnet mål for SpareBank 1-alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet. Samtidig representerer SpareBank 1-alliansen et konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå.

SpareBank 1-alliansen er samlet sett en av de største tilbydere av finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. Alliansen har etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter og forbund tilknyttet LO. Både bankene og produktområdene hevder seg godt i konkurransebildet, og resultatutviklingen er god.

SpareBank 1-alliansen består per 31.12.2013 av 15 selvstendige banker, 2 felleseide forretningsbanker og SpareBank 1 Gruppen konsern (se egen oversikt).

De 2 felleseide forretningsbankene er Bank 1 Oslo Akershus AS og BN Bank ASA. I januar 2013 økte Sparebanken Hedmark samt LO og tilknyttede fagforbund sine eierandeler i SpareBank 1 Oslo Akershus AS til henholdsvis 40,5 % og 29,9 %. Økningen skjedde etter erverv av aksjer fra SpareBank 1 SR-Bank ASA, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge.

Felles hovedfunksjoner innen SpareBank 1-alliansen er todelt:

1. Drive og utvikle finanskonsernet med produksjon og leveranse av konkurransedyktige produkter og tjenester for distribusjon gjennom alliansebankene, øvrige banker, som har distribusjonsavtale med selskap i SpareBank 1 Gruppen, og LO. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Gruppen AS, som eies av:
 - SpareBank 1 SR-Bank ASA (19,5 %)
 - SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %)
 - SpareBank 1 SMN (19,5 %)
 - Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %)
 - Sparebanken Hedmark (12 %)
 - Landsorganisasjonen/ fagforbund tilknyttet LO (10 %), som ikke er en del av alliansen.
2. Drive og utvikle alliansesamarbeidet med felles forvaltning, utvikling og gjennomføring av aktiviteter som gir stordrifts- og kompetansefordeler. Dette arbeidet er organisert i selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA, som utgjør den administrative overbyggingen for alliansesamarbeidet. Selskapet ivaretar finansiering av og eierskap til applikasjoner, konsepter, kontrakter og merkevare på vegne av deltakerne i alliansesamarbeidet.

Selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA eies av:

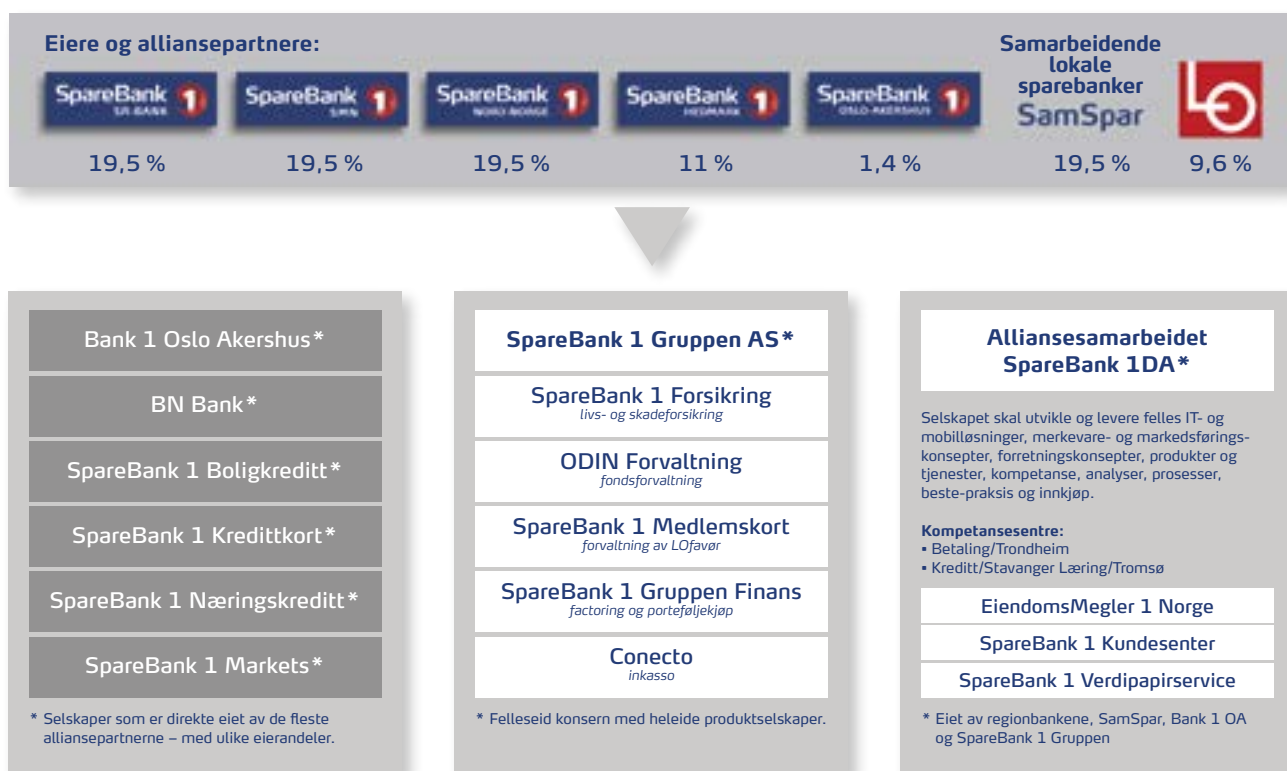
- SpareBank 1 SR-Bank ASA (17,74 %)
- SpareBank 1 SMN (17,74 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (17,74 %)
- Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA (17,74 %)
- Sparebanken Hedmark (11,30 %)
- SpareBank 1 Gruppen AS (10,00 %)
- Bank 1 Oslo AS (7,74 %)

Bankene i SpareBank 1-alliansen distribuerer SpareBank 1 Gruppens produkter og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtaler med LO og LOs fagforbund, og leverer finansielle produkter og tjenester til LOs medlemmer gjennom fordelsprogrammet LOFavor.

Produktselskapene etablert under SpareBank 1 Gruppen AS og alliansebankene har utviklet en felles teknologi-plattform. Erfaringsutveksling og overføring av kompetanse innenfor alliansen, basert på beste praksis, er et viktig element for å utvikle alliansen videre. Som et ledd i denne satsingen er det etablert kompetansesentra for henholdsvis Kredittstyring i Stavanger, Betaling i Trondheim og Læring i Tromsø.

Eier- og selskapsstrukturen i SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1



SpareBank 1-alliansen

Nøkkeltall for SpareBank 1-alliansen:

15 selvstendige sparebanker

- 2 felleseide forretningsbanker
 - BNbank og SpareBank 1 Oslo Akershus
- Total forvaltning: NOK 848 mrd. (inkl. BNbank)
- Totalt egne kontorer: 350
- Totalt antall årsverk: 6.300

De 15 selvstendige bankene i alliansen er:

- De 15 selvstendige bankene i alliansen er:
- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 Nord-Norge
- Sparebanken Hedmark
- Samarbeidende Sparebanker (SamSpar);
 - SpareBank 1 BV
 - SpareBank 1 Gudbrandsdal
 - SpareBank 1 Hallingdal Valdres
 - SpareBank 1 Lom og Skjåk
 - SpareBank 1 Modum
 - SpareBank 1 Nordvest
 - SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
 - SpareBank 1 Ringerike Hadeland
 - SpareBank 1 Søre Sunnmøre
 - SpareBank 1 Telemark
 - SpareBank 1 Østfold Akershus

- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank
- Samarbeidende Sparebanker
- SpareBank 1 i Oslo og Akershus
- Sparebanken Hedmark
- BNbank

SpareBank 1 Gruppen AS er morselskapet i konsernet som består av:

- SpareBank 1 Skadeforsikring AS (100 %)
 - som eier 100 % av aksjene i Unison Forsikring AS
- SpareBank 1 Livsforsikring AS (100 %)
- ODIN Forvaltning AS (100 %)
- SpareBank 1 Medlemskort AS (100 %)
- SpareBank 1 Gruppen Finans AS (100 %)
 - som eier 100 % av aksjene i Conecto AS
- SpareBank 1 Eiendomsmegler 1 (100 %)
- SpareBank 1 Kundesenter AS (100 %)
- SpareBank 1 Verdipapirselskap AS (100 %)
- SpareBank 1 Markets AS er i 2013 solgt fra Gruppen til eierselskapet SamSpar AS, SpareBank 1 Midt Norge og SpareBank 1 Nord Norge – eier 71 prosent til sammen, mens Sparebanken Hedmark eier 15 % og LO 12 %. De ansatte eier 2 prosent av selskapet

STRATEGI

VISJON:

SpareBank 1 Ringerike Hadeland – den anbefalte banken

KJERNEVEDIER:



Nær



Dyktig



Fremtidsrettet



Engasjert

FORRETNINGSIDÉ:

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en solid, lønnsom og selvstendig sparebank i markedsområdene Ringerikes-, Hadelands og Nittedalsregionen.

Banken tilbyr et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor i bankens virkeområde.

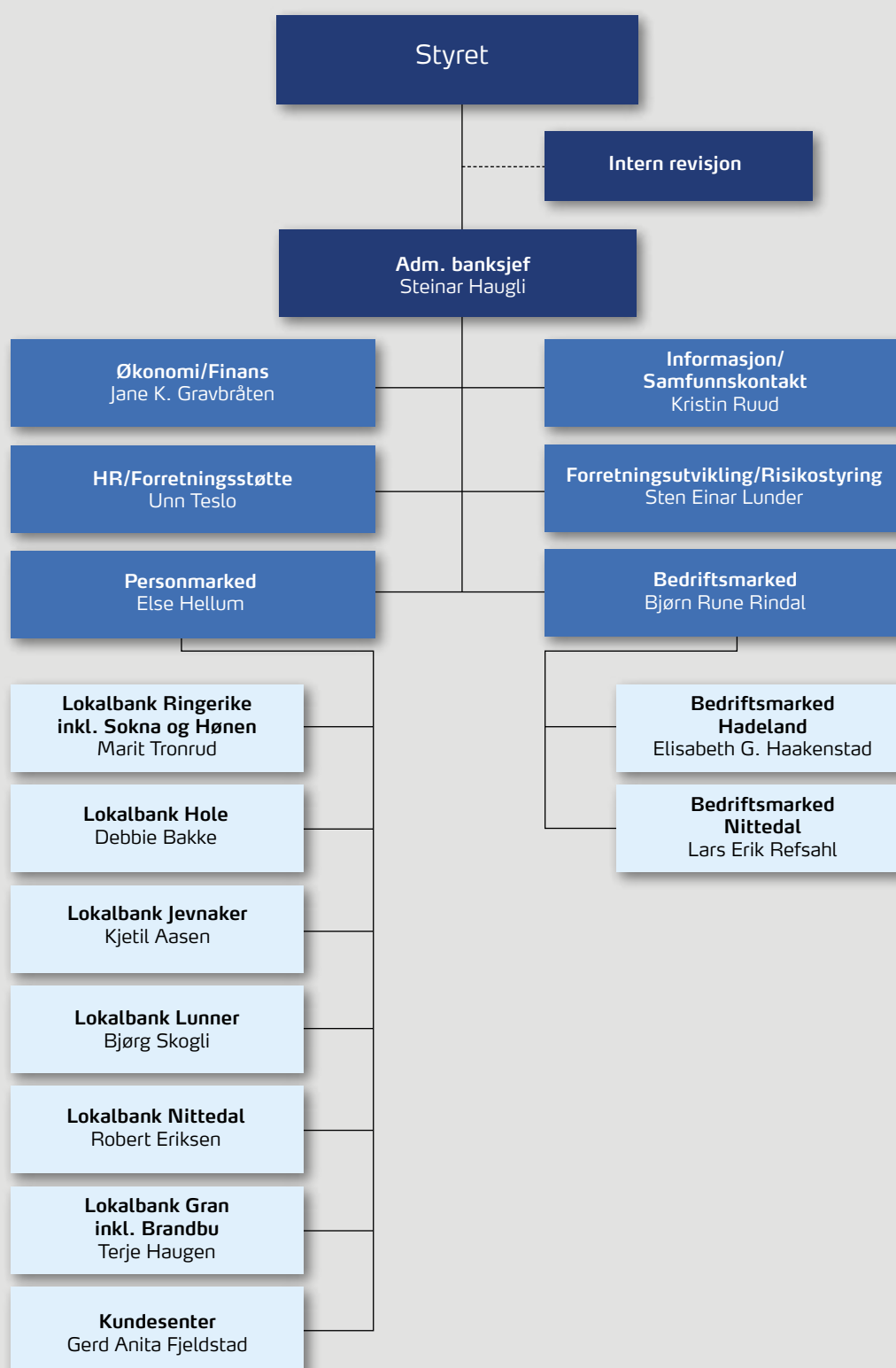
Overordnet strategi

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som mål å være et lønnsomt og solid finanskonsern som er attraktiv for kunder, egenkapitalbevisere, medarbeidere og lokalsamfunnet. Den overordnede strategien skal gjenspeile disse ambisjonene.

Vi skal:

- ha en langsiktig selvstendighets-strategi som sikrer at beslutninger fattes nær kunden
- ha sterkt kundefokus gjennom nærhet til våre kunder og bygge langsiktige kunderelasjoner basert på gjensidig tillit og lojalitet
- gjennom positivt omdømme og i samarbeid med kundene medvirke til vekst og verdiskapning, slik at banken får fornøyde kunder som anbefaler oss til andre
- være moderne og nytenkende og tilby kundene fremtidsrettete produkter og løsninger
- være best til å tiltrekke, utfordre og utvikle dyktige medarbeidere
- ha en bedriftskultur preget av arbeidsglede, initiativ, endringsvilje og tillit
- ha tett samspill med sparebankstiftelsene til utvikling og glede for banken og lokalsamfunnene
- gjennom deltakelse i SpareBank 1-alliansen få stor-driftsfordeler, kompetansedeling og produkttilgang.

Organisasjonskart



HOVEDMÅL MARKED

- **SpareBank 1 Ringerike Hadeland** skal ha finansbransjens mest attraktive merkevare i sitt markedsområde.
- **SpareBank 1 Ringerike Hadeland** skal være størst på personmarkedet. Banken skal styrke sin ledende posisjon i Ringeriks- og Hadelandsregionen og ha en markant økning av posisjonen i Nittedalområdet.
- **SpareBank 1 Ringerike Hadeland** skal være den anbefalte bank overfor regionens næringsliv. Banken skal styrke sin ledende posisjon i Ringeriksregionen samt forsterke posisjonen på Hadeland og Nittedalområdet.

HOVEDMÅL ORGANISASJON

Organisering

- Kundefokusert og offensiv organisasjon understøttet av moderne teknologi og nye arbeidsmåter
- Effektive beslutningsprosesser og desentralisert fullmaktsstruktur
- Sentral og aktiv bidragsyter i SpareBank 1-alliansen slik at vi sikrer distribusjonskraft i et multikanal samspill.

Kompetanse

- Kompetente og motiverte medarbeidere som øker kundetilfredshet, produktivitet og realisering av de økonomiske målene.
- Lærende organisasjon gjennom samarbeid, kunnskapsdeling og nytenkning

Ledelse

- Handlekraftig og effektiv med fokus på strategi, mål og resultater
- Inspirerer til utvikling, entusiasme og god kommunikasjon

Relasjon og Omdømme

- Som den anbefalte bankens skal samspillet med kunder, ansatte, eiere og samarbeidspartnere baseres på tillit, stabilitet og langsiktighet
- Oppleveres som attraktiv og utviklende



HOVEDMÅL ØKONOMI

Lønnsomhet og egenkapitalavkastning

- Egenkapitalavkastning minimum 5 % – poeng høyere enn 5 års statsobligasjonsrente
- Være blant de tre beste i Samarbeidende Sparebanker med hensyn til egenkapitalavkastning hensyntatt egenkapitalandel.

Netto provisjonsinntekter

- Være blant de tre beste i Samarbeidende Sparebanker med hensyn til vekst i netto provisjonsinntekter eksklusiv provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt og EM 1.

Kostnadseffektivitet

- Målsetting om en kostnadsprosent – cost/income – innenfor 50 % i løpet av 1. halvår 2015.
- Være blant de tre bankene i Samarbeidende Sparebanker med lavest kostnadsprosent.

Utbytteprosent

- SpareBank1 Ringerike Hadeland har som målsetting at minst halvparten av eierkapitalens andel av årsoverskuddet etter skatt i konsernet skal utbetales som kontantutbytte, og tilsvarende at minst halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver.
- Ved fastsettelsen av utbytte vil det bli tatt hensyn til bankens resultatutvikling, markedssituasjon, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital.

Kapitaldekning

- Konsernet har et mål om ren kjernekapitaldekning på minimum 14,5 %
- Konsernet har et mål om samlet kapitaldekning på minimum 16 % fra og med 30. juni 2016



Styrets årsberetning 2013

Konsernet leverer et rekordresultat på 294,7 mill. kroner før skattekostnad basert på god vekst og effektiv bankdrift. Takket være sterk markedsposisjon og målrettet innsats fra engasjerte medarbeidere har banken også i år tatt nye markedsandeler.

HOVEDTALL FRA ÅRSREGNSKAPET FOR 2013 (KONSERN):

- Resultat: 233,7 mill. kroner (174,0 mill. kroner)
- Resultat før skatt: 294,7 mill. kroner (221,6 mill. kroner)
- Egenkapitalavkastning: 9,8 % (7,6 %)
- Tap på utlån: 16,5 mill. kroner (10,7 mill. kroner)
- 12-måneders vekst i utlån inkl. lån overført SpareBank 1 Boligkreditt: 8,4 % (13,1 %)
- 12-måneders vekst i innskudd: 9,1 % (6,5 %)
- Ren kjernekapitaldekning: 15,6 % (16,2 %)
- Ren kjernekapital: 1.737,3 mill. kroner, tilsvarende 9,5 % (9,8 %) i «Leverage Ratio»¹
- Resultat per egenkapitalbevis: 16,21 kroner (12,03 kroner)
- Foreslått utbytte: 8,60 kroner (8,00 kroner) per egenkapitalbevis.

¹ «Leverage Ratio» er beregnet som kjernekapital etter dagens regelverk dividert med summen av regnskapsmessig balanse og kredittkvaliteten av utenom-balanse poster i henhold til kapitaldekningsforskriften per 31.12.2013, jf. «Basel-komiteens Consultative Document Revised Basel III leverage ratio framework and disclosure requirements» utgitt i juni 2013.

VIRKSOMHETENS ART

SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet består av morbanken og datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (80 % eierandel). Banken har også betydelige eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS. Resultater fra disse selskapene inntektsføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har hovedkontor i Hønefoss og til sammen 9 kontorer i Ringerike- og Hadelandsregionen og i Nittedal. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester samt eiendomsmegling.

KONSERNETS UTVIKLING

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har i 2013 hatt en god utvikling innen alle forretningsområder. Både for bank- og eiendomsmeglingstjenester er konsernet markedsleder i kjerneområdene i Ringerike- og Hadelandsregionen. Denne posisjonen er befestet i løpet av 2013 både innen person- og bedriftsmarkedet. Utlånsveksten i 2013 (inkludert lån overført til Boligkreditt) var 8,4 % og er fordelt på 7,0 % til personkunder og 11,2 % til bedriftskunder. Til sammenligning var 12-måneders vekst i publikums innenlandske bruttogjeld (K2) til husholdninger 7,0 % og til bedrifter 3,7 % ved utgangen av desember 2013.

Strategisk eierskap til produktselskaper i SpareBank 1 og samspillet mellom bank og eiendomsmegling bidrar til at konsernet kan tilby kundene et bredt produkt- og tjenestetilbud samtidig som det er viktig for konsernets inntjening.



Bankmarkedet var i 2013 preget av relativt sterk konkurranse om innskudd og boliglån. Et lavt rentenivå og sterk konkurranse førte til press på rentemarginen i begynnelsen av året. Det kom stadig tydeligere signaler fra myndighetene om økte krav til næringsens framtidige soliditetsnivå noe som medførte at det ble iverksatt tiltak for å bedre inntjeningen og bygge kapital. Rentemarginen steg i andre halvår som følge av fallende pengemarkedsrente og risikopåslag kombinert med avtagende konkurranseintensivitet og økte priser på utlån. Inntjeningen ble styrket i 2013 sammenlignet med året før.

Aksje- og rentemarkedene har vist en positiv utvikling i 2013. Dette gjenspeiles i verdiutviklingen på konsernets verdipapirbeholdning, avkastning på finansielle eiendeler samt i resultatene til SpareBank 1 Gruppen.

Netto provisjons- og andre inntekter økte betydelig fra året før. Hovedårsaken til dette er økning i provisjoner fra Boligkreditt og inntekter på betalingsformidlingstjenester. Inntekter fra salg av forsikringsprodukter og provisjonsinntekter fra eiendomsmegling er på et stabilt godt nivå.

Driftskostnadene var på et tilfredsstillende nivå, og styret viderefører sitt fokus på kostnadsutviklingen. Banken arbeider kontinuerlig for å sikre mer effektiv drift og at lønnsom vekst skal gi økte inntekter. Dette er spesielt viktig sett i lys av kunders endrede bruk av banken og økte krav til inntjening og soliditet.

Brutto misligholdte utlån var på et lavt nivå med 0,3 % av brutto utlån inkl. Boligkreditt. Styret er tilfreds med kvaliteten i utlånsporteføljen og styringen av kredittrisikoen vurderes som tilfredsstillende.

Styret mener det er viktig for utviklingen i regionen at SpareBank 1 Ringerike Hadeland, som et solid, lokalt forankret finanskonsern, kan tilføre nødvendig kapital til vekst og utvikling i konsernets markedsområder. Styret ønsker å prioritere dette samtidig som vi har ambisjoner om å styrke bankens posisjon i Nittedalsområdet og i Hole.

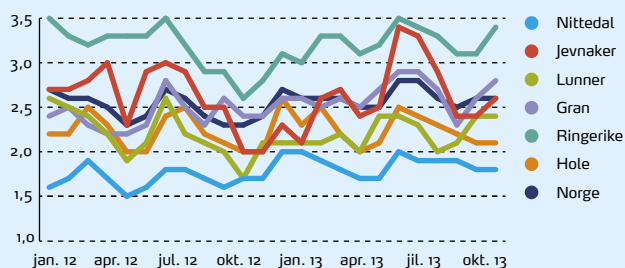
SpareBank 1 Ringerike Hadeland har et stort samfunnsengasjement og støtter lokale initiativ innenfor kultur, idrett og utdanning. I 2013 er dette kanalisert ved sponsorvirksomhet, gjennom egen næringsstiftelse og ikke minst ved tett samspill med sparebankstiftelsene. Utbytte fra banken og avkastning på stiftelsenes investeringer danner grunnlag for gaver til allmennyttige formål fra stiftelsene. Stiftelsenes formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

UTVIKLING I KONSERNETS MARKEDSOMRÅDER

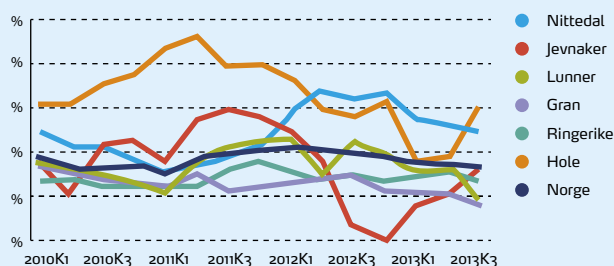
Bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge er forventet å vokse med om lag 2,25 % i 2014 i henhold til SSB. Dette er noe svakere enn 3,0 % i 2013. Prognosene tyder særlig på vekst i privat tjenesteyting og industriproduksjon som retter seg mot oljevirksomheten. Svakere internasjonal konjunkturutvikling har medført noe dempet aktivitet også i norsk økonomi.

Norsk økonomi er imidlertid relativt sterk. Rentene er rekordlave og arbeidsmarkedet er stramt. Men utviklingen i norsk produktivitet og internasjonal konkurranseevne bekymrer mange økonomer og næringspolitikere. Tross fare for økt arbeidsledighet i konkurranseutsatte næringer, spås en positiv lønnsvekst for de fleste også i 2014. Gjeldsveksten i husholdningene har de siste årene vært sterkere enn inntektsveksten. Mye av årsaken til dette er stigende boligpriser. Trolig vil vi se en forsiktig forbruksvekst, økt sparing, svakt fallende boligpriser og gradvis nedjustering av gjeldsgraden i husholdningene. Usikkerhet om fremtidig pensjon vil ventelig bidra til økt sparing i årene fremover.

Utvikling arbeidsledighet (%)



Årlig folkevekst (%), bankens markedsområde



Bankkonsernets markedsområde kjennetegnes ved at veksten er på noenlunde samme nivå som på landsbasis. Imidlertid kan regionen deles i to ved at bankens tradisjonelle markedsområder Ringerike og Hadeland har en vekst og arbeidsledighet som på landsbasis mens Hole og Nittedal kommune kjennetegnes av høyere vekst og lavere arbeidsledighet. Noe av bakgrunnen for dette er trolig nærheten til Oslo.

Hele markedsområdet har befolkningsvekst. Spesielt kommunene Nittedal og Hole har sterk tilflytning. I disse to kommunene er befolkningen relativt sett noe yngre enn resten av regionen.

Boligprisene har gjennom 2013 hatt en økende trend i hele konsernets markedsområde. Kommunene Hole og Nittedal skiller seg også her ut med høyere boligpriser enn snitt for hele landet. Det er noe mer usikkerhet knyttet til boligprisutviklingen ved inngangen til 2014.

Antall nyetablerte næringsvirksomheter i vårt markedsområde ligger på et stabilt nivå.

Lokale bedriftsledere melder generelt om tilfredsstillende vekst og inntjening. De er forholdsvis optimistiske, og flere har bedre ordreinngang ved inngangen til dette året enn fjoråret.

RESULTATUTVIKLING

SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet oppnådde i 2013 et resultat på 233,7 mill. kroner (174,0 mill. kroner) og en avkastning på egenkapitalen på 9,8 % (7,6 %). Resultat før skatt ble 294,7 mill. kroner (221,6 mill. kroner). Det gode resultatet tilskrives positiv inntektsutvikling og økt avkastning på finansielle investeringer sammenlignet med 2012.

Konsernets bankvirksomhet drives i sin helhet i morbanken. Eiendomsmeglervirksomheten drives i datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS, der SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier 80 % av aksjene.

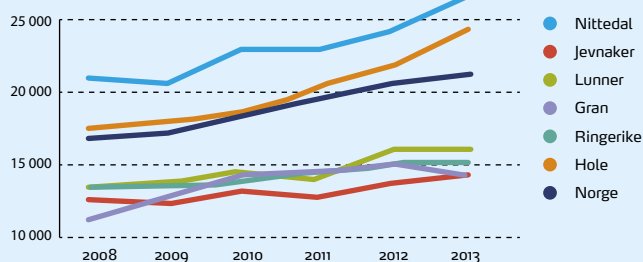
Alle regnskapshenvisninger er til konsernet hvis ikke annet er angitt.

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter i 2013 utgjorde 288,9 mill. kroner (284,1 mill. kroner). Det er kostnadsført 7,9 mill. kroner i sikringsfondsavgift klassifisert som rentekostnad i perioden. I 2012 var banken fritatt for denne avgiften. Den negative trenden med fallende kundemargin snudde etter at banken økte utlånsrentene med virkning fra og med midten av mai 2013. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt har økt med 820,0 mill. kroner fra 31. desember 2012, noe som tilsvarer 54,3 % av utlånsveksten i samme periode. Dette medfører at utlånsveksten på 8,4 % ikke fullt ut gjenspeiles i netto renteinntekter. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde rentenettoen i 2013 1,65 % (1,73 %).

Inntekter fra den overførte utlånsporteføljen til SpareBank 1 Boligkreditt føres som provisjonsinntekter. For 2013 utgjør disse provisjonsinntektene 57,8 mill. kroner (23,2 mill. kroner). Netto renteinntekter inklusive ovennevnte provisjonsinntekter viser en økning på 39,5 mill. kroner (12,9 %) sammenlignet med tilsvarende periode i 2012.

Gjennomsnittlig kvm pris eneboliger



Per 31. desember har banken overført boliglån for 4.770,0 mill. kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS (3.949,9 mill. kroner). Tilgjengelig volum for overføring var ved slutten av perioden 931 mill. kroner.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter utgjorde per 31. desember 2013 209,9 mill. kroner (164,8 mill. kroner). Netto provisjonsinntekter økte med 45,1 mill. kroner som hovedsakelig forklares ved en økning i provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt på 34,6 mill. kroner samt en økning i inntekter fra betalingsformidling på 7,8 mill. kroner.

Andre driftsinntekter består hovedsakelig av inntekter fra investering i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS som hadde netto driftsinntekter på 58,9 mill. kroner ved utgangen av 2013 (56,1 mill. kroner.).

Avkastning på finansielle investeringer

Samlet avkastning på finansielle eiendeler ble 84,5 mill. kroner (47,8 mill. kroner). Avkastning eksklusive resultatandel i felleskontrollert virksomhet ble 37,1 mill. kroner (19,4 mill. kroner). Mottatt utbytte økte med 2,5 mill. kroner mens verdiendring og gevinst/tap på finansielle eiendeler økte med 15,1 mill. kroner fra 2012.

Banken eier aksjer i SamSpar Bankinvest II AS (15,4 %) som igjen eier aksjer i Bank 1 Oslo Akershus. Investeringen er i løpet av 4. kvartal 2013 reklassifisert fra felleskontrollert virksomhet til finansiell investering. Investeringen verdsettes fra og med 4. kvartal 2013 til virkelig verdi med verdiendring over totalresultatet i både morbankens og konsernets regnskap.

Eierandeler i felleskontrollert virksomhet

Banken har per 31. desember 2013 eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS på henholdsvis 15,6 % og 20,8 %. Eierandelene er uendret i forhold til siste års-

skifte. De nevnte selskapene eier ved utgangen av året 19,5 % av aksjene i henholdsvis SpareBank 1 Gruppen AS og BN Bank ASA.

Konsernet resultatfører hvert kvartal en andel av selskapenes resultat tilsvarende bankens eierandel i det respektive selskap. I 2013 ga dette en ordinær inntekt på 47,4 mill. kroner (28,4 mill. kroner) samt 2,1 mill. kroner (0,6 mill. kroner) i andre inntekter som inngår i utvidet resultatregnskap. Mottatt utbytte fra de nevnte selskapene i 2013 på 24,9 mill. kroner (20,8 mill. kroner) er inntektsført i morbanken.

Driftskostnader

Sum driftskostnader i 2013 utgjorde 272,1 mill. kroner (264,4 mill. kroner). Personalkostnader utgjør om lag 56 prosent av de totale driftskostnadene og disse økte med 9,2 mill. kroner.

Målt i forhold til totale inntekter utgjorde driftskostnadene per desember 2013 46,6 % (53,2 %) som er innenfor vårt mål om en kostnadsprosent på maksimum 50 %.

Tap og mislighold

Årets netto tap på utlån og garantier er 16,5 mill. kroner (10,7 mill. kroner). Endring i individuelle nedskrivninger og netto konstaterte tap utgjør 13,0 mill. kroner (5,7 mill. kroner). Gruppenedskrivninger er i 2013 økt med 3,5 mill. kroner mens de ble økt med 5,0 mill. kroner i 2012. Sum individuelle og gruppevis nedskrivninger på utlån utgjorde 76,6 mill. kroner (69,3 mill. kroner).

Brutto misligholdte utlån over 90 dager utgjorde per 31. desember 2013 66,6 mill. kroner (63,4 mill. kroner), tilsvarende 0,3 % (0,4 %) av brutto utlån inkl. volum overført til SpareBank 1 Boligkreditt. Netto tapsutsatte lån økte med 6,2 mill. kroner fra utgangen av 2012 til 2013 og utgjorde 20,2 mill. kroner. Etter styrets vurdering er bankens kredittrisiko moderat.

BALANSE

Forvaltningskapitalen var ved utgangen av året 18.038 mill. kroner, en økning på 6,2 % fra samme tidspunkt i fjor. Økningen skyldes økte utlån og økte likviditetsreserver. I tillegg er det overført boliglån for 4.770 mill. kroner (3.949,9 mill. kroner). Lånene fremkommer ikke som utlån i bankens balanse. Kommentarene som omhandler vekst i utlån inkluderer utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt.

Brutto utlån

Brutto utlån inkl SpareBank 1 Boligkreditt AS har økt med 8,4 % (13,1) siste 12 måneder og var 19.514 mill. kroner ved utgangen av 2013. 12-måneder veksten i brutto utlån til personkunder var 7,0 % (11,3 %) og 11,2 % (16,6 %) til bedriftskunder.

Fordelingen mellom lån til personmarkedet (inkludert Boligkreditt) og bedriftsmarkedet/offentlig sektor var henholdsvis 66 % og 34 % og har vært omtrent uendret gjennom 2013.

Verdipapirer

Konsernets beholdning av verdipapirer eks. eierandeler i felleskontrollert virksomhet var 1.550 mill kroner (1.370 mill kroner) ved utgangen av året, hvorav 1.083 mill. kroner (984 mill. kroner) var renteinstrumenter, 442 mill. kroner (361 mill. kroner) var egenkapitalinstrumenter og 25 mill. kroner (25 mill. kroner) var finansielle derivater. Porteføljen av egenkapitalinstrumenter inkluderer aksjer i SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS med til sammen 270 mill. kroner (222 mill. kroner). Bokført verdi av aksjefond og børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis utgjorde 53,1 mill. kroner (0,30 % av forvaltningskapitalen). Banken har solgt aksjer og egenkapitalbevis i løpet av året som et ledd i strategien om å redusere markedsrisikoen i porteføljen.

Innskudd og innskuddsdekning

Samlede innskudd fra kunder utgjorde 10.612 mill. kroner (9.724 mill. kroner) ved utgangen av 2013, en økning på 9,1 % (6,5 %) fra utgangen av 2012. 12-måneder veksten i innskudd fra personkunder var 7,7 % (8,2 %) og 11,9 % (1,8 %) til bedriftskunder/offentlig sektor. Innskudd målt i prosent av brutto utlån utgjorde 72 % ved utgangen av 2013 mot 69,2 % ved utgangen av 2012. Konsernet har i et marked med relativt høy konkurranse økt innskuddsdekningen.

Kapitaldekning

Per 31. desember 2013 var kapitaldekningen 15,6 % (16,2 %). Konsernets netto ansvarlige kapital utgjorde 1.737,3 mill. kroner (1.714,7 mill. kroner). Morbankens kapitaldekning var 17,5 % (18,4 %). Hovedforskjellen mellom netto ansvarlig kapital i konsernet og i morbanken er pålegg om kapitaldekningsreserve i konsernet knyttet til vår eierandel i felleskontrollerte virksomheter. Satsningen i blant annet Nittedal og bedriftsmarkedet på Hadeland står fast, og forventes å gi fortsatt økt utlånsvolum.

Nytt regelverk for kapitaldekning ble i juni 2013 vedtatt i både EU-parlamentet og EU-rådet. Regelverket bygger på Baselkomiteens anbefalinger om nye og strengere kapital- og likviditetsstandarder, Basel III, og vil tre i kraft fra 1. januar 2014. Norge har valgt å innføre kravene hurtigere enn det som følger av gjennomføringsfristen i det internasjonale regelverket. I Norge trådte loven i kraft allerede fra 1. juli 2013 og det ble da innført nye bufferkrav jfr. finansieringsvirksomhetsloven § 2-9e. Per 31. desember 2013 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent og kravet til systemrisikobuffer 2 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om at ansvarlig kapital skal utgjøre minst 4,5 prosent av ren kjernekapital, slik at samlet krav til ren kjernekapital er 9 prosent.

I løpet av 2014 vil bufferkravet for systemrisiko øke med ytterligere 1 prosentpoeng, slik at kravet til ren kjernekapital per 30. juni 2014 vil være på 10 prosent. Per 30. juni 2015 vil motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng bli gjort gjeldende sammen med et bufferkrav på 1 prosentpoeng for banker definert som systemviktige. Sistnevnte bufferkrav økes med ytterligere 1 prosentpoeng per 30. juni 2016. Samlet krav til ren kjernekapital vil, med motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng, være 13 prosent for systemviktige banker og 11 prosentpoeng for de som ikke defineres som systemviktige.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Konsernet har siden fusjonen som ble gjennomført 1. juli 2010 hatt høy (kjerne-)kapitaldekning og har hatt en bevisst strategi om å anvende kapitalen til å ta markedsandeler i utvalgte personkundemarkeder og bedriftskundemarkeder, samt dele ut minimum 50 prosent av konsernets normaliserte resultat i utbytte og gaver. Frem til endelige regelverksavklaringer er på plass, samt markedets krav og forventninger til banker som ikke er definert som systemviktige blir kjent, har styret vedtatt mål for en ren kjernekapitaldekning for konsernet på minimum 14,5 prosent. Dette tilsvarer det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkritiske per 30. juni 2016. Per 31. desember 2013 er dette 3,5 prosentpoeng høyere enn antatt regulatorisk krav til ren kjernekapitaldekning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland per 30. juni 2016.

Langsiktig finansiering

Det har vært god tilgang på markedsfinansiering gjennom året og risikopåslaget har blitt redusert. Styret forventer at tilgangen til markedsfinansiering vil være god også fremover. Banken arbeider løpende med å tilpasse seg besluttede og forventede regelendringer blant annet innenfor likviditets- og soliditetsområdet. Isolert sett vil disse endringene bidra til å redusere bankens lønnsomhet. Bankens primære fundingkilde er for tiden SpareBank 1 Boligkreditt da dette selskapet oppnår bedre innlånsvilkår.

Konsernets innskudd fra kredittinstitusjoner på 56,0 mill. kroner besto av langsiktig finansiering som forfaller i sin helhet i 2014.

Til sammen utgjorde gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer 4.588 mill. kroner (4.396 mill. kroner) i 2013 og besto kun av obligasjonsgjeld. Gjennomsnittlig restløpetid på innlånene var ved utgangen av 2013 2,49 år.

Av konsernets totale gjeld til kredittinstitusjoner og verdipapirgjeld ved årets slutt forfaller 21 % i 2014 (19 % i 2013).

DATTERSELSKAP

Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS er markedsleder i konsernets markedsområde. Selskapet er eid av SpareBank 1 Ringerike Hadeland (80 % eierandel), SpareBank 1 Hallingdal Valdres (5 % eierandel) og Modum Sparebank (15 % eierandel). Selskapet er godt representert i hele konsernets markedsområde og har 6 meglerkontorer med til sammen 30 ansatte tilsvarende ca. 29 årsverk, og er tilsluttet EiendomsMegler 1-kjeden. Selskapets daglige leder gjennom mange år, Borgar Flaskerud, fratrådte våren 2013. Geir Heimdahl ble ansatt som ny daglig leder og tiltrådte 1.6.13.

Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS oppnådde et resultat før skattekostnad på 7,1 mill. kroner (10,1 mill. kroner i 2012). Den underliggende inntjeningen er på samme høye nivå men det er bokført engangskostnader i forbindelse med sluttavtale tidligere leder og rekruttering av ny daglig leder. I 2013 omsatte selskapet eiendommer for til sammen 2,7 milliarder kroner, en økning på 4,8 % fra 2012. Det ble omsatt 1 376 eiendommer, en økning på 88 enheter. Virksomheten omfatter omsetning av brukte og nye boliger, næringseiendommer og fritidsboliger. Det har vært gjennomført flere nye eiendomsprosjekter. Tilgangen på nye oppdrag er god.

Eiendomsmarkedet har det siste året hatt en positiv utvikling men er noe mer avventende ved inngangen til 2014. Det har det siste året vært arbeidet systematisk med samhandling bank/megler. Resultatene av dette arbeidet er gode og dette gjør at konsernet kan gi et bredere tilbud til kundene og bidrar til et bedre inn-tjeningsgrunnlag for hele virksomheten.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevis-eiernes, kundenes, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2012 og retter seg etter dens anbefalinger som er relevante for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

En nærmere beskrivelse av eierstyring og selskapsledelse, herunder informasjon om styring og kontroll knyttet til finansiell rapportering i henhold til regnskapslovens §3-3b, finnes i eget kapittel i årsrapporten.

RISIKO- OG KAPITALSTYRING

Risikostyringen støtter opp under SpareBank 1 Ringerike Hadelands strategiske utvikling og måloppnåelse og skal bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom en moderat risiko-profil og:

- en sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- et tilstrekkelig nivå på kjerne- og totalkapital ut fra valgt risikoprofil.

Det er etablert en struktur som på en systematisk måte identifiser, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele Konsernet, og det foretas en løpende overvåking. Konsernets risikostyring tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Styret fastsetter videre beredskaps- og kontinuitetsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Bankens rammeverk for risikostyring omfatter styrende dokumenter på 4 nivåer som vist nedenfor.

Nivå 1	OVERORDNEDE VISJONER, MÅL OG STRATEGIER			
	Visjon og verdier	Strategi og mål	Langtidsprognose og budsjett	
Nivå 2	OVERORDNET RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL			
	Prinsipper for risikostyring og internkontroll	Retningslinjer ICAAP	ICAAP	Rapporter
Nivå 3	POLICY- OG STYRINGSdokumenter			
	Kredittrisiko	Markedsrisiko	Likviditetsrisiko	Operasjonell risiko
Nivå 4	PROSESSNIVÅ			
	Rutiner	Instrukser	Fullmakter	Internkontrolltiltak

Bankens overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring og internkontroll er basert på en løpende prosess med:

- Overordnet risikovurdering
- Risikovurdering på prosessnivå
- Kartlegging og vurdering av kontroller
- Løpende ledelsesoppfølgingsaktiviteter / handlingsplaner
- Løpende rapportering
- Samlet rapportering (ICAAP, IKF-rapportering, risikorapportering)

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike risiki, de viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Eierrisiko

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverk for kreditt-innvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret. Den overordnede kredittstrategi fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil. Misligholdte og tapsutsatte engasjement har holdt seg på et stabilt lavt nivå gjennom 2013.

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes som god, og utviklingen er stabil. Lavt rentenivå, relativt lav arbeidsledighet og stigende boligpriser påvirker porteføljen positivt. Det meste av personmarkedslånene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensiale så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Bankens utlånsvekst har vært relativt jevnt fordelt over hele markedsområdet i forhold til volum, men prosentvis vekst har vært høyest i bankens definerte vekstområder i Hole og Nittedal kommune.

Kvaliteten i bedriftsmarkedsporteføljen vurderes også generelt som stabilt god. Utlånsveksten gjennom 2013 vurderes ikke å ha endret den totale kredittkvaliteten i porteføljen betydelig. Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter. Det forventes en fortsatt tilfredsstillende utlånssetter-spørsel i det kommende året, uten at dette forventes å påvirke kredittkvaliteten vesentlig.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i renter, aksjekurser og valutakurser. Styret har fastsatt maksimale grenser for markedsrisiko gjennom rammer for blant annet investeringer i egenkapitalinstrumenter, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret.

Styret anser markedsrisikoen som moderat ut fra bankens gode soliditet. Beholdningen av børsnoterte aksjer, egenkapitalbevis og aksjefond ble ytterligere redusert i løpet av 2013 som et ledd i strategien om å redusere markedsrisikoen i porteføljen.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi vedtatt av styret. Likviditetsstrategien gjennomgås minimum årlig. Bankens retningslinjer for likviditetsstyring og funding gjenspeiler bankens konservative risikoprofil på området. Likviditetsstyringen skal både ha et kortsiktig og langsiktig perspektiv og skal bidra til at banken sikres tilstrekkelig finansiell styrke og evne til å overleve kritiske situasjoner.

Som en del av strategien er det utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i krisescenarier. Banken har hatt god tilgang på likviditet til akseptable vilkår i hele 2013. Bankens primære fundingkilde er for tiden SpareBank 1 Boligkreditt da dette selskapet oppnår bedre innlånsvilkår enn eierbankene. Banken har et betydelig boliglånsvolum som er klargjort for eventuell overføring til SpareBank 1 Boligkreditt.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Operasjonell risiko representerer både på kort og lang sikt en trussel som kan medføre en vesentlig kostnad, og konsernet har fokus på kvalitet og kontinuerlig forbedring av organisasjonens samlede innovasjons- og prestasjons-evne. Som en del av dette arbeidet har banken etablert systemer og rutiner for registrering og oppfølging av forbedringstiltak og er i ferd med å innføre nye systemer for rapportering og oppfølging av uønskede hendelser.

Det er ikke identifisert alvorlige hendelser i 2013.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 Ringerike Hadeland blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 Ringerike Hadeland har vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har i hovedsak eierrisiko gjennom eierandel i Samarbeidende Sparebanker AS (15,6 %), Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS – BN Bank (20,8 %), SamSpar Bankinvest II AS – Bank 1 Oslo (15,4 %), SpareBank 1 Boligkreditt AS (2,73 %) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (3,10 %).

REVISJON

Ekstern revisjon

Konsernets ekstern revisor er Deloitte AS.

Intern revisjon

Internrevisjonen utføres av EY AS. Internrevisjonen rapporterer til konsernets styre.

Redegjørelse om samfunnsansvar

Styret har i en separat rapport om samfunnsansvar redegjort for hva konsernet gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i våre forretningsstrategier, i daglig drift og i forholdet til konsernets interessenter. Redegjørelsen finnes i eget kapittel i årsrapporten og inneholder også informasjon om arbeidsmiljø, ytre miljø og likestilling/diskriminering.

Bankens egenkapitalbevis

Bankens eierandelskapital utgjør kroner 1.394.665.200 fordelt på 13.946.652 egenkapitalbevis pålydende 100 kroner per stykk.

Ved utgangen av 2013 hadde banken 2.235 egenkapitalbevisiere mot 2.444 ved utgangen av 2012. Antall eiere hjemmehørende i konsernets primærnedslagsfelt utgjorde 956 (1.026) eller 43 % (42 %) av antall eiere, mens de eide 84 % (84 %) av antall utstedte egenkapitalbevis. Ved utgangen av 2013 kontrollerte de 20 største eierne 83 % av eierandelskapitalen (83 %).

Kursen på bankens egenkapitalbevis har i løpet av året beveget seg mellom 113 kroner og 129 kroner. Ved utgangen av 2013 var kursen på bankens egenkapitalbevis 122,50 kroner mot 113,5 kroner ved utgangen av 2012.

Sparebankstiftelsene

I forbindelse med fusjonen ble det 1. juli 2010 etablert tre lokale sparebankstiftelser; Sparebankstiftelsen Ringerike, Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal og Sparebankstiftelsen Gran. Opptjent egenkapital i hver av de «opprinnelige» bankene ble overført til stiftelsene, som har investert dette i egenkapitalbevis i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Fremtidig utbytte fra og avkastning på investeringen i banken vil danne grunnlag for gaver til allmennyttinge formål fra stiftelsene. Deres formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

Sparebankstiftelsene foretok i april 2011 et bredt anlagt nedslag av egenkapitalbevis til markedet. Samlet eierandel for stiftelsene ble gjennom dette redusert til 70 %. Dette var i tråd med bankens investopolitikk om å få økt omsetning av egenkapitalbevisene.

Fortsatt drift

Morbanken og konsernet er solid med en forholdsvis høy kapitaldekning og driften er og har vært preget av lønnsomhet. Det er gode forutsetninger for fortsatt framgang i 2014. Styret bekrefter herved, i samsvar med regnskapsloven, at årsregnskapet for 2013 er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

MORBANKEN – DISPONERING AV ÅRSRESULTAT/ UTBYTTE

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbanken oppnådde i 2013 et resultat på 202,4 mill. kroner (167,2 mill. kroner), hvilket utgjorde 1,16 % (1,01 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital, og en avkastning på egenkapitalen på 8,8 % (7,6 %). Resultat før skatt ble 261,6 mill. kroner (211,9 mill. kroner). Det henvises til omtale over for kommentarer til utviklingen.

Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskap og felleskontrollert virksomhet. I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskap, mens resultatandel fra felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Forskjell konsern – morbank	2013	2012
Årsoverskudd konsert	233 712	174 029
Resultat i datterselskap	-5 255	-7 198
Utbytte fra datterselskap	5 758	6 192
Resultatandel felleskontrollert virksomhet	-46 145	-28 403
Utbytte fra felleskontrollert virksomhet	19 116	20 846
Andre forskjeller	-4 761	1 729
Årsoverskudd morbank	202 425	167 195

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på 4,5 mill. kroner. Samlet beløp til disponering er 206,9 mill. kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og egenkapitalbeveiseierne i henhold til deres respektive andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utjevningsfond utgjør 97,19 % av det disponerte resultatet.

Utbytte

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte på 8,60 kroner per egenkapitalbevis. Dette gir en utdelingsgrad på 53,0 % av egenkapitalbeveiseiernes andel av konsernets resultat. I samsvar med bankens langsiktige utbyttepolitikk utgjør utbyttet over halvparten av bankens normalinntjening i 2013.

Overskuddsdisponering	2013
Årsoverskudd konsert	202 425
Overskudd for urealiserte gevinster	4 495
Årsoverskudd til disponering	206 920
Utbytte	119 941
Overført til utjevningsfond	81 156
Grunnfondskapital	2 350
Gaver	3 473
Sum disponert	206 920

UTSIKTER FOR 2014

Norsk økonomi er fortsatt sterk. Situasjonen preges av høy sysselsetting og en robust privatøkonomi. Det er relativt sett positive forventninger til husholdningenes økonomi og utsiktene til fortsatt lønnsvekst. Det forventes vilje til å redusere egen gjeld kombinert med økt sparing. Det er imidlertid usikkerhet rundt den økonomiske utviklingen. Tradisjonell industri sliter med konkurranseevne, produktivitet og lønnsomhet. Det forventes lavere veksttakt i norsk økonomi blant annet preget av et lavt rentenivå, svak prisstigning og usikkerhet i boligmarkedet.

Styret forventer at utviklingen i konsernets markedsområder i 2014 vil gjenspeile veksten i norsk økonomi. Banken har konkrete handlingsplaner om økte markedsandeler i deler av regionen – Nittedal og Hole – og forventer at dette skal bidra til en total utlånsvekst over markedsveksten. Banken er solid med høy kapitaldekning. Dette er et godt utgangspunkt med hensyn til tilpasning til nytt regelverk og skjerpede kapitalkrav. Konsernets mål om minimum ren kjernekapitaldekning er 14,5 %. Det forventes at bransjen vil tilpasse seg gjennom økt inntjening, lavere utbytte og forsiktig vekst. Dette gir banken muligheter til det nærmeste året å ha en mer offensiv kundestrategi. Styret forventer imidlertid sterk konkurranse om gode kunder. Fra det lave tapsnivået de siste årene er det sannsynlig at banken vil oppleve en viss økning i tap i kommende perioder. Styret vurderer kredittkvaliteten som stabil og god ved inngangen til 2014.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger stor vekt på å ha en endringsvillig, effektiv og fremtidsrettet organisasjon. Dette er en forutsetning for å kunne betjene kundene på en god måte. Banken arbeider kontinuerlig med kompetanseutvikling både gjennom egne sertifiseringsprogrammer, lederutvikling og kundeoppfølgingssystemer.

I de siste årene har kundeadferden endret seg betydelig. I dag er mobilbank for smarttelefoner den viktigste kanalen i den daglige kontakten mellom kunder og banken som leverandør av finansielle tjenester. Færre kunder besøker kontorene. Vi står foran endringer og en omdefinering av nærhetsbegrepet slik at vi kan tilfredsstille kundenes nye forventninger til oss. Bankens distribusjonsstrategi er under kontinuerlig vurdering og styret har vedtatt å automatisere kontoret på Sokna fra våren 2014.

Deltakelse i SpareBank 1-alliansen er også en viktig byggestein for å kunne opprettholde og videreutvikle organisasjonens slagkraft.

Styrets vurdering er at konsernet er godt posisjonert for å kunne utnytte gode forretningsmuligheter. Effektiv drift og inntekter fra mange produkt- og tjenesteområder bidrar sammen med volumvekst til en forventning om fortsatt god inntjening. Etter styrets vurdering vil konsernet i løpet av 2014 ytterligere styrke sin ledende posisjon i regionen og være et lønnsomt og solid konsern som bidrar til verdiskapning for kunder, eiere, ansatte og lokalsamfunnet.

Styret vil takke konsernets ansatte og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2013.

Vi ønsker også å rette en takk til de tre sparebankstiftelsene for samarbeidet gjennom året. Vi ser frem til å fortsette samspillet til glede for, og utvikling av, regionen.

Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for å sikre en god utvikling i konsernets markedsområder. Styret takker konsernets kunder, eiere og samarbeidspartnere for øvrig, og vil legge vekt på å videreføre dette samspillet i 2014.

Hønefoss, 4. mars 2014

I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland




Jørn Prestkværn
Leder




Anne Cathrine Frøstrup
Nestleder

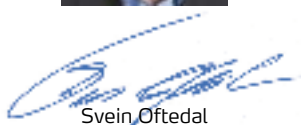



Bjørn Haugen Morstad




Bente S. Klæstad




Svein Oftedal

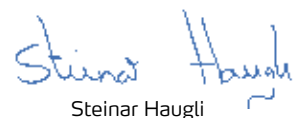



Tommy Helgerud

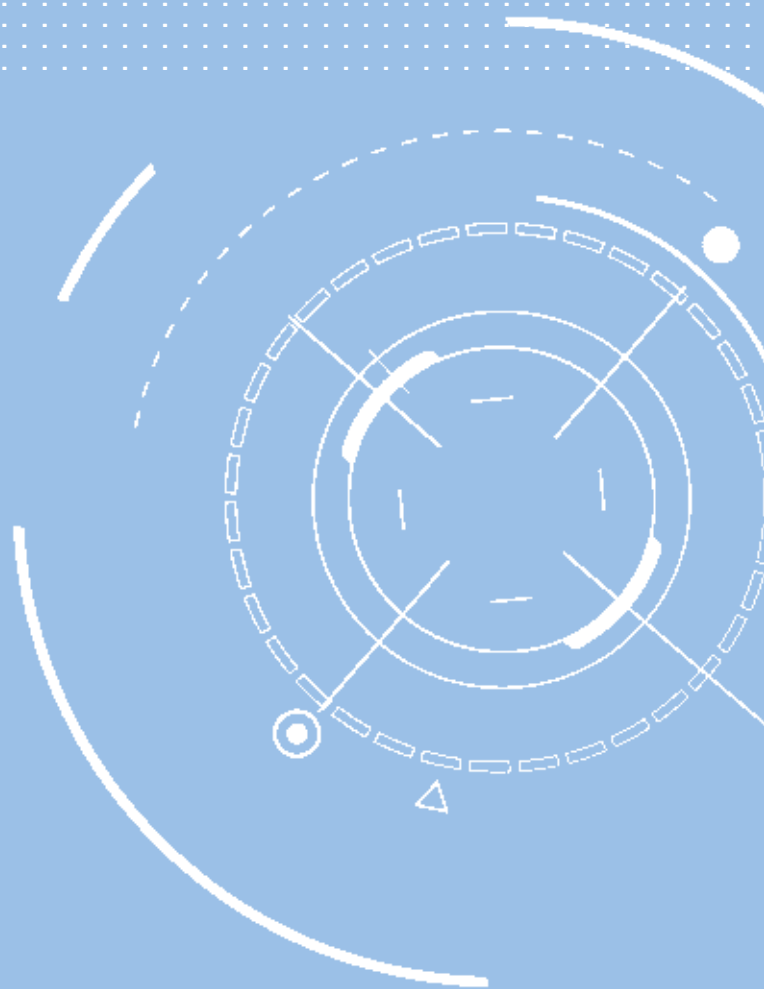



Liv Bente Kildal




Steinar Haugli
Adm. banksjef

Årsregnskap 2013



Resultatregnskap

MORBANK				KONSERN	
2012	2013	(i hele tusen kroner)	Noter	2013	2012
660 939	684 796	Renteinntekter	18	685 215	661 457
377 382	396 415	Rentekostnader	18	396 315	377 315
283 557	288 381	Netto renteinntekter		288 900	284 142
111 228	154 759	Provisjonsinntekter	19	154 759	111 150
7 527	7 999	Provisjonskostnader	19	7 999	7 527
5 556	4 811	Andre driftsinntekter	19	63 161	61 140
109 257	151 571	Netto provisjons- og andre inntekter		209 921	164 763
12 981	13 367	Utbytte	40	8 966	5 195
20 846	19 116	Inntekter av eierinteresser	20, 37	46 145	28 403
14 221	25 860	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	20	29 383	14 221
48 048	58 343	Netto resultat fra finansielle eiendeler		84 495	47 819
440 862	498 295	Sum inntekter		583 316	496 724
106 220	109 863	Personalkostnader	21	151 757	142 599
69 458	71 434	Administrasjonskostnader	22	71 434	69 458
42 544	38 898	Andre driftskostnader	22	48 871	52 333
218 222	220 195	Sum driftskostnader		272 062	264 390
222 640	278 100	Resultat før tap		311 253	232 334
10 732	16 537	Tap på utlån og garantier	11	16 537	10 732
211 908	261 563	Resultat før skatt		294 716	221 602
44 713	59 138	Skattekostnad	24	61 004	47 573
167 195	202 425	Resultat for regnskapsåret		233 712	174 029
		Minoritetsinteresser		1 051	1 440
11.65	14.11	Resultat per egenkapitalbevis (majoritet)		16.21	12.03

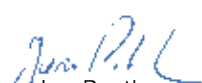
Utvidet resultatregnskap

2012	2013	(i hele tusen kroner)	2013	2012
167 195	202 425	Resultat for regnskapsåret	233 712	174 029
		Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat:		
16 252	9 058	Aktuarielle gevinster og tap vedrørende ytelsespensjon	10 324	16 055
		Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	1 104	597
-4 551	-2 536	Skatt	-2 891	-4 495
		Poster som vil bli reklassifisert til resultat:		
0	27 047	Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	1 932	0
		Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	998	0
11 701	33 568	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	11 467	12 157
178 896	235 993	Totaltresultat for regnskapsåret	245 179	186 186
		Minoritetsinteresser	1 205	1 557

Balanse

MORBANK				KONSERN	
2012	2013	(i hele tusen kroner)	Noter	2013	2012
EIENDELER					
112 998	112 132	Kontanter og fordringer på sentralbanker		112 132	112 998
901 954	990 478	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	990 478	902 970
14 056 501	14 745 846	Brutto utlån til og fordringer på kunder	8	14 743 657	14 054 170
-19 305	-23 115	- Individuelle nedskrivninger	8	- 23 115	-19 305
-50 012	-53 512	- Nedskrivninger på grupper av utlån	8	- 53 512	-50 012
13 987 184	14 669 219	Netto utlån til og fordringer på kunder	8	14 667 030	13 984 853
984 146	1 083 387	Sertifikater og obligasjoner	27	1 083 387	984 146
25 086	24 649	Finansielle derivater	28	24 649	25 086
360 914	442 403	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	29	442 404	360 915
276 285	249 266	Investering i eierinteresser	37	339 888	359 368
15 983	15 983	Investering i konsernselskaper	37	0	0
85 017	80 623	Eiendom, anlegg og utstyr	31	84 852	89 087
21 728	15 917	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	30	32 623	38 509
8 154	14 584	Eiendel ved utsatt skatt	24	14 771	8 655
104 205	218 675	Andre eiendeler	32	245 476	125 446
16 883 654	17 917 317	Sum eiendeler		18 037 690	16 992 033
GJELD					
261 000	56 000	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	56 000	261 000
9 733 173	10 615 994	Innskudd fra og gjeld til kunder	33	10 612 072	9 724 301
4 395 573	4 588 010	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	34	4 588 010	4 395 573
32 742	22 175	Finansielle derivater	28	22 175	32 742
232 778	285 514	Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	35	305 403	252 131
14 655 266	15 567 693	Sum gjeld		15 583 660	14 665 748
EGENKAPITAL					
1 394 665	1 394 665	Egenkapitalbevis	39	1 394 665	1 394 665
361 134	361 134	Overkursfond		361 135	361 134
288 915	387 782	Utjevningsfond		387 782	288 915
111 573	119 941	Avsatt utbytte		120 981	113 013
3 230	3 473	Avsatt til gaver		3 473	3 230
58 318	61 180	Grunnfond		61 180	58 318
885	885	Kompensasjonsfond		885	885
9 667	20 564	Annen egenkapital		121 244	102 139
		Minoritetsandel		2 686	3 986
2 228 387	2 349 624	Sum egenkapital		2 454 030	2 326 285
16 883 654	17 917 317	Sum gjeld og egenkapital		18 037 690	16 992 033

Hønefoss, 4. mars 2014
I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland


Jørn Prestkvern
Leder


Anne Cathrine Frøstrup
Nestleder


Bjørn Haugen Morstad


Bente S. Klæstad


Svein Øftedal


Tommy Helgerud


Liv Bente Kildal


Steinar Haugli
Adm. banksjef

Endring i egenkapital – Morbank

(Hele tusen kroner)	Egenkapital- bevis ¹⁾	Overkurs- fond	Utjevning- fond	Grunnfonds- kapital
Egenkapital 31.12.11	1 394 665	361 134	246 746	57 097
Periodens resultat	-	-	77 036	1 221
Utvidede resultatposter				
Andre inntekter og kostnader	-	-	-	-
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-
Totalresultat	-	-	77 036	1 221
Transaksjoner med eierne				
Overført fra utjevningfond	-	-	-34 867	-
Utdelt utbytte for 2011	-	-	-	-
Utdelt gavefond 2011	-	-	-	-
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-34 867	-
Egenkapital 31.12.12	1 394 665	361 134	288 915	58 318
Implementering av endret IAS 19 - Ytelser til ansatte 2)	-	-	11 372	329
Egenkapital 31.12.12, omarbeidet	1 394 665	361 134	300 288	58 647
Periodens resultat	-	-	81 156	2 350
Utvidede resultatposter				
Netto aktuarielle gevinster og tap	-	-	6 339	183
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	-	-	-	-
Sum utvidede resultatposter	0	0	6 339	183
Totalresultat	0	0	87 495	2 533
Transaksjoner med eierne				
Utdelt utbytte for 2012	-	-	-	-
Utdelt gavefond 2012	-	-	-	-
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-
Egenkapital 31.12.13	1 394 665	361 134	387 782	61 180

¹⁾ Pr 31.12.13 består eierandelskapitalen av 13.946.652 egenkapitalbevis à 100 kroner.

²⁾ Se note 2

Kompensasjons- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum egenkapital
885	10 688	-21 724	111 573	3 230	2 164 294
-	9 002	-	76 706	3 230	167 195
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	9 002	-	76 706	3 230	167 195
-	-	-	34 867	-	-
-	-	-	-111 573	-	-111 573
-	-	-	-	-3 230	-3 230
-	-	-	-76 706	-3 230	-114 803
885	19 690	-21 724	111 573	3 230	2 216 686
-	-	-	-	-	11 701
885	19 690	-21 724	111 573	3 230	2 228 387
-	-4 495	-	119 941	3 473	202 425
-	-	-	-	-	6 522
-	27 000	46	-	-	27 047
0	27 000	46	0	0	33 568
0	22 505	46	119 941	3 473	235 993
-	-	-	-111 573	-	-111 573
-	-	-	-	-3 230	-3 230
-	-	-	-111 573	-3 230	-114 803
885	42 195	-21 678	119 941	3 473	2 349 624

Endring i egenkapital – Konsern

(Hele tusen kroner)	Egenkapital- bevis ¹⁾	Overkurs- fond	Utjevning- fond	Grunnfonds- kapital	Kompensasjons- fond
Egenkapital 31.12.11	1 394 665	361 134	246 746	57 097	885
Periodens resultat	–	–	77 036	1 221	–
Utvidede resultatposter					
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	–	–	–	–	–
Sum utvidede resultatposter	0	0	0	0	0
Totalresultat	–	–	77 036	1 221	0
Endringer dir. mot egenkap. ved fusjon DS	–	–	–	–	–
Transaksjoner med eierne					
Overført fra utjevningssfond	–	–	-34 867	–	–
Utdelt utbytte for 2011	–	–	–	–	–
Utdelt gavefond 2011	–	–	–	–	–
Sum transaksjoner med eierne	–	–	-34 867	–	–
Egenkapital 31.12.12	1 394 665	361 134	288 915	58 318	885
Implementering av endret IAS 19 – Ytelser til ansatte 2)	–	–	11 372	329	–
Egenkapital 31.12.12, omarbeidet	1 394 665	361 134	300 288	58 647	885
Periodens resultat	0	0	81 156	2 350	0
Utvidede resultatposter					
Netto aktuarielle gevinster og tap	–	–	6 339	183	–
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	–	–	–	–	–
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	–	–	–	–	–
Sum utvidede resultatposter	0	0	6 339	183	0
Totalresultat for perioden	0	0	87 495	2 533	0
Endringer dir. mot EK	–	–	–	–	–
Transaksjoner med eierne					
Utdelt utbytte for 2012	–	–	–	–	–
Utdelt gavefond 2012	–	–	–	–	–
Sum transaksjoner med eierne	–	–	–	–	–
Egenkapital 31.12.13	1 394 665	361 134	387 782	61 180	885

¹⁾ Pr 31.12.13 består eierandelskapitalen av 13.946.652 egenkapitalbevis à 100 kroner.

²⁾ Se note 2

Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum	Minoritets- interesse	Sum egenkapital
10 688	64 389	111 573	3 230	2 250 407	2 719	2 253 126
9 002	3 954	78 147	3 230	172 590	1 440	174 030
-	597	-	-	597	-	597
0	597	0	0	597	0	597
9 002	4 551	78 147	3 230	173 187	1 440	174 627
-	1 729	-	-	1 729		1 729
						0
-	-	34 867	-	0	-	-
-	-	-111 573	-	-111 573	-	-111 573
-	-		-3 230	-3 230	-	-3 230
-	-	-76 706	-3 230	-114 803	0	-114 803
19 690	70 669	113 014	3 230	2 310 520	4 159	2 314 725
-	32	-	-	11 733	-173	11 560
19 690	70 701	113 014	3 230	2 322 253	3 986	2 326 285
-4 495	29 196	120 981	3 473	232 661	1 051	233 712
-	757	-	-	7 279	154	7 433
1 886	1 313	-	-	3 199	-1 267	1 932
-	2 102	-	-	2 102	-	2 102
1 886	4 172	0	0	12 580	-1 113	11 467
-2 609	33 368	120 981	3 473	245 241	-62	245 179
-	-	-	-	0	-1 238	-1 238
-	-	-113 014	-	-113 014	-	-113 014
-	-	-	-3 230	-3 230	-	-3 230
-	-	-113 014	-3 230	-116 244	0	-116 244
17 081	104 069	120 981	3 473	2 451 250	2 686	2 454 030

Kontantstrømoppstilling

MORBANK		(i hele tusen kroner)	KONSERN	
2012	2013	Kontantstrøm fra virksomheten	2013	2012
-438 227	-705 134	Brutto utlån til kunder	-705 276	-438 363
631 087	633 969	Renteinnbetalinger på utlån til kunder	633 855	630 968
551 801	882 821	Innskudd fra kunder	888 787	552 416
-212 485	-239 156	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-239 123	-212 561
-225 079	-88 524	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-88 524	-225 079
17 332	23 726	Renter på utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	23 726	17 332
-223 352	-100 055	Sertifikater og obligasjoner	-100 055	-223 352
27 301	27 112	Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	27 112	27 301
-10 032	-9 405	Renteutbetaling derivater	-9 405	-10 032
87 822	97 545	Provisjonsinnbetalinger	156 473	143 871
-108 274	-107 891	Utbetalinger til lønn	-146 428	-143 093
-98 708	-93 743	Andre utbetalinger til drift	-96 231	-109 773
-26 058	-51 546	Betalt skatt	-54 381	-28 816
41 915	-6 504	Andre tidsavgrensninger	-6 504	41 915
15 043	263 214	A Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter	284 026	22 734
-17 284	-6 952	Investering i varige driftsmidler	-7 421	-17 663
3 037	2 213	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	2 213	3 037
-112 401	-209 861	Utbetaling til investeringer i aksjer og fond	-203 891	-92 675
23 292	211 067	Innbetaling fra salg av aksjer og fond	211 067	23 292
33 827	32 482	Utbytte fra investeringer i aksjer og fond	7 608	8 027
-69 529	28 949	B Netto likviditetsendring investering	9 577	-75 982
1 350 000	1 425 000	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 425 000	1 350 000
-926 000	-1 244 000	Tilbakebetaling – utstedelse av verdipapirer	-1 244 000	-926 000
-147 732	-152 067	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-152 067	-147 732
-	-	Opptak av lån fra kredittinstitusjoner	-	-
-50 000	-205 000	Tilbakebetaling av lån fra kredittinstitusjoner	-205 000	-50 000
-8 779	-2 159	Renteutbetalinger på lån fra kredittinstitusjoner	-2 159	-8 779
-	-	Emisjon aksjer	-	-
-114 804	-114 804	Utbetaling til utbytte og gavefond	-116 243	-116 042
102 685	-293 030	C Netto likviditetsendring finansiering	-294 469	101 447
48 199	-866	A+B+C Netto endring likvider i året	-866	48 199
64 799	112 998	Likviditetsbeholdning 1.1.	112 998	64 799
112 998	112 132	Likviditetsbeholdning 31.12	112 132	112 998
		Likviditetsbeholdning spesifisert		
112 998	112 132	Kontanter og fordringer på sentralbanken	112 132	112 998
112 998	112 132	Likviditetsbeholdning sist i mnd	112 132	112 998

Noter til regnskapet

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Generell informasjon	Side 40
2	Regnskapsprinsipper IFRS	Side 42
3	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	Side 47
4	Segmentinformasjon	Side 48
5	Kapitaldekning	Side 50
6	Finansiell risikostyring	Side 52
	Kredittrisiko	
7	Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld	Side 56
8	Utlån til og fordringer på kunder	Side 57
9	SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS	Side 60
10	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	Side 61
11	Tap på utlån og garantier	Side 62
12	Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	Side 66
13	Finansielle instrumenter og motregning	Side 66
14	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	Side 67
	Markedsrisiko	
15	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	Side 69
	Likviditetsrisiko	
16	Likviditetsrisiko	Side 70
17	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/ likviditetsrisiko	Side 71
	Resultatregnskap	
18	Netto renteinntekter	Side 73
19	Netto provisjons- og andre inntekter	Side 73
20	Netto resultat fra finansielle eiendeler	Side 74
21	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	Side 75
22	Adm. kostnader og andre driftskostnader	Side 77
23	Pensjoner	Side 77
24	Skatt	Side 80
	Balanse	
25	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	Side 82
26	Virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Side 84
27	Sertifikater og obligasjoner	Side 86
28	Finansielle derivater	Side 86
29	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinstrumenter	Side 88
30	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	Side 89
31	Eiendom, anlegg og utstyr	Side 90
32	Andre eiendeler	Side 91
33	Innskudd fra og gjeld til kunder	Side 91
34	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	Side 92
35	Annen gjeld og forpliktelser	Side 93
36	Bundne midler	Side 94
37	Investeringer i eierinteresser	Side 95
	Øvrige opplysninger	
38	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	Side 97
39	Eierandelskapital- og eierstruktur	Side 98
40	Utbytte fra datterselskaper	Side 99
41	Hendelser etter balansedagen	Side 99

NOTE 1 – GENERELL INFORMASJON

Beskrivelse av virksomheten

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har til formål å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum næringsliv og offentlig sektor og å forvalte på trygg måte de midler den råer over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Bankens formål er å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester innenfor rammen av verdipapirhandel-loven. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og finansielle tjenester i samsvar med den til enhver gjeldende lovgivning.

Bankens forretningside er å være en solid lønnsom og selvstendig sparebank i markedsområdene Ringeriks- og Hadelandsregionen og i Nittedalsområdet. Banken skal tilby et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder små og mellomstore bedrifter, og offentlig sektor i bankens virkeområde.

Bankens visjon verdier mål og forretningside er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har sitt hovedkontor på Hønefoss, Søndre Torv 6, i Ringerike kommune (morbank) og lokalbanker i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Lunner, Nittedal og Gran. Hoveddelen av lokalbankene er samlokalisert med Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland består av morbanken og datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (80 % eierandel).

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er notert på Oslo Børs («RING»).

Årsregnskapet for 2013 ble vedtatt av styret 04.03.2014.

NOTE 2 – REGNSKAPSPRINSIPPER IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet 2013 for SpareBank 1 Ringerike Hadeland er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med unntak for utlån til kunder med fast rente, eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatregnskapet, som har blitt vurdert til virkelig verdi. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2013.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder med stor grad av skønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for regnskapet, er beskrevet i note 3. Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2013

IAS 1 – Presentasjon av poster i totalresultat er implementert fra 2013 og innebærer et skille mellom poster som senere vil reverseres i resultatet og poster som senere ikke vil reverseres i resultatet.

IFRS 7 – Noteopplysninger om finansielle instrumenter. Utvidet notekrav knyttet til innregnede finansielle eiendeler som er motregnet i henhold til IAS 32. Formålet er at regnskapsbrukerne skal kunne vurdere virkningen eller den potensielle virkningen på selskapets finansielle stilling av motregningsordninger for finansielle instrumenter, og å sørge for at brukerne har gode muligheter for analyse og sammenligning av regnskaper avlagt etter IFRS og US GAAP.

IFRS 13 – Måling av virkelig verdi. Standarden definerer hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS og gir en enhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi skal bestemmes etter IFRS samt definerer behovet for tilleggsopplysninger ved bruk av virkelig verdi. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi.

IAS 19R – Ytelser til ansatte. Standarden ble godkjent i 2012 med virkning fra 1. januar 2013. Endringen medfører at alle estimatavvik føres i utvidet resultat når disse oppstår, det vil si at korridorløsningen avvikles, og en umiddelbar resultatføring av alle kostnader ved tidligere perioders pensjonsopptjening. I tillegg erstatter man rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidler med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse (eiendel). Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene, begge beregnet med diskonteringsrenten.

Endringer i netto pensjonsforpliktelse som følge av premieinnbetalinger og utbetaling av pensjoner hensyntas. Forskjellen mellom faktisk avkastning på pensjonsmidlene og den resultatførte avkastningen regnskapsføres fortløpende mot andre inntekter og kostnader.

Standarden er implementert med effekt fra og med 2012. Korridoren per første januar 2012 er beregnet på nytt i samsvar med de prinsipper som oppstilles i IAS 19R ved at blant annet avkastningen på midlene for 2012 er satt lik diskonteringsrenten.

Implementeringen har gitt følgende balanseeffekter (konsern):

	Oprinnelig balanseført	Endring ved implementering	Ny balanseverdi
31. desember 2012			
Pensjonsforpliktelse (annen gjeld og pensjonsforpliktelser)	109 443	-16 055	93 388
Utsatt skatt (utsatt skattefordel)	-13 150	4495	-8655
Annen egenkapital	90 579	11 560	102 139

Balanseoppstillingen er omarbeidet som vist ovenfor. Pensjonskostnaden i 2012 under tidligere prinsip utgjorde 13,4 millioner kroner. Som følge av endret prinsipp for behandling av uamortisert estimataavvik og beregning av netto rentekostnad, økte den resultatførte pensjonskostnaden til 15,6 millioner kroner. Sammenligningstall i resultat er ikke omarbeidet da endringen er vurdert å være uvesentlig. Kapitaldekning, egenkapitalbevisbrøk og øvrige nøkkeltall er ikke omarbeidet for tidligere perioder.

Nye eller reviderte regnskapsstandarder som er godkjent men ikke implementert i 2013

IFRS 9 – Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser og erstatter nåværende IAS 39. Etter ny standard skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode; virkelig verdi eller amortisert kost. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik nåværende standard. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU, trolig for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2015 eller senere.

IFRS 10 – Konsolidering er basert på dagens prinsipper om å benytte kontrollbegrepet som det avgjørende kriteriet for å bestemme om et selskap skal inkluderes i konsernregnskapet til morselskapet. Standarden ventes å bli gjort gjeldende for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2014 og senere.

IFRS 11 – Felleskontrollert virksomhet erstatter IAS 31 og SIC-13. IFRS 11 fjerner muligheten til å kunne benytte proporsjonal konsolidering for felleskontrollerte foretak. Standarden ventes ikke å ha vesentlig betydning for konsernets rapportering. Forventet implementering er 1. januar 2014.

IFRS 12 – Opplysninger om investeringer i andre selskaper. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkningen av IFRS 12, standarden implementeres sannsynligvis for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2014 eller senere.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og datterselskap som ikke er planlagt avhendt i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterselskap regnes alle selskap hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et selskaps finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av selskapets aktiviteter. Datterselskap er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhets-sammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om Immaterielle eiendeler.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Felleskontrollert virksomhet

Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og kostmetoden i morbankregnskapet.

SpareBank 1 Gruppen eies med 19,5 prosent hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge og Samarbeidende Sparebanker. Øvrige eiere er Sparebanken Hedmark (12 prosent) og LO (10 prosent).

BN Bank ASA eies med 33 prosent av SpareBank 1 SMN, 23,5 prosent av SpareBank 1 SR-Bank, 23,5 prosent av SpareBank 1 Nord-Norge og 20 prosent av Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS.

Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. De to SamSpar-selskapene regnskapsfører investeringene i felleskontrollert virksomhet etter egenkapitalmetoden. SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier 15,6 prosent av Samarbeidende Sparebanker AS og 20,8 prosent av Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS. Styringsstrukturen i Samarbeidende Sparebanker-samarbeidet er også regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstiller felleskontrollert virksomhet. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i Samarbeidende Sparebanker AS og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS som investering i felleskontrollert foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og til kost i selskapsregnskapet.

Sparebank 1 Ringerike Hadeland eier 15,4 prosent av SamSpar Bankinvest II AS. Investeringen er fra Q4 2013 klassifisert som en finansiell investering og behandles regnskapsmessig som Tilgjengelig for salg (TFS) til virkelig verdi i balansen og verdiendring føres over totalresultatet (OCI).

Kontanter

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt innskudd i Norges Bank.

Utlån og tap på utlån

Utlån til flytende rente måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrullet eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsattethet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder måles til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlåne styres med renteswapper som måles til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Vurdering av verdifall på utlån

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer objektive bevis på at verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert.

Verditap på individuelle finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verditap som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse). Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter blant annet observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen.

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler.

Dette måles ved å måle migrering i negativ retning og endring i forventet tap over porteføljens løpetid. Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en gruppe.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kreditttap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Misligholdte/tapsutsatte

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i konsernets oversikter over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Salg av utlån

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetaket, forstår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Kredittforetaket kan under forvaltningsavtalen med Banken foreta videresalg av utlån som er kjøpt fra Banken samtidig som Bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom Banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre har Banken opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser. Det foreligger en gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Banken har verken overført eller beholdt praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap til de solgte utlånene og har beholdt kontroll.

Banken regnskapsfører som eiendel og forpliktelse det beløp som knytter seg til gjenværende involvering. Dette beløpet utgjør en svært liten del av de samlede solgte utlånene. Øvrige deler er fraregnet balansen.

Det vises til beskrivelse i note 9.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer, egenkapitalbevis og andeler, sertifikater og obligasjoner og rentederivater. Aksjer, egenkapitalbevis og andeler klassifiseres enten til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten til virkelig verdi over resultatet eller til lån og fordring. Derivater regnes alltid til virkelig verdi over resultatet, med mindre de er øremerket som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring. Med unntak for derivater har ikke banken instrumenter i trading kategorien. Alle obligasjoner, børsnoterte aksjer/egenkapitalbevis og aksjefond er klassifisert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon). Unoterte aksjer er hovedsakelig klassifisert som tilgjengelig for salg.

Alle finansielle instrumenter som er klassifisert til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som netto resultat fra andre finansielle investeringer.

Aksjer, egenkapitalbevis og andeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg, måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i bankens og konsernets totalresultat.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall, måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jfr. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består av identifisert merverdi knyttet til oppkjøpte kunderelasjoner i tidligere Sparebanken Jevnaker Lunner og tidligere Gran Sparebank samt goodwill i konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser jfr. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr med unntak av investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, førstegangsinngres til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet. Eierbenyttet eiendom regnskapsføres etter kostmetoden, i samsvar med IAS 16.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	20-50 år
Maskiner og IT-utstyr	3-7 år
Transportmidler	4-5 år
Inventar	3-10 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i enkelte tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tillegg eller fradrag i tap på utlån.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler, blir gjennomgått på balansedagen, for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimater som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil endring i markedsverdien klassifiseres som netto resultat fra andre finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Garantiprovisjoner blir beregnet som et fastbeløp per garanti utstedt og inntektsføres fortløpende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet, både ved førstegangs klassifisering og på løpende basis i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i swap renten. Endringer i kredittspread er derfor ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten eller verddivurderingen. Ved virkelig verdi sikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og sikringsobjektet blir regnskapsført til amortisert kost justert for endring i virkelig verdi av den sikrede risiko. Endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Banken inngår sikringsforretninger med anerkjente banker for å redusere egen risiko. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert

til kunderettete aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS standard IAS 39. Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån innregnes førstegang til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Lån med fastrente sikringsbokføres (virkelig verdi sikring). Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 Ringerike Hadeland konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbasert ordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter og rentekostnader på tidligere påløpte rettigheter, fratrasket avkastning på pensjonsmidlene og periodisert arbeidsgiveravgift. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse. Konsernet har benyttet K2013BE som tabell for levetidsalder utarbeidet av Eikos. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsette arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Estimatavik resultatføres over konsernets totalresultat.

Konsernets ytelsesbaserte ordninger er lukket for nye ansatte.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 1. juli 2010.

Pensjonsavtaler finansiert direkte over driften

Banken har også pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser. Disse pensjonsforpliktelsene er avsatt som langsiktig gjeld i regnskapet.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 % av pensjongivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har Lokalbanken (privatkunder og mindre bedriftsengasjementer) og Bedriftsmarked (BM, større engasjementer), samt eiendomsmeglervirksomhet som sitt primære rapporteringsformat.

Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er i samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver bokføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold etter balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

NOTE 3 – KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Ved utarbeidelse av selskaps- og konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper og informasjon i noter. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader og noteopplysninger. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet. Faktiske resultater vil avvike fra de estimerte størrelser.

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig. Store og spesielt risikable, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, likviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuell nedskrivning beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuelle nedskrivninger.

Nedskrivningsbehov estimeres med utgangspunkt i estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det er usikkerhet i disse estimatene.

Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger, samt informasjon i noter om risikoklassifisering av utlånsporteføljen (risikogrupper) og belåningsgrad, vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans histo-

riske data har som beslutningsgrunnlag. Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi vurdering av eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner utlån, til kunder med flytende rente, innskudd fra og gjeld til kunder, gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer med flytende rente vurderes alle til amortisert kost i konsernregnskapet, ihht IAS 39. Virkelig verdi av eiendelene samt prismodeller fremkommer i note 26. Det vil foreligge usikkerhet knyttet til virkelig verdi verdsettelsen av postene. Se nærmere beskrivelse av vurderingsmetoder i note 26.

Utlån til virkelig verdi

Alle utlån til kunder med fast rente bokføres til virkelig verdi. Måling av virkelig verdi gjøres for den samlede porteføljen av fastrenteutlån basert på endring i markedsrente. Verdsettelsen er således beheftet med usikkerhet.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Det er lite usikkerhet knyttet til verdsettelse av disse. Måling av virkelig verdi på aksjer som ikke omsettes i et aktivt marked vil bestemmes ved å bruke en av følgende eller en kombinasjon av følgende verdsettelsesmetoder: (i) siste kjente transaksjonskurs, (ii) resultat per aksje, (iii) utbytte per aksje, (iv) rapportert EBITDA for underliggende aksjeselskap og (v) siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter. Slike verdsettelser vil kunne være beheftet med usikkerhet.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Balanseført goodwill avskrives ikke, mens øvrige immaterielle eiendeler avskrives over forventet løpetid. Ved hvert rapporteringstidspunkt foretas det en vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall. Nedskrivningstest gjennomføres dersom slike bevis foreligger. Nedskrivningstestene er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimer, og i noen tilfeller vil også metodene for tilordning av kontantstrømmer til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i G og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. De ytelsesbaserte pensjonsordningene er lukket for nye medlemmer. Konsernet tilbyr fra samme dato innskuddsordning for sine ansatte, noe som bidrar til å redusere omfanget av usikkerhet knyttet til konsernets pensjonsordning.

Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametre fremgår av note om pensjoner.

Skatt

En viss grad av skjønn er påkrevd for å beregne skattekostnad i konsernet. For enkelte transaksjoner og beregninger vil det være usikkerhet knyttet til den endelige skatteforpliktelsen. Ved vurdering av balanseføring av usikre skatteforpliktelser gjøres en vurdering av hvorvidt forpliktelsen er sannsynlig. Forpliktelsen beregnes etter beste estimat. Hvis det endelige utfallet av forpliktelsen avviker fra opprinnelig avsatt beløp, vil avviket påvirke regnskapsført skattekostnad i den perioden avviket fastslås.

NOTE 4 – SEGMENTINFORMASJON

Inndelingen i segmentene som beskrevet under er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten. Kunderelaterte inntekter/ kostnader og balanseposter er fordelt per segment, mens de øvrige postene knyttet til bankvirksomheten herunder langsiktig finansiering, foreløpig ligger som ikke rapporterbare segmenter.

Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Lokalbanken inneholder privatkunder for hele banken, samt mindre bedriftskunder. I tillegg rapporteres større bedriftsengasjementer i egen enhet og eiendoms-megling.

Konsernelimineringer fremkommer i kolonnen for ikke-rapporterbare segmenter.

Banken opererer i et geografisk avgrenset område og rapportering på geografiske sekundærsegmenter gir lite tilleggsinformasjon. Viktige eiendelsklasser (utlån) er imidlertid fordelt geografisk i egen note under utlån, se note 8.

KONSERN 31.12.2013					
(Hele tusen kroner)	Lokal- banken	BM Større engasj	Eiendoms- megling m.v.	Ikke- rapporterbare segmenter	Totalt konsern
RESULTAT					
Netto renteinntekter	110 476	207 103	519	-29 198	288 900
Netto provisjons- og andre inntekter	128 430	18 723	59 048	88 215	294 416
Driftskostnader			52 446	219 615	272 061
Resultat før tap					311 253
Tap på utlån og garantier	2 696	13 842		0	16 537
Resultat før skatt					294 716
BALANSE					
Utlån til kunder	8 262 194	6 483 652		-2 189	14 743 657
Individuell nedskrivning utlån	-3 332	-19 783			-23 115
Gruppenedskrivning utlån	-10 134	-43 378			-53 512
Andre eiendeler			35 646	3 335 014	3 370 660
Sum eiendeler pr segment	8 248 728	6 420 491	35 646	3 332 825	18 037 690
Innskudd fra og gjeld til kunder	7 075 337	3 540 657		-3 922	10 612 072
Annen gjeld og egenkapital			35 646	7 389 972	7 425 618
Sum egenkapital og gjeld pr segment	7 075 337	3 540 657	35 646	7 386 050	18 037 690

KONSERN 31.12.2012					
(Hele tusen kroner)	Lokal- banken	BM Større engasj	Eiendoms- megling m.v.	Ikke- rapporterbare segmenter	Totalt konsern
RESULTAT					
Netto renteinntekter	129 054	154 503	585		284 142
Netto provisjons- og andre inntekter	89 776	15 079	56 769	50 958	212 582
Driftskostnader			46 711	217 679	264 390
Resultat før tap					232 334
Tap på utlån og garantier	-2 996	13 728			10 732
Resultat før skatt					221 602
BALANSE					
Utlån til kunder	8 267 086	5 789 416	-2 331		14 054 170
Individuell nedskrivning utlån	-3 733	-15 572			-19 305
Gruppenedskrivning utlån	-9 134	-40 878			-50 012
Andre eiendeler			38 607	2 973 069	3 011 676
Sum eiendeler pr segment	8 254 219	5 732 965	36 275	2 973 069	16 996 528
Innskudd fra og gjeld til kunder	6 567 777	3 165 396	-8 872		9 724 301
Annen gjeld og egenkapital			45 147	7 227 080	7 272 227
Sum egenkapital og gjeld pr segment	6 567 777	3 165 396	36 275	7 227 080	16 996 528

NOTE – 5 KAPITALDEKNING

Nytt regelverk for kapitaldekning ble i juni 2013 vedtatt i både EU-parlamentet og EU-rådet. Regelverket bygger på Baselkomitèens anbefalinger om nye og strengere kapital- og likviditetsstandarder, Basel III, og vil tre i kraft fra 1. januar 2014. Norge har valgt å innføre kravene hurtigere enn det som følger av gjennomføringsfristen i det internasjonale regelverket. I Norge trådte loven i kraft allerede fra 1. juli 2013 og det ble da innført nye bufferkrav jfr. finansieringsvirksomhetsloven § 2-9e. Per 31. desember 2013 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent og kravet til systemrisikobuffer 2 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om at ansvarlig kapital skal utgjøre minst 4,5 prosent av ren kjernekapital, slik at samlet krav til ren kjernekapital er 9 prosent.

I løpet av 2014 vil bufferkravet for systemrisiko øke med ytterligere 1 prosentpoeng, slik at kravet til ren kjernekapital per 30. juni 2014 vil være på 10 prosent. Per 30. juni 2015 vil motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng bli gjort gjeldende sammen med et bufferkrav på 1 prosentpoeng for banker definert som systemviktige. Sistnevnte bufferkrav økes med ytterligere 1 prosentpoeng per 30. juni 2016. Samlet krav til ren kjernekapital vil, med motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng være, 13 prosent for systemviktige banker og 11 prosentpoeng for de som ikke defineres som systemviktige.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 14,5 prosent og tilsvarer det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkritiske per 30. juni 2016. Per 31. desember 2013 er dette 3,5 prosentpoeng høyere enn antatt regulatorisk krav til ren kjernekapitaldekning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland per 30. juni 2016. Konsernets mål om samlet kapitaldekning er fastsatt til minimum 16,0 prosent innen 30. juni 2016. Dette er per 31. desember 2013 1,5 prosentpoeng høyere enn antatt regulatorisk krav til samlet kapitaldekning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland per 30. juni 2016.

Beregningen av kapitaldekningen under er foretatt etter gjeldende lovkrav og retningslinjer fra Finanstilsynet.

MORBANK		(Hele tusen kroner)	KONSERN	
31.12.12	31.12.13		31.12.13	31.12.12
1 394 665	1 394 665	Egenkapitalbevis	1 394 665	1 394 665
361 134	361 134	Overkursfond	361 134	361 134
288 915	387 782	Utjevningsfond	387 782	288 915
58 318	61 180	Grunnfondskapital	61 180	58 318
885	885	Kompensasjonsfond	885	885
3 230	3 473	Avsatt til gaver	3 473	3 230
111 573	119 941	Avsatt til utbytte	120 981	113 013
-2 034	20 564	Annen egenkapital	121 244	90 405
		Minoritetsandel	2 686	4 159
2 216 686	2 349 624	Sum balanseført egenkapital	2 454 030	2 314 725
		Fradrags:		
-114 803	-123 414	Avsatt til utbytte og gaver	-124 454	-116 244
-34 433	-30 501	Utsatt skattefordel goodwill og andre immaterielle eiendeler	-47 394	-51 659
0	-27 000	Netto urealisert gevinst aksjer tilgjengelig for salg	-5 409	0
-64 735	-181 832	Fradrags ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-191 548	-64 735
0	0	Pålegg kapitaldekningsreserve	-347 875	-367 355
-213 971	-362 747	Sum fradrag	-716 680	-599 993
		Tillegg:		
0	12 150	45 % av urealisert gevinst på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg	2 434	0
0	-12 150	Fradrags ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-2 434	0
0	0	Sum tillegg	0	0
2 002 715	1 986 877	Netto ansvarlig kapital	1 737 349	1 714 732
		Risikoveid beregningsgrunnlag:		
		Stater		
7 713	6 588	Lokale og regionale myndigheter	6 588	7 713
196 962	235 912	Institusjoner	235 912	196 962
2 149 875	3 001 775	Foretak	3 001 775	2 149 875
1 696 375	1 729 125	Massemarked	1 729 125	1 696 375
5 331 287	5 456 009	Pantsikkerhet i eiendom	5 456 009	5 331 287
46 375	53 087	Forfalte engasjementer	53 087	46 375
0	0	Høyrisikoengasjementer	0	0
43 688	60 937	Obligasjoner med fortrinnsrett	60 937	43 688
34 075	27 825	Andeler i verdipapirfond	27 825	34 075
786 412	304 450	Øvrige engasjementer	424 075	864 738
10 292 762	10 888 187	Sum kredittrisiko	11 008 563	10 371 088
711 810	720 975	Operasjonell risiko	720 975	711 812
11 004 572	11 609 162	Beregningsgrunnlag	11 729 538	11 082 900
-64 735	-193 982	Fradrags ansvarlig kapital i andre fin.institusjoner	-193 982	-64 735
-50 012	-53 512	Nedskrivninger	-53 512	-50 012
0	0	Kapitaldekningsreserve	-347 875	-367 355
10 889 825	11 361 679	Totalt beregningsgrunnlag	11 134 179	10 600 798
		Kapitaldekning		
18.4 %	17.5 %	Kjernekapitaldekning	15.6 %	16.2 %
18.4 %	17.5 %	Kapitaldekning	15.6 %	16.2 %

Obligasjoner, med unntak av obligasjoner med fortrinnsrett, samt langsiktige investeringer i felleskontrollert virksomhet og datterselskap har i løpet av året blitt reklassifisert fra øvrige engasjementer til foretak. Reklassifiseringen har ingen effekt på totalt beregningsgrunnlag eller kapitaldekningen. Reell økning i beregningsgrunnlaget foretak og øvrige engasjementer utgjør hhv 331 millioner og 38,6 millioner for morbank og 331 millioner og 80 millioner for konsern.

NOTE 6 – FINANSIELL RISIKOSTYRING

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 Ringerike Hadeland er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker betydelige ressurser på å utvikle gode risikostyringssystemer og -prosesser.

Konsernet eksponeres for ulike typer risiko:

- **Kredittrisiko:** Kredittrisiko utgjør konsernets største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav
- **Likviditetsrisiko:** risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering
- **Markedsrisiko:** risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder
- **Operasjonell risiko:** risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser
- **Eierisiko:** risikoen for at konsernet blir påført negative resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en vesentlig eierandel og innflytelse
- **Compliance risiko:** risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter
- **Forretningsrisiko:** risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer
- **Omdømme risiko:** risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter
- **Strategisk risiko:** risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

Risikostyringen støtter opp under SpareBank 1 Ringerike Hadelands strategiske utvikling og måloppnåelse og skal bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom en moderat risiko-profil og:

- en sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risiko-profil.

Det er etablert en struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele Konsernet, og det foretas en løpende overvåking. Konsernets risikostyring tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Styret fastsetter videre beredskaps- og kontinuitetsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap er det tap man statistisk sett må forvente på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode

Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Det er en målsetting at estimert behov for kapital skal kunne dekke alle uventede tap med et konfidensnivå på 99,9 % innenfor en tidshorisont på 1 år. Det er lagt til grunn både statistiske metoder og kvalitative vurderinger ved beregning av risikojustert kapital.

På grunnlag av bankens strategi, forretningsplan og forventet utvikling i makrobildet utarbeides framskrivninger av finansiell utvikling for de neste 4 årene. Framskrivningen er et viktig bidrag til strategiprosessen ift hvordan bankens strategi og makrobildet påvirker konsernets egenkapitalavkastning, finansiering og kapitaldekning.

I tillegg gjennomføres det en framskrivning av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag i økonomien (stresstest) hvor det fokuseres på de områder av økonomien som påvirker den finansielle utviklingen, først og fremst utvikling i kredittetterspørsel, aksjemarkedet, rentemarkedet og utvikling i kredittrisiko. Framskrivningen har en tidshorisont på 4 år.

De finansielle framskrivningene gir administrasjonen og styret god risikoforståelse slik at riktige strategiske valg kan treffes og samtidig sikre akseptabel risikoprofil og tilstrekkelig kapital ut fra risikoprofil og strategiske mål.

Bankens overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring er basert på en kontinuerlig prosess som bygger på;

- Overordnet risikovurdering
- Risikovurdering på prosessnivå
- Kartlegging og vurdering av kontroller
- Løpende ledelsesoppfølgingsaktiviteter /handlingsplaner
- Løpende rapportering
- Samlet rapportering (ICAAP, IKF-rapportering, risiko-rapportering).

Konsernets overordnede risikorisikoeksponering og -utvikling følges opp gjennom periodiske rapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikovurdering og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet. Avdelingen rapporterer direkte til administrerende bank-sjef.

RISIKOEKSPONERING I SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

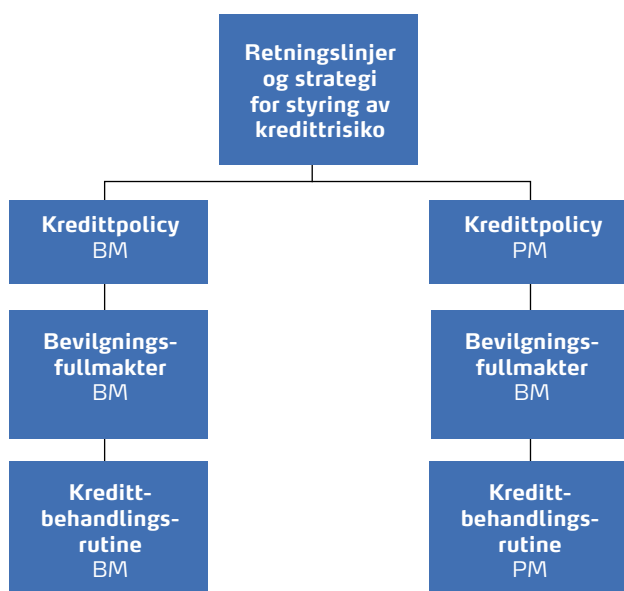
SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike typer risiko og de viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor:

Kredittrisiko:

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering sikret med pant i fast eiendom. Av utlån til næringskunder er den totale kreditteksponeringen størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter.

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi hvor styret blant annet har fastsatt mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi og banken skal ha en **moderat risikoprofil** for kredittrisiko.

Banken har etablert følgende sett av styringsdokumenter for kredittområdet:



Retningslinjer og strategi for styring av kredittrisiko

Retningslinjer og strategi for styring av kredittrisiko fastsetter mål og rammer for kredittgivning og hvordan kredittrisiko skal styres i SpareBank1 Ringerike Hadeland. Bankens kredittstrategi inneholder retningslinjer og rammer/måltall for risikoprofilen, herunder maksimal misligholdssannsynlighet (PD), maksimalt forventet tap (EL) og maksimalt mislighold (DR) for privatmarkedet, bedriftsmarkedet og for banken totalt. Konsernet har også fokus på konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponeringen mot store enkeltkunder og mot enkeltbransjer og kredittstrategiske rammer og måltall gir begrensninger knyttet til eksposering og risikoprofil for ulike bransjer og enkeltkunder.

Kredittpolicy

Bankens kredittpolicy beskriver hvordan bankens kredittstrategi skal implementeres hvilke regler rådgiver skal følge, hvordan rådgiver skal avdekke relevante fakta, bruke tilgjengelig verktøy og foreta forsvarlige vurderinger og beslutninger basert på dette.

Bevilgningsfullmakter

Bevilgningsfullmaktene fastsetter tildeling av kredittfullmakter og beskriver beslutningsstrukturen. Bevilgningsfullmaktene er personlige og er begrenset av risikoklassifisering og engasjement.

Kredittbehandlingsrutiner

Bankens kredittbehandlingsrutiner bygger på beskrivelse av kredittprosessene og inneholder kredittbehandlings ulike faser, herunder detaljerte retningslinjer normer, og kriterier for kredittbehandling.

Etterlevelse av kredittstrategi og vedtatte rammer og måltall overvåkes løpende og rapporteres kvartalsvis til styret.

Risikoklassifisering

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende banksjef, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

Bankens kredittmodeller bygger på tre sentrale komponenter.

- Misligholdssannsynlighet (PD)
- Eksponering ved mislighold (EAD)
- Tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD):

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd og benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risiko-klassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Modellene er basert på scoring av utlånsporteføljen hvor det tas hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturf forhold. Modellen benytter 11 risikoklasser (A-K) hvorav 2 risikoklasser (I-K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Kundene re-scores månedlig i bankens porteføljestyringssystem.

Modellene valideres jevnlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimerer for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskriminerings-evne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparametrene. Resultatene fra validering av bankens kredittmodeller bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Tabellen nedenfor viser intervallene for misligholdssannsynlighet for forskjellige risikonivåer:

Risiko	PD	Risikoklasse
Svært lav / Lav	0,00% – 1,25%	A – E
Middels	1,26% – 5,00%	F – G
Høy	5 01% – 10,00%	H
Svært høy	10101% – 100%	I – K

Eksponering ved mislighold (EAD):

«Eksponering ved mislighold» er en beregnet størrelse som angir konsernets eksponering mot kunden ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer.

For nærmere spesifikasjon av utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer vises til note 12.

Tap gitt mislighold (LGD):

«Tap gitt mislighold» angir hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement.

Majoriteten av bankens utlån er sikret gjennom fysisk sikkerhet (pant), garantier eller avtaler om motregning. Hovedtypene av pant som benyttes er pant i boligeiendom, næringseiendom og annen fast eiendom, fordringer, varelager og driftsmidler. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret. Pantsatte eiendeler befinner seg hovedsakelig i bankens geografiske regioner; Ringerike, Hole, Nittedal, Jevnaker, Lunner, Gran samt Oslo. Belåningsgraden er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdien.

Markedsrisiko

Styring av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene vedtas av bankens styre og gjennomgås minimum årlig.

Etterlevelse av rammene overvåkes løpende og status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser myndighetene har fastlagt.

Med renterisiko menes risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av endring i markedsrenten. Dette oppstår som følge av avvik mellom tidspunktet for renteregulering på eiendeler og renteregulering på gjeld. Renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på 2 prosentpoeng. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav.

For nærmere spesifikasjon av markedsrisiko knyttet til renterisiko vises til note 15.

Med kursrisiko menes risiko for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig kursutvikling på aksjer, egenkapitalbevis og verdipapirfondsandeler. Dette oppstår som følge av bankens investeringer i aksje-, egenkapitalbevis- og verdipapirfondsmarkedet. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom vedtatte rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene. For nærmere spesifikasjon av aksjer andeler og andre egenkapitalinteresser vises til note 29.

Med valutarisiko menes risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig valutakursutvikling. Dette oppstår som følge av at åpne posisjoner i andre valutaer enn bankens basisvaluta, norske kroner, endrer verdi ved valutakursendring. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal total valuta-posisjon samt begrensninger i mulig valutaeksponering. Valutarisikoen vurderes som lav.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31.12.2013 var innskuddsdekningen 72 prosent, mot 69 prosent per 31.12.2012. Bankens likviditetsrisiko reduseres gjennom en spredning av innlån fra ulike kilder og instrumenter samt ved langsiktige innlån.

Avdeling for Økonomi/Finans er ansvarlig for bankens finansiering og likviditetsstyring.

Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i overordnet likviditetsstrategi vedtatt av styret. Bankens retningslinjer for likviditetsstyring og funding gjenspeiler bankens konservative risikoprofil innen likviditetsområdet. Likviditetsstyringen har både et kortsiktig og langsiktig perspektiv og bidrar til at banken sikres tilstrekkelig finansiell styrke og evne til å overleve kritiske situasjoner.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en tilstrekkelig reserve av likvide aktiva for å dekke normal drift med moderat vekst i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering. I tillegg skal banken ha en tilstrekkelig buffer av meget likvide aktiva av høy kvalitet (likviditetsbuffer) for å dekke en netto negativ kontantstrøm neste 30 dager i et stressscenario (stort stress i både bank og marked). Det gjennomføres jevnlig stresstester av likviditetssituasjonen og vurderer betydningen for bankens likviditet. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i krise-scenarier.

Konsernets likviditetssituasjon per 31.12.2013 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

All virksomhet i Konsernet er i større eller mindre grad utsatt for operasjonell risiko, som defineres som risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko styres gjennom risikostategien for operasjonell risiko som fastsettes minimum årlig av styret.

Det foretas kartlegging av den operasjonelle risiko i forbindelse med oppfyllelse av internkontroll- og IKT-forskriftene. Det gjennomføres i tillegg særskilte risikoanalyser av prosesser og forretningsområder der dette anses nødvendig.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger vekt på fullmaktsstrukturer, gode rutinebeskrivelser og definerte ansvarsforhold for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

For ytterligere informasjon vises til følgende noter:

Note 8: Utlån til og fordringer på kunder

Note 12: Maksimal kredittrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Note 15: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 29: Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser



NOTE 7 – KREDITTINSTITUSJONER – FORDRINGER OG GJELD

UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER				
MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
900 454	990 478	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	990 478	901 470
1 500		Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid		1 500
901 954	990 478	Sum	990 478	902 970
		Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter		
901 954	990 478	NOK	990 478	902 970
901 954	990 478	Sum	990 478	902 970
1.8 %	1.7 %	Gjennomsnittlig rente	1.7 %	1.8 %

GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER				
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid		
261 000	56 000	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	56 000	261 000
261 000	56 000	Sum	56 000	261 000
		Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter		
261 000	56 000	NOK	56 000	261 000
261 000	56 000	Sum	56 000	261 000
2.7 %	2.0 %	Gjennomsnittlig rente	2.0 %	2.7 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk renteinntekt/-kostnad i året i prosent av gjennomsnittlig fordring og gjeld til kredittinstitusjoner.

NOTE 8 – UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Utlån fordelt på fordringstype		
2 959 092	2 688 513	Kasse-/drifts- og brukskreditter	2 688 513	2 959 092
239 674	341 981	Byggelån	341 981	239 674
10 857 735	11 715 352	Nedbetalingslån	11 713 163	10 855 404
14 056 501	14 745 846	Brutto utlån og fordringer på kunder	14 743 657	14 054 170
		Nedskrivninger fordelt på fordringstype		
3 820	1 039	Individuelle nedskrivninger kasse-/drifts- og brukskreditter	1 039	3 820
698	0	Individuelle nedskrivninger byggelån	0	698
14 787	22 076	Individuelle nedskrivninger nedbetalingslån	22 076	14 787
50 012	53 512	Gruppenedskrivninger	53 512	50 012
13 987 184	14 669 219	Utlån og fordringer på kunder	14 667 030	13 984 853
		Utlån fordelt på markeder		
8 010 125	8 057 351	Lønnstakere	8 057 351	8 010 125
5 877 855	6 521 616	Næringsfordelt	6 519 427	5 875 524
168 521	166 879	Offentlig	166 879	168 521
14 056 501	14 745 846	Brutto utlån og fordringer på kunder	14 743 657	14 054 170
		Nedskrivninger fordelt på markeder		
3 733	3 332	Nedskrivninger lønnstakere	3 332	3 733
15 572	19 783	Nedskrivninger næring	19 783	15 572
0	0	Nedskrivninger offentlig	0	0
9 134	10 134	Gruppenedskrivninger lønnstakere	10 134	9 134
40 878	43 378	Gruppenedskrivninger næring	43 378	40 878
13 987 184	14 669 219	Netto utlån og fordringer på kunder	14 667 030	13 984 853
		Herav ansvarlig lånekapital		
14 988	14 988	Øvrig ansvarlig kapital	14 988	14 988
14 988	14 988	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	14 988	14 988
		Av nedbetalingslån utgjør lån utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):		
1 421 760	1 211 984	- Fastrentelån til kunder bokført verdi	1 211 984	1 421 760
1 376 917	1 182 930	- Fastrentelån til kunder pålydende verdi	1 182 930	1 376 917

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
8 951 390	9 701 038	Svært lav risiko	9 701 038	8 951 390
1 548 569	2 137 231	Lav risiko	2 137 231	1 548 569
4 108 639	3 707 911	Middels risiko	3 695 574	4 102 307
796 774	741 942	Høy risiko	741 942	796 774
414 430	431 642	Svært høy risiko	431 642	414 430
91 784	123 045	Mislighold	123 045	91 784
15 911 586	16 842 809	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	16 830 472	15 905 254

Totalt engasjement inkluderer stilte garantier og ubenyttede kreditter. Se note 12 og 35 for nærmere spesifikasjon. Det er i tillegg gitt lånetilsagn på 210,7 millioner kroner i personmarked og 391,2 millioner kroner i bedriftsmarked per 31.12.2013. Disse er ikke utbetalt og er derfor ikke inkludert i totalt engasjement.

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på risikogruppe	2013	2012
7 907 774	8 563 409	Svært lav risiko	8 563 409	7 907 774
1 368 026	1 792 319	Lav risiko	1 792 319	1 368 026
3 629 625	3 276 601	Middels risiko	3 274 412	3 627 293
703 881	623 654	Høy risiko	623 654	703 881
366 112	381 106	Svært høy risiko	381 106	366 113
81 083	108 757	Mislighold	108 757	81 083
14 056 501	14 745 846	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	14 743 657	14 054 170

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogruppe	2013	2012
22 205	24 385	Misligholdt (intern definisjon)	24 385	22 205

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger på utlån og garantier som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jf. note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement. Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner mislig-

holdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Misligholdssannsynligheten benyttes deretter sammen med sikkerhetsverdier til å klassifisere kundene i ulike risikogrupper. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Totalt engasjement fordelt på sektor og næring	2013	2012
9 067 251	8 824 693	Lønnstakere o.l	8 824 693	9 067 251
190 761	285 826	Offentlig forvaltning	285 826	190 761
824 270	939 498	Primærnæringer	939 498	824 270
367 815	469 755	Industri	469 755	367 815
802 838	1 150 542	Bygg og anleggsvirksomhet	1 150 542	802 838
277 615	359 294	Varehandel	359 294	277 615
96 872	125 310	Transport og lagring	125 310	96 872
148 792	147 683	Hotell- og restaurantdrift	147 683	148 792
162 957	435 877	Forretningsmessig tjenesteyting	435 877	162 957
3 578 098	3 606 794	Omsetning/drift eiendommer	3 594 457	3 571 766
394 317	497 537	Diverse næringer	497 537	394 317
15 911 586	16 842 809	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	16 830 472	15 905 254

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2013	2012
8 010 125	8 057 351	Lønnstakere o.l	8 057 351	8 010 125
168 521	166 879	Offentlig forvaltning	166 879	168 521
728 171	772 333	Primærnæringer	772 333	728 171
324 933	316 831	Industri	316 831	324 933
709 238	888 390	Bygg og anleggsvirksomhet	888 390	709 238
245 249	228 925	Varehandel	228 925	245 249
85 578	99 112	Transport og lagring	99 112	85 578
131 445	134 319	Hotell- og restaurantdrift	134 319	131 445
143 958	211 274	Forretningsmessig tjenesteyting	211 274	143 958
3 160 938	3 501 351	Omsetning/drift eiendommer	3 499 162	3 158 606
348 345	369 081	Diverse næringer	369 081	348 346
14 056 501	14 745 846	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	14 743 657	14 054 170

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2013	2012
3,733	3,332	Lønnstakere o.l	3,332	3,733
11,086	10,175	Industri	10,175	11,086
991	4,975	Bygg og anleggsvirksomhet	4,975	991
2,525	2,360	Varehandel	2,360	2,525
1,585	2,043	Omsetning/drift eiendommer	2,043	1,585
2,285	1,500	Diverse næringer	1,500	2,285
22,205	24,385	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	24,385	22,205

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2013	2012
7 161 084	7 304 073	Buskerud	7 301 884	7 158 753
3 831 739	3 926 846	Oppland	3 926 846	3 831 739
1 470 413	1 693 269	Akershus	1 693 269	1 470 413
1 211 558	1 439 370	Oslo	1 439 370	1 211 558
358 368	354 317	Landet for øvrig	354 317	358 368
23 339	27 971	Utlandet	27 971	23 339
14 056 501	14 745 846	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	14 743 657	14 054 170

MORBANK			KONSERN	
2012	2013		2013	2012
208 060	186 977	Utlån til ansatte	219 135	236 562
60 749	76 795	Herav lån i SpareBank 1 Boligkreditt	76 795	60 749
2 440	2 242	Rentesubsidiering ansatte	2 327	2 523

Nedbetalingslån til ansatte gis med inntil 30 års nedbetalingstid og månedlige terminer. Rentesats for nedbetalingslån og Flexilån til ansatte tilsvarer 60 % av laveste rentesats for nedbetalingslån privatkundemarkedet dersom belåningen ligger innenfor henholdsvis 70 % av forsvarelig verdi for flexilån og innenfor 85 % av forsvarelig verdi for nedbetalingslån.

Totalt lånebeløp innenfor disse betingelsene kan ikke overstige 1,75 millioner kroner for den enkelte ansatte.

NOTE 9 – SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS OG SPAREBANK 1 NÆRINGSKREDITT AS

Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 2,73 prosent per 31. desember 2013 (2,48 prosent per 31. desember 2012). Obligasjoner med fortrinnsrett (OmF) utstedt av SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. SpareBank 1 Boligkreditt AS utsteder også obligasjoner som ikke er OmF til en lavere rating. SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OmF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan Banken tilby SpareBank 1 Boligkreditt AS å kjøpe utlån, og som en del av Bankens finansieringsstrategi er det solgt utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Lån solgte til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Overdratte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2013 er bokført verdi av overdratte utlån 4.770 millioner kroner (3.950 millioner kroner). Banken forestår forvaltningen av de solgte utlån og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overdratt og kostnadene i selskapet.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe OmF for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 12 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar.

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Denne innebærer blant annet at Banken skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS kjernekapitaldekning minst er 9,0 prosent, og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå og den risikovektede balansen ikke reduseres på annet vis.

De lånene som er overdratt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten taps-sannsynlighet. Dersom det oppstår regnskapsmessig kreditttap eller marginsvikt knyttet til ett eller flere overdratte utlån kan SpareBank 1 Boligkreditt AS redusere den provisjon Banken mottar med tapet. Reduksjon i provisjon for Banken er begrenset til kalenderårets samlede provisjon og dersom SpareBank 1 Boligkreditt AS senere får dekket sitt tap tilbakebetales provisjonen til Banken. Bankens provisjon i 2013 var 57,8 millioner kroner.

Mottatt vederlag for lån overdratt fra Banken til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer bokført verdi på overdratte utlån.

Inngåtte avtaler knyttet til SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 3,10 prosent per 31. desember 2013 (2,69 prosent per 31. desember 2012). OmF utstedt av SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aa3 rating fra Moody's. SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder OmF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan Banken tilby foretaket å kjøpe utlån, men Banken har foreløpig ikke benyttet seg av denne muligheten.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe OmF for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 12 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar.

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Næringskreditt AS. Denne innebærer blant annet at Banken skal bidra til at SpareBank 1 Næringskreditt AS kjernekapitaldekning minst er 9,0 prosent, og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå og den risikovektede balansen ikke reduseres på annet vis.

NOTE 10 – ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlåns-

engasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

MORBANK 2013					
(Hele tusen kroner)	1 – 3 mnd	3 – 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
▪ Personmarked	34 909	15 294	5 362	9 012	64 577
▪ Bedriftsmarked	24 954	1 824	20 428	981	48 187
Sum	59 863	17 118	25 790	9 993	112 764

2012					
(Hele tusen kroner)	1 – 3 mnd	3 – 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
▪ Personmarked	44 767	13 936	5 618	11 482	75 803
▪ Bedriftsmarked	13 929	5 353	9 913	7	29 202
Sum	58 696	19 289	15 531	11 489	105 005

KONSERN 2013					
(Hele tusen kroner)	1 – 3 mnd	3 – 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
▪ Personmarked	34 909	15 294	5 362	9 012	64 577
▪ Bedriftsmarked	24 954	1 824	20 428	981	48 187
Sum	59 863	17 118	25 790	9 993	112 764

2012					
(Hele tusen kroner)	1 – 3 mnd	3 – 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
▪ Personmarked	44 767	13 936	5 618	11 482	75 803
▪ Bedriftsmarked	13 929	5 353	9 913	7	29 202
Sum	58 696	19 289	15 531	11 489	105 005

NOTE 11 – TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

MORBANK						
	2012			2013		
(Hele tusen kroner)	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-2 574	5 297	2 723	-494	2 674	2 180
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-2 235	7 221	4 986	1 000	2 500	3 500
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	830	1 158	1 988	1 051	7 835	8 886
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	1 721	79	1 800	1 984	530	2 514
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-1 090	-4	-1 094	-1 481	-345	-1 826
+ Nedskrivning ved amortisering	352	-23	329	222	1 061	1 283
Sum tap på utlån og garantier	-2 996	13 728	10 732	2 282	14 255	16 537

	2012			2013		
Individuelle nedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	6 307	13 176	19 483	3 733	18 472	22 205
Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-830	-1 158	-1 988	-1 051	-7 835	-8 886
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-2 493	-1 141	-3 634	-319	-5 032	-5 351
Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	30	563	593	25	0	25
Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	995	7 215	8 210	1 050	15 249	16 299
Amortiseringseffekter	-276	-183	-459	47	46	93
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier pr. 31.12.	3 733	18 472	22 205	3 485	20 900	24 385

	2012			2013		
Gruppenedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier pr. 01.01.	11 369	33 657	45 026	9 134	40 878	50 012
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.	-2 235	7 221	4 986	1 000	2 500	3 500
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier pr.31.12.	9 134	40 878	50 012	10 134	43 378	53 512

KONSERN						
	2013			2012		
(Hele tusen kroner)	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-494	2 674	2 180	-2 574	5 297	2 723
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	1 000	2 500	3 500	-2 235	7 221	4 986
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	1 051	7 835	8 886	830	1 158	1 988
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	1 984	530	2 514	1 721	79	1 800
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-1 481	-345	-1 826	-1 090	-4	-1 094
+ Nedskrivning ved amortisering	222	1 061	1 283	352	-23	329
Sum tap på utlån og garantier	2 282	14 255	16 537	(2 996)	13 728	10 732

	2013			2012		
Individuelle nedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	3 733	18 472	22 205	6 307	13 176	19 483
Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-1 051	-7 835	-8 886	-830	-1 158	-1 988
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-319	-5 032	-5 351	-2 493	-1 141	-3 634
Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	25	0	25	30	563	593
Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	1 050	15 249	16 299	995	7 215	8 210
Amortiseringseffekter	47	46	93	-276	-183	-459
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier pr. 31.12.	3 485	20 900	24 385	3 733	18 472	22 205

	2013			2012		
Gruppenedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier pr. 01.01.	9 134	40 878	50 012	11 369	33 657	45 026
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.	1 000	2 500	3 500	-2 235	7 221	4 986
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier pr.31.12.	10 134	43 378	53 512	9 134	40 878	50 012

MORBANK						
	2012			2013		
Tap fordelt på sektor og næring	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Lønnstakere o.l	-1 160	6	-1 154	1 340	-	1 340
Offentlig forvaltning	-	0	0	-	-	0
Primærnæringer	-100	0	-100	-	-	0
Industri	-	4 725	4 725	-	6 248	6 248
Bygg og anleggsvirksomhet	18	42	60	-	4 901	4 901
Varehandel	27	1 306	1 333	-	-97	-97
Transport og lagring	-	25	25	-12	6	-6
Hotell- og restaurantdrift	-	26	26	-	156	156
Forretningsmessig tjenesteyting	-	-989	-989	-	-	0
Omsetning/drift eiendommer	453	581	1 034	-46	1 019	973
Diverse næringer	1	785	786	-	-478	-478
Gruppenedskrivning næring	-	7 221	7 221	-	2 500	2 500
Gruppenedskrivning person	-2 235	-	-2 235	1 000	-	1 000
Tap på utlån til kunder	-2 996	13 728	10 732	2 282	14 255	16 537

MORBANK						
Misligholdte (over 90 dager) og tapsutsatte engasjement	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Misligholdte engasjement	26 468	26 028	43 485	62 152	63 366	66 574
Øvrige tapsutsatte engasjement	14 832	18 061	31 385	28 360	27 846	35 492
Totalt misligholdte og tapsutsatte engasjement	41 300	44 089	74 870	90 512	91 212	102 066
Individuelle nedskrivninger	5 840	7 790	11 316	19 483	22 205	24 385
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	35 460	36 299	63 554	71 029	69 007	77 681

KONSERN						
	2013			2012		
Tap fordelt på sektor og næring	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Lønnstakere o.l	1 340	–	1 340	-1 160	6	-1 154
Offentlig forvaltning	–	–	0	–	–	0
Primærnæringer	–	–	0	-100	–	-100
Industri	–	6 248	6 248	–	4 725	4 725
Bygg og anleggsvirksomhet	–	4 901	4 901	18	42	60
Varehandel	–	-97	-97	27	1 306	1 333
Transport og lagring	-12	6	-6	–	25	25
Hotell- og restaurantdrift	–	156	156	–	26	26
Forretningsmessig tjenesteyting	–	–	0	–	-989	-989
Omsetning/drift eiendommer	-46	1 019	973	453	581	1 034
Diverse næringer	–	-478	-478	1	785	786
Gruppenedskrivning næring	–	2 500	2 500	–	7 221	7 221
Gruppenedskrivning person	1 000	–	1 000	-2 235	–	-2 235
Tap på utlån til kunder	2 282	14 255	16 537	-2 996	13 728	10 732

KONSERN						
Misligholdte (over 90 dager) og tapsutsatte engasjement	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Misligholdte engasjement	66 574	63 366	62 152	43 485	26 028	26 468
Øvrige tapsutsatte engasjement	35 492	27 846	28 360	31 385	18 061	14 832
Totalt misligholdte og tapsutsatte engasjement	102 066	91 212	90 512	74 870	44 089	41 300
Individuelle nedskrivninger	24 385	22 205	19 483	11 316	7 790	5 840
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	77 681	69 007	71 029	63 554	36 299	35 460

NOTE 12 – MAKSIMAL KREDITTEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTSTILLELSER

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

MORBANK		BRUTTO EKSPONERING	KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Eiendeler		
112 998	112 132	Kontanter og fordringer på sentralbanker	112 132	112 998
901 954	990 478	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	990 478	902 970
13 987 184	14 669 219	Netto utlån til og fordringer på kunder	14 667 030	13 984 853
984 146	1 083 387	Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1 083 387	984 146
25 086	24 649	Derivater	24 649	25 086
104 205	218 675	Andre eiendeler (note 32)	156 181	125 447
16 115 573	17 098 540	Sum eiendeler	17 033 857	16 135 500
		Forpliktelseser		
410 561	576 726	Betingede forpliktelser (stilte garantier)	576 726	410 561
1 455 745	1 520 237	Ubenyttede kreditter	1 510 090	1 451 745
704 698	601 894	Lånetilsagn	601 894	704 698
2 571 004	2 698 857	Sum finansielle garantistillelser	2 688 710	2 567 004
18 686 577	19 797 397	Sum total kredittrisikoeksponering	19 722 567	18 702 504

MORBANK		Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på land	KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Kreditteksponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter		
18 660 133	19 717 075	Norge	19 642 392	18 676 060
26 444	29 058	Utlandet	29 058	26 444
18 686 577	19 746 133	Totalt fordelt på geografiske områder	19 671 450	18 702 504

Det er kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8. Andre eiendeler er kun eksponert i Norge.

NOTE 13 – FINANSIELLE INSTRUMENTER OG MOTREGNING

Fra og med 2013 skal banken opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring iht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge iht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har ikke inngått ISDA-avtaler som tillater motregning på finansielle instrumenter. Kunder som driver tradingvirksomhet henvises til Sparebank 1 SMN for utøvelse av virksomheten.

NOTE 14 – KREDITTKVALITET PER KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER

MORBANK		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (hele tusen kroner)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	990 478	–	–	–	–	–	990 478
Brutto utlån til og fordringer på kunder								
Privatmarked	8	6 476 916	430 441	565 701	116 651	81 568	40 413	7 711 690
Bedriftsmarked	8	1 701 435	1 133 709	2 258 491	422 325	249 433	56 779	5 822 172
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning								
Privatmarked	8	453 520	33 008	51 273	11 972	731	–	550 504
Bedriftsmarked	8	85 579	307 545	161 690	28 565	69 521	8 581	661 480
Sum brutto utlån		9 707 928	1 904 703	3 037 155	579 512	401 253	105 773	15 736 324
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	686 693	346 954	49 739	–	–	–	1 083 387
Sum finansielle investeringer		686 693	346 954	49 739	0	0	0	1 083 387
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		10 394 621	2 251 657	3 086 894	579 512	401 253	105 773	16 819 711

		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2012 (hele tusen kroner)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	901 954	–	–	–	–	–	901 954
Brutto utlån til og fordringer på kunder								
Privatmarked	8	6 431 155	482 877	567 864	119 754	85 759	38 630	7 726 039
Bedriftsmarked	8	1 160 908	684 273	2 363 049	450 619	216 474	33 379	4 908 702
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning								
Privatmarked	8	442 265	33 511	48 177	16 431	663	0	541 047
Bedriftsmarked	8	103 850	142 143	514 479	103 786	15 161	1 294	880 713
Sum brutto utlån		9 040 132	1 342 804	3 493 569	690 590	318 057	73 303	14 958 455
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	494 423	410 677	79 046	–	–	–	984 146
Sum finansielle investeringer		494 423	410 677	79 046	0	0	0	984 146
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		9 534 555	1 753 481	3 572 615	690 590	318 057	73 303	15 942 601

KONSERN	Verken misligholdt eller nedskrevet						Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (hele tusen kroner)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	990 478	-	-	-	-	-	990 478
Brutto utlån til og fordringer på kunder								
PM	8	6 476 916	430 441	565 701	116 651	81 568	40 413	7 711 690
BM	8	1 701 435	1 133 709	2 256 302	422 325	249 433	56 779	5 819 983
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning								
Privatmarked	8	453 520	33 008	51 273	11 972	731	-	550 504
Bedriftsmarked	8	85 579	307 545	161 690	28 565	69 521	8 581	661 480
Sum brutto utlån		9 707 928	1 904 703	3 034 966	579 512	401 253	105 773	15 734 135
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	686 693	346 954	49 739	-	-	-	1 083 387
Sum finansielle investeringer		686 693	346 954	49 739	0	0	0	1 083 387
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		10 394 621	2 251 657	3 084 705	579 512	401 253	105 773	16 817 522

	Verken misligholdt eller nedskrevet						Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2012 (hele tusen kroner)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	902 970	-	-	-	-	-	902 970
Brutto utlån til og fordringer på kunder								
PM	8	6 431 155	482 877	567 864	119 754	85 759	38 630	7 726 039
BM	8	1 160 908	684 273	2 360 718	450 619	216 474	33 379	4 906 371
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning								
Privatmarked	8	442 265	33 511	48 177	16 431	663	0	541 047
Bedriftsmarked	8	103 850	142 143	514 479	103 786	15 161	1 294	880 713
Sum brutto utlån		9 041 148	1 342 804	3 491 238	690 590	318 057	73 303	14 957 140
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	494 423	410 677	79 046	-	-	-	984 146
Sum finansielle investeringer		494 423	410 677	79 046	0	0	0	984 146
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		9 535 571	1 753 481	3 570 284	690 590	318 057	73 303	15 941 286

NOTE 15 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i fire elementer:

- basisrisiko
- administrativ renterisiko
- rentekurverisiko
- spreadrisiko

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebindingen, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor ved at renterisiko er beregnet som effekten på instrumentenes

virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og åtte uker ved rentereduksjon på innskudd.

Spreadrisikoen er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserentene, for eksempel statsrentene eller swaprentene.

Risikoen for ikke parallelle skift er dekket gjennom at det er satt begrensninger på maksimal eksponering per løpetidsbå

Renterisiko, 1 % endring		
Basisrisiko konsern (hele tusen kroner)	2013	2012
Obligasjoner og sertifikater	-1 750	-1 500
Fastrenteutlån	-36 250	-39 000
Fastrenteinnskudd	1 300	4 750
Sertifikatlåen	0	0
Obligasjonslån (hensyntatt sikringsderivater)	7 300	6 850
Derivater (ikke sikring)	26 050	25 750
Renterisiko ved 1 prosentpoeng endring	-3 350	-3 150
Skatt (28 %)	-938	-882
Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	-2 412	-2 268

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

NOTE 16 – LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet mistligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån. Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere metoder. Se for øvrig omtale under note 6.

Tabellen under viser en analyse av når finansiell gjeld har sitt kontraktsmessige forfallstidspunkt. I tabellen er det lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger per 31.12.13. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Det er ikke medtatt renter på gjeld som ikke har kontraktsmessig forfall, dvs. på forespørsel.

MORBANK						
Per 31.12.2013 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	–	73	56 507	–	–	56 580
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 694 877	678 492	244 555	1 578	–	10 619 502
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	–	31 731	773 669	3 839 699	–	4 645 099
Derivater	–	2 579	6 271	21 763	269	30 883
Forpliktelser ved periode-skatt	–	33 901	33 901	–	–	67 801
Andre forpliktelser	50 000	63 588	24 354	–	79 771	217 713
Sum kontantstrøm forpliktelser	9 744 877	810 365	1 139 257	3 863 040	80 040	15 637 579

KONSERN						
Per 31.12.2013 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	–	73	56 507	–	–	56 580
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 690 955	678 492	244 555	1 578	–	10 615 580
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	–	31 731	773 669	3 839 699	–	4 645 099
Derivater	0	2 579	6 271	21 763	269	30 883
Forpliktelser ved periode-skatt	–	33 901	33 901	–	–	67 801
Andre forpliktelser	50 000	81 303	24 354	–	80 002	235 659
Sum kontantstrøm forpliktelser	9 740 955	828 080	1 139 257	3 863 040	80 271	15 651 603

NOTE 17 – FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE

MORBANK						
Per 31.12.2013 (hele tusen kroner)	På fore- spørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	112 132	–	–	–	–	112 132
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	990 478	–	–	–	–	990 478
Brutto utlån til og fordringer på kunder	13 554 370	105 314	131 957	705 982	248 223	14 745 846
- Individuelle nedskrivninger	-23 115	–	–	–	–	-23 115
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-53 512	–	–	–	–	-53 512
Netto utlån til og fordringer på kunder	13 477 743	105 314	131 957	705 982	248 223	14 669 219
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	–	15 058	60 300	893 786	114 244	1 083 387
Finansielle derivater	–	–	1 677	22 561	411	24 649
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	–	–	–	–	442 403	442 403
Investering i eierinteresser	–	–	–	–	249 266	249 266
Investering i konsernselskaper	–	–	–	–	15 983	15 983
Eiendom, anlegg og utstyr	–	–	–	–	80 623	80 623
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	–	–	–	–	15 917	15 917
Eiendel ved utsatt skatt	–	–	–	14 584	–	14 584
Andre eiendeler	102 472	72 188	31 304	200	12 511	218 675
Sum eiendeler	14 682 825	192 560	225 238	1 637 113	1 179 581	17 917 317
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	–	–	56 000	–	–	56 000
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 691 369	678 492	244 555	1 578	–	10 615 994
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	–	229 000	693 000	3 666 010	–	4 588 010
Finansielle derivater	–	-5	575	13 772	7 832	22 175
Forpliktelser ved periodeskatt	–	33 901	33 901	–	–	67 801
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	50 000	63 588	24 354	–	79 771	217 713
Sum gjeld	9 741 369	1 004 976	1 052 385	3 681 360	87 603	15 567 693

KONSERN						
Per 31.12.2013 (hele tusen kroner)	På fore- spørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	112 132	–	–	–	–	112 132
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	990 478	–	–	–	–	990 478
Brutto utlån til og fordringer på kunder	13 552 181	105 314	131 957	705 982	248 223	14 743 657
- Individuelle nedskrivninger	-23 115	–	–	–	–	-23 115
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-53 512	–	–	–	–	-53 512
Netto utlån til og fordringer på kunder	13 475 554	105 314	131 957	705 982	248 223	14 667 030
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	–	15 058	60 300	893 786	114 244	1 083 387
Finansielle derivater	–	–	1 677	22 561	411	24 649
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	–	–	–	–	442 404	442 404
Investering i eierinteresser	–	–	–	–	339 888	339 888
Eiendom, anlegg og utstyr	–	–	–	–	84 852	84 852
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	–	–	–	–	32 623	32 623
Eiendel ved utsatt skatt	–	–	–	14 771	–	14 771
Andre eiendeler	102 472	98 988	31 304	200	12 511	245 476
Sum eiendeler	14 680 636	219 360	225 238	1 637 300	1 275 156	18 037 690
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	–	–	56 000	–	–	56 000
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 687 447	678 492	244 555	1 578	–	10 612 072
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	–	229 000	693 000	3 666 010	–	4 588 010
Finansielle derivater	–	-5	575	13 772	7 832	22 175
Forpliktelser ved periodeskatt	–	33 901	35 844	–	–	69 744
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	50 000	81 303	24 354	–	80 002	235 659
Sum gjeld	9 737 447	1 022 691	1 054 328	3 681 360	87 834	15 583 659

Utlån og innskudd til fast rente er fordelt ut fra løpetiden på engasjementet. Utlån og innskudd til flytende rente er i sin helhet vurdert å forfalle på forespørsel grunnet at kunden her står fritt til å løse ut engasjementet på et hvert ønskelig tidspunkt.

NOTE 18 – NETTO RENTEINNTEKTER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Renteinntekter		
12 581	15 665	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	15 665	12 581
626 026	642 502	Renter av utlån til og fordringer på kunder	642 921	626 544
22 332	26 629	Renter av sertifikater, obligasjoner og derivater	26 629	22 332
660 939	684 796	Sum renteinntekter	685 215	661 457
		Rentekostnader		
		Rentekostnader		
8 475	1 715	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	1 715	8 475
219 910	231 596	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	231 496	219 843
148 857	155 087	Renter på utstedte verdipapirer	155 087	148 857
140	8 017	Renter på annen gjeld	8 017	140
377 382	396 415	Sum rentekostnader	396 315	377 315
283 557	288 381	Sum netto renteinntekter	288 900	284 142

Renter på annen gjeld inkluderer avgift til Sikringsfondet med 8 mill. kroner i 2013

NOTE 19 – NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Provisjonsinntekter		
4 213	4 351	Garantiprovisjon	4 351	4 213
308	359	Verdipapiromsetning	359	308
42 953	50 780	Betalingsformidling	50 780	42 953
30 137	30 027	Forsikringstjenester	30 027	30 137
23 210	57 846	Boligkreditt	57 846	23 210
10 407	11 396	Andre provisjonsinntekter	11 396	10 329
111 228	154 759	Sum provisjonsinntekter	154 759	111 150
		Provisjonskostnader		
7 186	7 228	Betalingsformidling	7 228	7 186
341	771	Andre provisjonskostnader	771	341
7 527	7 999	Sum provisjonskostnader	7 999	7 527
		Andre driftsinntekter		
2 174	3 244	Driftsinntekter fast eiendom	3 244	1 709
0	0	Meglerprovisjon	58 350	56 049
3 382	1 567	Andre driftsinntekter	1 567	3 382
5 556	4 811	Sum andre driftsinntekter	63 161	61 140
109 257	151 571	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	209 921	164 763

NOTE 20 – NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
6 298	7 608	Utbytte fra aksjer	8 966	5 195
6 683	5 758	Utbytte fra datterselskaper (note 40)	–	–
12 981	13 367	Sum utbytte	8 966	5 195
20 846	19 116	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	46 145	28 403
6 487	1 534	Sertifikater og obligasjoner utpekt til virkelig verdi over resultatet	1 534	6 487
(10 636)	(1 800)	Netto verdiendring på sikret verdipapirgjeld	(1 800)	(10 636)
11 011	1 651	Netto verdiendring på derivater knyttet til sikring av verdi-papirgjeld	1 651	11 011
11 600	(15 789)	Netto verdiendring på fastrente utlån utpekt til virkelig verdi over resultatet	(15 789)	11 600
(7 908)	10 275	Netto verdiendring på derivater knyttet til fastrenteutlån	10 275	(7 908)
830	214	Netto verdiendring på Garantiforpliktelse Eksportfinans	214	830
2 266	28 475	Netto verdiendring på egenkapitalinstrumenter utpekt til virkelig verdi over resultatet	31 998	2 266
571	1 300	Netto gevinst/ tap på valutabeholdning	1 300	571
14 221	25 860	Sum netto resultat fra andre finansielle investeringer	29 383	14 221
48 048	58 343	Netto resultat fra finansielle eiendeler	84 495	47 819

NOTE 21 – PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE

MORBANK			KONSERN	
2012	2013		2013	2012
71 572	75 448	Lønn	111 026	102 560
12 443	13 592	Pensjonskostnader (note 23)	14 929	13 423
22 205	20 823	Sosiale kostnader	25 802	26 616
106 220	109 863	Sum personalkostnader	151 757	142 599
145.6	141.6	Antall årsverk pr 31.12.	172.1	173.9

Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte 2013 (hele tusen kroner)

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Herav bonus	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Innbetaling innskuddspensjon	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalbevis 1)
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	1 688	88	1 248	0	38	0	2 300
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn. utv. /risiko.	973	62	0	64	0	2 266	900
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1 148	62	0	67	0	5 483	600
Else Hellum	Banksjef PM	1 081	62	160	0	23	266	500
Jane K. Gravbråten	Banksjef Øk./fin.	1 065	58	390	0	0	2 331	1 700
Unn Teslo	Banksjef HR	1 017	62	0	71	0	255	300
Kristin Ruud	Banksjef Info./samf.kont.	822	62	87	0	0	0	3 600
Styret								
Jørn Prestkvern	Leder	200	0	0	0	0	1 414	800
Anne Cathrine Frøstrup	Nestleder	110	0	0	0	0	2 068	200
Bjørn Haugen Morstad		150	0	0	0	0	0	
Bente S. Klæstad		130	0	0	0	0	0	1 650
Svein Oftedal		75	0	0	0	0	0	0
Tommy Helgerud		90	0	0	0	0	936	0
Liv Bente Kildal *		100	0	0	0		327	300
Kontrollkomite								
Atle Roll-Matthiesen jr.	Leder	39	0	0	0	0	1 068	300
Magnhild Bjertnæs	Nestleder	35	0	0	0	0	0	0
Ståle Tangstuen		8	0	0	0	0	0	600
Representanskapet								
Valgt av innskyterne		86	0	0	0	0	6 185	19 282
Valgt av egenkapitalbeviserne		55	0	0	0	0	8 472	590 656
Valgt av ansatte		26	0	0	0	0	11 445	3 100

Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte 2012 (hele tusen kroner)

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Herav bonus	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Innbetaling innskuddspensjon	Styrehonorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalbevis 1)
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	1 720	38	1 390	0	33	0	2 200
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn. utv. /risiko.	910	26	0	58	0	2 270	900
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1 089	26	0	65	0	5 454	600
Else Hellum	Banksjef PM	1 029	26	169	0	22	360	500
Jane K. Gravbråten	Banksjef Øk./fin.	963		546	0	0	0	1 700
Unn Teslo	Banksjef HR	962	26	0	68	0	287	300
Kristin Ruud	Banksjef Info./samf.kont.	774	26	101	0	0	0	3 600
Styret								
Jørn Prestkvern	Leder	173	0	0	0	0	1 771	800
Anne Cathrine Frøstrup	Nestleder	100	0	0	0	0	0	200
Per Chr. Gornæs		140	0	0	0	0	0	2 100
Bjørn Haugen Morstad		134	0	0	0	0	0	0
Bente S. Klæstad		108	0	0	0	0	0	1 650
Kirsti Nesbakken				0	0	0	804	0
Liv Bente Kildal *		95	0	0	0	0	388	300
Kontrollkomite								
Rolf Hatlinghus	Leder	57	0	0	0	0	2 739	0
Atle Roll-Matthiesen jr.	Nestleder	33	0	0	0	0	0	300
Magnhild Bjertnæs		33	0	0	0	0	1 484	0
Representanskapet								
Valgt av innskyterne		85	0	0	0	0	6 585	19 282
Valgt av egenkapitalbeviserne		45	0	0	0	0	9 325	463 131
Valgt av ansatte *		20	0	0	0	0	17 854	2 800

* Kun honorarer er inkludert i godtgjørelse til ansattevalgte styre- og representantskapsmedlemmer

1) Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 Ringerike Hadeland pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr Aksjeloven § 1-2.

Bankens ledelse inngår i den ordinære bonusordningen for bankens ansatte. Ordningen er knyttet opp mot utvalgte kriterier. Ved maksimal oppnåelse utbetales inntil 10 % av lønnsbudsjett fordelt etter den enkeltes lønnsnivå, dog maksimert til lønnstrinn 70.

Førtidspensjons- og etterlønsavtaler

Adm. banksjef Steinar Haugli kan fratre ved fylte 63 år med full pensjon på 70 % av ordinær lønn ved fratredelse. Det er inngått en 5-årig avtale gjeldende fra 1. juli 2010 om full lønn i inntil 12 måneder ved eventuell fratredelse som skyldes strukturerendringer i banken. Etterlønsavtalen bortfaller dersom adm. banksjef tiltrer annen stilling i eller utenfor banken i 12-månedersperioden.

Det er ingen andre ansatte i banken som har avtale om førtidspensjon eller etterlønn.

NOTE 22 – ADM. KOSTNADER OG ANDRE DRIFTSKOSTNADER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
2 291	2 336	IT-kostnader	3 707	3 305
15 979	15 649	Markedsføring	17 437	17 691
53 480	55 785	Øvrige administrasjonskostnader	55 785	53 480
15 209	16 381	Ordinære avskrivninger (note 30 og 31)	16 765	15 489
2 540	2 913	Leiebetalinger	3 871	3 587
8 145	7 672	Driftskostnader faste eiendommer	7 672	8 145
950	762	Formuesskatt	762	950
3 960	4 604	Eksterne honorarer	8 786	4 340
9 448	4 230	Andre driftskostnader	5 520	14 804
112 002	110 332	Sum adm. kostn. og andre driftskostnader	120 305	121 791
Godtgjørelse til ekstern revisor				
728	748	Lovpålagt revisjon	832	818
81	159	Skatterådgivning	161	81
6	0	Andre attestasjonstjenester	1	6
15	0	Andre tjenester	4	15
830	907	Sum (inklusive merverdiavgift)	998	920

NOTE 23 – PENSJONER

Generell beskrivelse av konsernets pensjonsordninger

Konsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk ytelsespensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Konsernet benytter IAS 19 ved beregning av sine pensjonsforpliktelser.

Ansatte i morbanken

Det eksisterer ulike pensjonsordninger for bankens ansatte. De kollektive ytelsespensjonsordningene er lukket, og ansatte som ikke er omfattet av disse inngår i en innskuddspensjonsordning. Alle som er ansatt etter 1. juli 2010 inngår i innskuddspensjonsordningen.

I tillegg kommer AFP (Avtalefestet Førtdispensjon) som gjelder alle ansatte. Banken har også udekkede pensjonsforpliktelser som finansieres over driften.

Ny AFP-ordning gjeldende fra 2011 skal regnskapsføres som en ytelsesbasert flertaksforetaksordning og finansieres gjennom en årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn. Det foreligger foreløpig ikke tilgjengelig informasjon for innregning av den nye forpliktelsen og ordningen er derfor foreløpig behandlet som en innskuddspensjonsordning.

Ansatte i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS

Meglerforetaket har per 31.12.13 en kollektiv ytelsespensjonsordning som omfatter 12 personer.

Hovedbetingelsene er 30 års opptjening, 70 % alderspensjon fra 67 år, samt uførepensjon og barnepensjon. Denne ordningen ble lukket for nye ansatte i 2006.

De øvrige ansatte inngår i en innskuddsbasert ordning.

Lukkede ytelsespensjoner	Morbank	Konsern
Ansatte	88	100
Pensjonister	84	84

Innskuddspensjon	Morbank	Konsern
Ansatte	70	88

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for lukket pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.14	01.01.13
Diskonteringsrente	4.00%	3.90%
Forventet avkastning på midlene	4.00%	3.90%
Forventet fremtidig lønnsutvikling	3.75%	3.50%
Forventet G-regulering	3.50%	3.25%
Forventet pensjonsregulering	0,6%/3,50 % (Ringerike)	0,2%/3,25 % (Ringerike)
Arbeidsgiveravgift	14.10%	14.10%
Forventet frivillig avgang	5% nedtrappes til 0% fra 50 år	5% nedtrappes til 0% fra 50 år
Forventet AFP-uttak fra 62 år	Ulike for de ulike «ordningene»	Ulike for de ulike «ordningene»
Benyttet uførhetstabell	IR2003	IR2003
Benyttet dødelighetstabell	K2013BE	K2005

De tidspunkt som er angitt ovenfor angir fra hvilket tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2013 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2014, mens årskostnaden for 2013 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse. Rente for obligasjoner med fortrinnsrett er benyttet som diskonteringsrente i både 2012 og 2013 i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse.

Konsernet valgte i 2012 å styrke avsetningen knyttet til beregning av brutto pensjonsforpliktelser med 10 % som et estimat på at datidens tabell for levetidsalder (K2005) var gammel. I 2013 har ny dødelighetstabell, K2013, blitt godkjent. Banken har valgt å benytte en styrket versjon av K2013, K2013BE. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Netto pensjonsforpliktelse i balansen

MORBANK	31.12.2013			31.12.2012		
(Hele tusen kroner)	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	-222 392	-38 615	-261 007	-217 148	-33 344	-250 492
Verdi pensjonsmidlene	191 772	0	191 772	169 817	0	169 817
Netto pensjonsforpliktelser	-30 620	-38 615	-69 235	-47 331	-33 344	-80 675
Ikke-resultatførte estimatavvik	0	0	0	0	0	0
Arbeidsgiveravgift	-5 092	-5 444	-10 536	-6 674	-4 702	-11 375
Balanseførte pensjonsforpliktelser	-35 712	-44 059	-79 771	-54 005	-38 046	-92 051

KONSERN	31.12.2013			31.12.2012		
(Hele tusen kroner)	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	-228 963	-38 615	-267 578	-224 384	-33 344	-257 728
Verdi pensjonsmidlene	198 141	0	198 141	175 880	0	175 880
Netto pensjonsforpliktelser	-30 822	-38 615	-69 437	-48 504	-33 344	-81 848
Ikke-resultatførte estimatavvik	0	0	0	0	0	0
Arbeidsgiveravgift	-5 120	-5 445	-10 565	-6 839	-4 702	-11 541
Balanseførte pensjonsforpliktelser	-35 942	-44 060	-80 002	-55 343	-38 046	-93 388

Årets pensjonskostnad

MORBANK	31.12.2013			31.12.2012		
(Hele tusen kroner)	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6 697	1 079	7 776	8 560	1 138	9 698
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	1 389	1 214	2 603	6 298	839	7 137
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	0	0	0	-6 735	0	-6 735
Planendring	0	750	750	0	0	0
Amorisering ikke-resultatførte estimatavvik	0	0	0	897	-257	640
Arbeidsgiveravgift	27	-302	-275	-394	-497	-891
Sum ytelsesbaserte ordninger	8 113	2 741	10 854	8 626	1 223	9 849
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	-	-	2 738	-	-	2 594
Netto pensjonskostnader	8,113	2,741	13 592	8,626	1,223	12,443

KONSERN	31.12.2013			31.12.2012		
(Hele tusen kroner)	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	7 302	1 079	8 381	9 214	1 138	10 352
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	1 431	1 214	2 645	6 484	839	7 323
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	0	0	0	-6 962	0	-6 962
Planendring	0	750	750	0	0	0
Amorisering ikke-resultatførte estimatavvik	0	0	0	918	-257	661
Arbeidsgiveravgift	47	-302	-255	-420	-497	-917
Sum ytelsesbaserte ordninger	8 780	2 741	11 521	9 234	1 223	10 457
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	-	-	3 408	-	-	2 594
Netto pensjonskostnader	8 780	2 741	14 929	9 234	1 223	13 051

Sensitivitet konsern	+1 % poeng diskonterings- rente	-1 % poeng diskonterings- rente	+1 % poeng lønns- justering	-1 % poeng lønns- justering	+1 % poeng pensjons- regulering
2013					
Endring i pensjonsforpliktelse (hele mill. kroner)	-39	50	19	-15	36

Negativt fortegn indikerer at pensjonsforpliktelsen minsker ved endring i økonomisk forutsetning.

NOTE 24 – SKATT

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(hele tusen kroner)	2013	2012
211 908	261 563	Resultat før skattekostnad	294 716	221 602
-29 886	-53 220	+/-permanente forskjeller *	-78 163	-29 367
-933	8 495	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	7 221	-1 022
0	25 310	- herav ført direkte mot egenkapitalen	25 310	0
181 089	242 148	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	249 084	191 213
50 705	67 801	Herav betalbar skatt 28%	69 743	53 540
50 705	67 801	Betalbar skatt i balansen	69 743	53 540
50 705	67 801	Sum betalbar skatt	69 743	53 540
50 705	67 801	Betalbar skatt av årets overskudd	69 743	53 540
261	-2 333	+/- endring i utsatt skatt	-2 035	286
-510	-7 084	+/- øvrige endringer utsatt skatt	-7 429	-510
0	451	+ effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	458	0
-5 893	30	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-6	-5 893
150	273	+/- andre endringer	273	150
44 713	59 138	Årets skattekostnad	61 004	47 573

SAMMENSETNING AV BALANSEFØRT UTSATT SKATT				
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Midlertidige forskjeller på:		
53 692	32 701	- Gevinst-/tapskonto	32 701	53 692
23 039	7 331	- Finansielle instrumenter	7 331	23 039
76 731	40 031	Sum positive skatteøkende midlertidige forskjeller	40 031	76 731
21 485	10 808	Utsatt skatt	10 808	21 485
		Midlertidige forskjeller på:		
13 803	14 277	- Driftsmidler	14 967	15 391
108 303	79 771	- Netto pensjonsforpliktelsesetelse	79 771	108 303
122 106	94 048	Sum negative skattereduserende midlertidige forskjeller	94 738	123 694
34 190	25 393	Utsatt skattefordel	25 579	34 634
12 705	14 584	Netto bokført utsatt skattefordel	14 771	13 150

SAMMENSETNING AV RESULTATFØRT UTSATT SKATT				
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Midlertidige forskjeller på:		
-20 688	-20 991	- Gevinst-/tapskonto	-20 991	-20 688
14 576	-15 708	- Finansielle instrumenter	-15 708	14 576
-6 112	-36 700	Sum endring midlertidige forskjeller	-36 700	-6 112
-1 711	-9 909	Utsatt skatt	-9 909	-1 711
		Midlertidige forskjeller på:		
7 891	474	- Driftsmidler	-424	-1 126
-8 367	0	- Korreksjon driftsmidler IB ved fusjon med datterselskap	0	561
-6 569	-28 532	- Netto pensjonsforpliktelse	-28 532	-6 569
0	0	- Andre midlertidige forskjeller	-205	0
-7 045	-28 058	Sum endring midlertidige forskjeller	-29 161	-7 134
-1 973	-7 576	Utsatt skattefordel	-7 874	-1 998
261	-2 333	Netto endring utsatt skatt	-2 035	286

AVSTEMMING AV RESULTATFØRT PERIODESKATT MED RESULTAT FØR SKATT				
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
59 334	73 238	28% av resultat før skatt	82 520	62 049
1 937	-2 395	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-9 379	1 894
-8 987	-9 095	Aksjeutbytte	-9 095	-8 987
-1 588	-3 685	Gevinst verdipapirer under fritaksmetoden	-3 685	-1 588
270	273	Tilbakeføring av 3% av skattefrie inntekter etter fritaksmodellen	273	270
261	2 333	Endring utsatt skatt	2 035	286
-621	-1 560	Andre endringer	-1 660	-457
-5 893	30	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-6	-5 893
44 713	59 138	Resultatført periodeskatt	61 004	47 573
21%	23%	Effektiv skattesats i %	21%	21%

* Inkluderer ikke skattepliktige resultatposter samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

NOTE 25 – VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter skal presenteres per nivå med følgende nivåinndeling for måling av virkelig verdi:

- notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1)
- verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen, (nivå 2)
- verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger) (nivå 3)

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2013.

Eiendeler (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	24 649	0	24 649
- Obligasjoner og sertifikater	0	1 083 387	0	1 083 387
- Egenkapitalinstrumenter og verdipapirfond	56 088	5 220	25 917	87 225
- Fastrentelån	0	0	1 211 984	1 211 984
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	0	0	355 178	355 178
Sum eiendeler	56 088	1 113 256	1 593 079	2 762 423

Forpliktelser (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	22 175	0	22 175
Sum forpliktelser	0	22 175	0	22 175

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler er gjeldende kjøpskurs; for finansielle forpliktelser benyttes gjeldende salgskurs. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs og andeler i norske verdipapirfond utpekt til virkelig verdi ved første gangs innregning.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2. Instrumenter inkludert i nivå 2 omfatter derivater, renteswapper, likviditetsporteføljen og unoterte aksjefond.

Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke er basert på observerbare markedsdata bestemmes ved å bruke en av følgende eller en kombinasjon av følgende verdsettelsesmetoder:

- siste kjente transaksjonskurs
- resultat per aksje
- utbytte per aksje
- rapportert EBITDA for underliggende aksjeselskap
- siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter

Instrumenter inkludert i nivå 3 som verdsettes etter disse verdsettelsesmetoder omfatter unoterte egenkapitalinstrumenter, herunder Nets Holding og Nordito Property som vurderes til virkelig verdi over resultatet. Eierandelen i Sparebank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt verdivurderes til gjennomsnittlig emisjonskurs.

Fastrentelån klassifisert i nivå 3 verdivurderes månedlig basert på endringer i markedsrente og endringer i porteføljens kunderente hensyntatt gjennomsnittlig gjenværende løpetid på porteføljen.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2013:

	Fastrente- lån	Egenkapital- instrumenter	Sum
Inngående balanse	1 421 760	263 783	1 685 543
Investeringer i perioden	–	53 891	53 891
Reklassifisering fra FKV	–	54 580	54 580
Salg i perioden (til bokført verdi)	–	–	–
Netto volumendring utlån	(193 987)	–	(193 987)
Gevinst eller tap ført i resultatet	(15 789)	6 955	(8 834)
Gevinst eller tap ført direkte mot totalresultatet	–	1 886	1 886
Utgående balanse	1 211 984	381 095	1 593 079

NOTE 26 – VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST

MORBANK (hele tusen kroner)	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
	31.12.13	31.12.13	31.12.12	31.12.12
EIENDELER				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	990 478	990 478	901 954	901 954
Netto utlån til og fordringer på kunder:				
Utlån	14 669 219	14 669 219	13 987 184	13 987 184
Sum finansielle eiendeler	15 659 697	15 659 697	14 889 138	14 889 138
FORPLIKTELSE				
Gjeld til kredittinstitusjoner	56 000	56 000	261 000	261 000
Innskudd fra og gjeld til kunder	10 615 994	10 615 994	9 733 173	9 733 173
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	2 863 452	2 895 973	3 200 000	3 198 352
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	1 724 558	1 746 179	1 195 573	1 195 573
Sum finansielle forpliktelser	15 260 004	15 314 146	14 389 746	14 388 098

KONSERN (hele tusen kroner)	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
	31.12.13	31.12.13	31.12.12	31.12.12
EIENDELER				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	990 478	990 478	902 970	902 970
Netto utlån til og fordringer på kunder:				
Utlån	14 667 030	14 667 030	13 984 853	13 984 853
Sum finansielle eiendeler	15 657 508	15 657 508	14 887 823	14 887 823
FORPLIKTELSE				
Gjeld til kredittinstitusjoner	56 000	56 000	261 000	261 000
Innskudd fra og gjeld til kunder	10 612 072	10 612 072	9 724 301	9 724 301
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	2 863 452	2 895 973	3 200 000	3 198 352
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	1 724 558	1 746 179	1 195 573	1 195 573
Sum finansielle forpliktelser	15 256 082	15 310 224	14 380 874	14 379 226

GENERELT

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

De fleste finansielle instrumenter, med unntak av utlån til kredittinstitusjoner, kundeutlån til flytende rente og kund-einnskudd med flytende rente samt gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir, vurderes til virkelig verdi. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Verdsetting til virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost

Ved virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost har vi delt inn i følgende: utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder personmarked og bedriftsmarked, innskudd fra og gjeld til kunder, gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i nibor.
- Utlån til kunder personmarked prises med flytende og fast kunderente.
- Utlån til kunder bedriftsmarked prises med flytende og fast kunderente samt en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Alle fastrente utlån bokføres til virkelig verdi i bankens regnskap.

Banken vurderer at lån i personmarkedet med flytende rente har en riktig markedspris til enhver tid. Lån til bedriftsmarkedet med flytende rente har også etter vår vurdering en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet og endringer i konkurransesituasjonen.

NIBOR-lån på til sammen 2.772 mill kroner (hovedsakelig bedriftsmarkedet) per 31.12.2013 er inngått med forskjellige marginer og med ulike tidsintervall for renteregulering. Alle disse NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd til kunder

For innskudd til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flyende rente.

Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer blir verdivurdert ved teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurve fra Verdipapirfondenes forening.

NOTE 27 – SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Sertifikater, obligasjoner og rentefond fordelt på utstedersektor			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Stat		
55 000	75 000	- pålydende verdi	75 000	55 000
55 318	75 361	- virkelig verdi	75 361	55 318
		Annen offentlig utsteder		
2 120	1 920	- pålydende verdi	1 920	2 120
2 197	1 967	- virkelig verdi	1 967	2 197
		Finansielle foretak		
795 000	906 000	- pålydende verdi	906 000	795 000
797 782	911 327	- virkelig verdi	911 327	797 782
		Ikke-finansielle foretak		
128 000	94 000	- pålydende verdi	94 000	128 000
128 850	94 732	- virkelig verdi	94 732	128 850
980 120	1 076 920	Sum rentepapirer, pålydende verdi	1 076 920	980 120
984 146	1 083 387	Sum rentepapirer, virkelig verdi over resultatet	1 083 387	984 146

NOTE 28 – FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, oppført brutto, viser størrelsen av derivatenes underliggende

eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Det oppgitte volumet viser utestående volum av transaksjoner ved årets slutt og gir ingen indikasjon på markedsrisiko eller kredittrisiko.

Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for konstantstrømsikring.

Morbank og konsern

Alle beløp er like for morbank og konsern. Tall i hele tusen kroner.

Til virkelig verdi over resultatet	2013			2012		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelseser		Eiendeler	Forpliktelseser
Renteinstrumenter						
Renteswapper fastrente utlån	828 298	223	22 035	857 192	0	32 087
Sum renteinstrumenter	828 298	223	22 035	857 192	0	32 087
Sikring av innlån						
Rentebytteavtaler (inkl. renteswap)	1 750 000	24 238	140	1 225 000	24 352	655
Sum renteinstrumenter sikring	1 750 000	24 238	140	1 225 000	24 352	655
Andre finansielle derivater						
Garanti Eksportfinans	0	189	0	0	734	0
Sum andre finansielle derivater	0	189	0	0	734	0
Sum finansielle derivater						
Sum renteinstrumenter	2 578 298	24 461	22 175	2 082 192	24 352	32 742
Sum andre finansielle derivater	0	189	0	0	734	0
Sum finansielle derivater	2 578 298	24 649	22 175	2 082 192	25 086	32 742

Virkelig verdisikring

Netto gevinst resultatført knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring av bankens fastrente innlån var 1,7 mill. kroner mot 11,0 mill. kroner i 2012. Netto tap på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 1,8 mill. kroner mot 10,6 mill. kroner i 2012.

Garanti Eksportfinans AS

Banken deltar som eier i Eksportfinans AS i et garantisyn-
diket for nedskrivninger i obligasjonsbeholdningen til
Eksportfinans AS. Startdato for garantien er 29.02.2008.
Fra og med februar 2011 har det blitt gjennomført årlige
utvekslinger av sikkerhet i henhold til avtalen med
utgangspunkt i verdien av obligasjonsbeholdningen i
Eksportfinans AS ved utgangen av februar. Avtalen for-
ventes å forfalle i desember 2023. Garantiavtalen er klas-
sifisert som et finansielt derivat i balansen og resultatføres
under netto resultat fra andre finansielle investeringer.
Bankens garanti er maksimert til 4,5 mill. kroner.

NOTE 29 – AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	Aksjer og andeler (Hele tusen kroner)	2013	2012
118 372	87 068	Til virkelig verdi over resultat	87 068	118 372
82 468	56 088	▪ Børsnoterte	56 088	82 468
35 904	30 980	▪ Unoterte	30 980	35 904
242 542	355 334	Tilgjengelig for salg	355 335	242 543
–	–	▪ Børsnoterte	–	–
242 542	355 334	▪ Unoterte	355 335	242 543
360 914	442 403	Sum aksjer og andeler	442 404	360 915
82 468	56 088	Sum børsnoterte selskaper	56 088	82 468
278 446	386 315	Sum unoterte selskaper	386 316	278 447

MORBANK					
Børsnoterte selskaper	Prinsipp *	Eierandel (%)	Vår beholdning (antall)	Ansk.kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
SpareBank 1 SR-Bank	VV	0.2 %	415 437	11 124	25 030
Sum børsnotert selskap				11 124	25 030
SpareBank 1 Midt-Norge	VV	0.0 %	58 792	1 560	3 234
Sum børsnoterte egenkapitalbevis				1 560	3 234
Odin Global	VV		55 252	6 908	7 773
Odin Norden	VV		9 357	6 729	14 328
Odin Norge	VV		2 800	3 453	5 723
Sum aksjefond				17 090	27 825
Sum børsnoterte aksjer, egenkapitalbevis og andeler				29 775	56 088
Unoterte selskaper					
Sum andre fond				8 276	7 241
Nets Holding	VV	0.2 %	367 743	15 953	24 095
Sparebank 1 Boligkreditt AS	TFS	2.7 %	1 447 896	217 290	217 290
SpareBank 1 Næringskreditt AS	TFS	3.1 %	422 434	52 804	52 804
Diverse	TFS			57 952	84 885
Sum bankrelaterte aksjer				343 999	379 074
Sum unoterte aksjer og andeler				352 274	386 315
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis				382 049	442 403
Konsern					
Unoterte selskaper					
Øvrige konserninvesteringer	TFS	0.7 %	1	1	1
Sum unoterte aksjer og andeler				1	1
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis				382,050	442,404

* Forklaring prinsipp: VV – virkelig verdi over resultatet, TFS – tilgjengelig for salg til virkelig verdi over totalresultatet.

NOTE 30 – GOODWILL OG ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Goodwill		
0	0	Anskaffelsekost 01.01	16 782	16 856
0	0	Tilgang/Avgang	-75	-74
0	0	Anskaffelsekost 31.12	16 707	16 782
0	0	Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0
0	0	Årets nedskrivninger	0	0
0	0	Akkumulerte nedskrivninger 31.12	0	0
0	0	Balanseført goodwill 31.12	16 707	16 782

Balanseført goodwill i konsernet knytter seg hovedsakelig (16,1 mill. kroner) til datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS i forbindelse med morbankfusjonen mellom tidligere Ringerikes Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Gran Sparebank i 2010. Rest goodwill på 0,7 mill. kroner knytter seg til oppkjøpet av datterdatter (Eiendomsmegler 1 Gjøvik AS) i 2010 som samme år ble fusjonert inn i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (datterselskap).

Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2013 da det ikke har forekommet hendelser som tilsier at vurderinger som ble lagt til grunn ved verdsettelse ved fusjonen i 2010 ikke er relevante per 31.12.13.

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Andre immaterielle eiendeler		
38 200	38 200	Anskaffelsekost 01.01	38 200	38 200
0	0	Tilgang	0	0
0	0	Avgang	0	0
38 200	38 200	Anskaffelsekost 31.12	38 200	38 200
10 628	16 472	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	16 472	10 628
0	0	Avgang akkumulerte av- og nedskrivninger	0	0
5 844	5 811	Årets av- og nedskrivninger	5 811	5 844
16 472	22 283	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	22 283	16 472
21 728	15 917	Andre immaterielle eiendeler 31.12	15 917	21 728

Andre immaterielle eiendeler består av identifisert og beregnet merverdi på kunderelasjoner tilhørende tidligere Sparebanken Jevnaker Lunner og tidligere Gran Sparebank per 01.07.10. Disse avskrives over henholdsvis 7 og 5 år.

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
21 728	15 917	Sum goodwill og andre immaterielle eiendeler 31.12	32 623	38 509

NOTE 31 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

MORBANK				KONSERN		
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport- midler	Totalt	(Hele tusen kroner)	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport- midler	Totalt
73 744	46 884	120 628	Anskaffelseskost 01.01.2012	90 269	47 899	138 168
23 917	7 231	31 148	Tilgang	13 068	7 610	20 678
825	198	1 023	Avgang	825	198	1 023
96 836	53 917	150 753	Anskaffelseskost 31.12.2012	102 512	55 312	157 824
24 935	31 437	56 372	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2012	27 218	31 947	59 165
4 218	5 147	9 365	Årets avskrivning	4 218	5 353	9 571
			Årets nedskrivning			
			Årets avgang			
29 152	36 584	65 736	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2012	31 436	37 300	68 736
67 684	17 333	85 017	Balanseført verdi 31.12.2012	71 076	18 011	89 087
96 836	53 917	150 753	Anskaffelseskost 01.01.2013	102 512	55 312	157 823
3 413	3 905	7 318	Tilgang	3 413	4 374	7 786
1 522	6 302	7 824	Avgang	1 522	6 302	7 824
98 727	51 520	150 247	Anskaffelseskost 31.12.2013	104 403	53 383	157 786
29 152	36 584	65 736	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2013	31 436	37 300	68 736
5 189	5 381	10 570	Årets avskrivning	5 189	5 691	10 879
		0	Årets nedskrivning			0
682	6 000	6 682	Årets avgang	682	6 000	6 682
33 659	35 965	69 624	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2013	35 943	36 991	72 934
65 068	15 555	80 623	Balanseført verdi 31.12.2013	68 460	16 392	84 852
		0	Bygninger tilgjengelig for salg			0

Avskrivning

Prosentats for ordinære avskrivninger er 2-5 % for bankbygg og annen fast eiendom, tomter 0 %, innredning og inventar 10-30 %, maskiner- og IT-utstyr 15-30 % og transportmidler 20-25 %.

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

NOTE 32 – ANDRE EIENDELER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(hele tusen kroner)	2013	2012
12 000	12 000	Kapitalinnskudd pensjonskasse	12 000	12 000
53 093	69 928	Opptjente ikke mottatte inntekter	69 928	53 093
8 966	7 367	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	7 367	8 966
30 146	129 380	Øvrige eiendeler	156 181	51 387
104 205	218 675	Andre eiendeler	245 476	125 446

NOTE 33 – INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
8 585 262	9 264 007	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	9 262 298	8 584 208
1 147 911	1 351 987	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1 349 774	1 140 093
9 733 173	10 615 994	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	10 612 072	9 724 301

2.35%	2.29%	Gjennomsnittlig rente	2.29%	2.35%
-------	-------	-----------------------	-------	-------

2012	2013	Innskudd fordelt på sektor og næring	2013	2012
6 210 814	6 685 343	Lønnstakere o.l	6 685 343	6 210 814
427 784	408 789	Offentlig sektor	408 789	427 784
279 330	300 519	Primærnæringen	300 519	279 330
182 006	145 011	Industri	145 011	182 006
306 481	337 481	Bygg- og anleggsvirksomhet	337 481	306 481
278 474	313 725	Varehandel	313 725	278 474
90 451	86 313	Transport og lagring	86 313	90 451
45 943	60 683	Hotell og restaurantdrift	60 683	45 943
480 366	702 083	Forretningsmessig tjenesteyting	702 083	480 366
732 860	884 134	Omsetning/drift eiendommer	880 213	723 988
698 664	691 912	Diverse næringer	691 912	698 664
9 733 173	10 615 993	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	10 612 072	9 724 301

2012	2013	Innskudd fordelt på geografiske områder	2013	2012
4 196 779	4 440 117	Buskerud	4 436 196	4 187 907
3 859 907	3 997 407	Oppland	3 997 407	3 859 907
775 229	923 710	Akershus	923 710	775 229
552 131	692 079	Oslo	692 079	552 131
280 261	491 681	Landet for øvrig	491 681	280 261
68 866	70 999	Utlandet	70 999	68 866
9 733 173	10 615 993	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	10 612 072	9 724 301

NOTE 34 – GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

2012	2013	(hele tusen kroner)	KONSERN	
			2013	2012
		Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak		
–	–	- pålydende verdi	–	–
–	–	- virkelig verdi	–	–
		Obligasjonsgjeld		
4 375 000	4 556 000	- pålydende verdi	4 556 000	4 375 000
4 395 573	4 588 010	- bokført verdi	4 588 010	4 395 573
4 375 000	4 556 000	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer pålydende verdi	4 556 000	4 375 000
4 395 573	4 588 010	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer bokført verdi	4 588 010	4 395 573
3.66%	3.31%	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	3.31%	3.66%

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året inkludert eventuelle rente- og valutaswapper i prosent av gjennomsnittlig verdipapirbeholdning.

2012	2013	Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2013	2012
		2010		
690 000	0	2013	0	690 000
1 375 000	921 000	2014	921 000	1 375 000
1 235 000	1 235 000	2015	1 235 000	1 235 000
525 000	575 000	2016	575 000	525 000
550 000	1 075 000	2017	1 075 000	550 000
0	750 000	2018	750 000	0
4 375 000	4 556 000	Sum obligasjonsgjeld pålydende verdi	4 556 000	4 375 000

2012	2013	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	2013	2012
4 375 000	4 556 000	NOK	4 556 000	4 375 000
4 375 000	4 556 000	Sum verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	4 556 000	4 375 000

MORBANK OG KONSERN					
Endring i verdipapirgjeld	31.12.13	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbake-kjøp	31.12.12
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 556 000	1 425 000	690 000	554 000	4 375 000
Verdijusteringer	32 010	–	–	–	20 573
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 588 010	1 425 000	690 000	554 000	4 395 573

Endring i verdipapirgjeld	31.12.12	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbake-kjøp	31.12.11
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 375 000	1 350 000	493 000	343 000	3 861 000
Verdijusteringer	20 573	–	–	–	5 855
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 395 573	1 350 000	493 000	343 000	3 866 855

NOTE 35 – ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSE

MORBANK		(Hele tusen kroner)	KONSERN	
2012	2013	Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	2013	2012
92 051	79 771	Netto pensjonsforpliktelse (note 23)	80 002	93 388
2 900	1 271	Individuell nedskrivning garantiansvar	1 271	2 900
50 709	51 324	Andre avsetninger	57 892	58 447
9 267	9 643	Påløpte feriepengar	12 543	12 368
3 574	2 511	Leverandørgjeld	3 701	4 560
74 277	140 994	Annen gjeld	149 994	80 468
232 778	285 514	Sum annen gjeld og balanseførte forpliktelser	305 403	252 131
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
80 040	81 022	Betalingsgarantier	81 022	80 040
63 788	92 636	Kontraktsgarantier	92 636	63 788
3 837	3 837	Lånegarantier	3 837	3 837
548	178	Garantier for skatter	178	548
262 348	399 053	Annet garantiansvar	399 053	262 348
410 561	576 726	Sum stilte garantier (ikke balanseført)	576 726	410 561
		Andre ikke balanseførte forpliktelser		
1 455 745	1 520 237	Ubenyttede kreditter	1 510 090	1 451 745
704 698	601 894	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	601 894	704 698
2 160 443	2 122 131	Sum andre ikke balanseførte forpliktelser	2 111 984	2 156 443
2 803 782	2 984 371	Totale forpliktelser	2 994 113	2 819 135

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir	Sum
–	394 862	394 862	Pantstillelse 2013	–	394 862	394 862
–	–	–	Tilhørende forpliktelse 2013	–	–	–
–	390 527	390 527	Pantstillelse 2012	–	390 527	390 527
–	–	–	Tilhørende forpliktelse 2012	–	–	–

NOTE 36 – BUNDNE MIDLER

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Bundne midler		
3,755	3,768	Skattetrekk	3,768	3,755
3,755	3,768	Sum bundne midler	3,768	3,755

Klientmidler

Datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS oppbevarer klientmidler på egne bankkonti og har klientansvar i forbindelse med eiendomsmeglingen. I kon-

sernregnskapet fremkommer dette som en netto fordring knyttet til provisjon.

2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
-	-	Bokført klientansvar per 31.12.	-105 611	-189 401
-	-	Innestående klientmidler bank per 31.12.	131 785	209 979
-	-	Avsetning til tap på fordringer	-490	-490
0	0	Bokførte klientfordringer per 31.12.	25 684	20 088

NOTE 37 – INVESTERINGER I EIERINTERESSER

Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Ansk. kost	Forretnings- kontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
Aksjer eid av morbanken			
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	15,983	Hønefoss	80%
	15,983		
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
Samarbeidende Sparebanker AS	205,155	Oslo	15.6 %
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	44,111	Oslo	20.8 %
	249,266		

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

(hele tusen kroner)

2013	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eiendeler
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1 000	800	800	35 646
Sum investering i datterselskaper				
Sum investeringer i konsernselskap morbank				

2013	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 2013
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	27 280	74 734	69 479	5 255	15 983
Sum investering i datterselskaper					15 983
Sum investeringer i konsernselskap morbank					15 983

2012	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eiendeler
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1,000	800	800	36 275
Sum investering i datterselskaper				
Sum investeringer i konsernselskap morbank				

2012	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 2012
Gran Sparebank Eiendom AS	28 734	70 746	63 548	7 198	15 983
Sum investering i datterselskaper					15 983
Sum investeringer i konsernselskap morbank					15 983

Investeringer i felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken.

Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
256 559	276 285	Balanseført verdi per 01.01.	359 368	334 657
19 726	-27 019	Tilgang/avgang	-48 610	19 726
		Nedskrivning		
		EK-endringer	2 102	-2 572
		Resultatandel	46 145	28 403
		Utbetalt utbytte	-19 116	-20 846
276 285	249 266	Balanseført verdi per 31.12.	339 888	359 368

Inntekter fra investeringer i felleskontrollert virksomhet

MORBANK			KONSERN	
2012	2013	(Hele tusen kroner)	2013	2012
		Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker AS	30 696	15 138
		Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	12 335	9 399
		Resultatandel fra SamSpar Bankinvest II AS	3 114	3 866
13 488	13 103	Utbytte fra Samarbeidende Sparebanker AS		
6 257	3 933	Utbytte fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS		
1 101	2 080	Utbytte fra SamSpar Bankinvest II AS		
20 846	19 116	Sum inntekt	46 145	28 403

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

(hele tusen kroner)

2013	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kost-nader	Resultat	Bokført verdi 2013	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende SpareBanker AS	191 516	7 351	43 998	13 302	30 696	192 914	15.6 %	137 922
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	149 488	47	12 381	46	12 335	146 974	20.8 %	2 249
SamSpar Bankinvest II AS					3 114			
	341 004	7 398	56 379	13 348	46 145	339 888		

2012	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kost-nader	Resultat	Bokført verdi 2012	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende SpareBanker AS	171 532	7 026	23 455	8 269	15 186	173 003	15.6 %	137 922
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	137 012	107	9 492	84	9 408	134 356	20.8 %	2 185
SamSpar Bankinvest II AS	53 041	30	3 929	49	3 880	52 009	15.4 %	122 354
	361 585	7 163	36 876	8 402	28 474	359 368		

NOTE 38 – VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE SELSKAPER

Transaksjoner mellom nærstående parter. Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Se note 37 for investeringer i eierinteresser. Bankens mellomværende med ansatte og tillitsvalgte vises i note 21.

	Datterselskaper		TS, FKV (og andre nærstående)	
Lån (Hele tusen kroner)	2013	2012	2013	2012
Lån utestående pr 1.1.	2 331	2 467	7 988	7 988
Lån innvilget i perioden	0	0	0	0
Tilbakebetaling	142	136	0	0
Utestående lån per 31.12.	2 189	2 331	7 988	7 988
Renteinntekter	191	118	399	479
Tap ved utlån	0	0	0	0
Innskudd (Hele tusen kroner)				
Innskudd per 1.1.	9 888	50 625	0	0
Nye innskudd i perioden	0	0	0	0
Uttak	5 966	40 737	0	0
Innskudd per 31.12.	3 922	9 888	0	0
Rentekostnader	44	628	0	0

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

NOTE 39 – EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR

Egenkapitalbeviskapital

Bankens egenkapitalbeviskapital utgjør 1.394.665.200 kroner fordelt på 13.946.652 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Per 31.12.2013 var det 2.235

egenkapitalbevisiere (2.444 per 31.12.2012). Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total eierandelskapital	Antall egenkapitalbevis
1996	Emisjon ifbm børsnotering	50 000 000	50 000 000	500 000
2010	Kapitalutvidelse ifbm fusjon	1 344 665 200	1 394 665 200	13 446 652

MORBANK			
Beløp i tusen kroner	01.01.2014	01.01.2013	01.01.2012
Egenkapitalbeviskapital	1 394 665	1 394 665	1 394 665
Overkursfond	361 134	361 134	361 134
Uttevningfond eksklusive utbytte og fond for urealiserte gevinster	387 782	288 915	246 746
A. Sum egenkapitalbevisiereenes kapital	2 143 581	2 044 714	2 002 545
Grunnfondskapital eksklusive gaver og fond for urealiserte gevinster	61 180	58 318	57 097
Kompensasjonsfond	885	885	885
B. Sum samfunnsid kapital	62 065	59 203	57 982
Egenkapital eksklusiv utbytte og fond for urealiserte gevinster	2 205 646	2 103 917	2 060 527
Eierandelsbrøk (A/(A+B))	97.19%	97.19%	97.19%

De 20 største egenkapitalbevisiere		Antall egenkapitalbevis	Andel
1	SPAREBANKSTIFTELSEN RINGERIKE	4 183 993	30.00%
2	SPAREBANKSTIFTELSEN GRAN	2 789 330	20.00%
2	SPAREBANKSTIFTELSEN JEVNAKER LUNNER NITTEDAL	2 789 330	20.00%
4	FRES AS	374 746	2.69%
5	MP PENSJON PK	292 034	2.09%
6	GJENSIDIGE FORSIKRING	205 034	1.47%
7	AKA AS	200 000	1.43%
8	RINGERIKS KRAFT AS	163 967	1.18%
9	NORDIC FINANCIALS AS	75 883	0.54%
10	WENAAS KAPITAL AS AK	62 007	0.44%
11	FIRST PARTNERS HOLDING 5 AS	57 480	0.41%
12	WENAASGRUPPEN AS	55 600	0.40%
13	Allumgården	54 987	0.39%
14	SPAREBANKEN HEDMARK ØKONOMIAVDELINGEN	41 338	0.30%
14	PARETO AS	41 338	0.30%
14	RG HOLDING AS	41 338	0.30%
17	LUNNER ALMENNING	40 322	0.29%
18	STIKSRUD HOLDING AS	33 000	0.24%
19	VERDIPAPIRFONDET EIK	30 407	0.22%
20	OTTO OLSEN INVEST AS	30 000	0.22%
Sum 20 største eiere		11 562 134	82.90%
Øvrige eiere		2 384 518	17.10%
Utstedte egenkapitalbevis		13 946 652	100%

Intervall	Antall eiere	%	Antall EKB	%
10.001-	70	3%	12 375 489	89%
5.001-10.000	61	3%	453 533	3%
1.000-5.000	283	13%	684 303	5%
201-1.000	671	30%	335 740	2%
0-200	1 150	51%	97 587	1%
	2 235	100%	13 946 652	100%

Kommune	Antall eiere	%	Antall EKB	%
Ringerike	586	26%	5,181,346	37%
Jevnaker	128	6%	2,936,111	21%
Gran	141	6%	2,976,065	21%
Hole	101	5%	559,107	4%
Oslo	148	7%	861,256	6%
Bærum	47	2%	310,315	2%
Drammen	15	1%	92,550	1%
Sum	1,166	52%	12,916,750	93%
Øvrige	1,069	48%	1,029,902	7%
Totalt	2,235	100%	13,946,652	100%

NOTE 40 – UTBYTTE FRA DATTERSELSKAPER

Utbytte (Hele tusen kroner)	2013	2012
Mottatt utbytte fra:		
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland	5 758	4 954
Gran Sparebank Eiendom AS	–	–
Fusjonsgevinst mor-datter fusjoner	–	1 729
Sum utbytte	5 758	6 683

NOTE 41 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen som påvirker konsernets regnskap.

Erklæring fra styret og administrerende banksjef

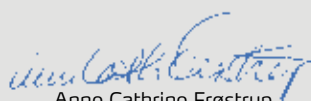
Vi erklærer, etter beste overbevisning, at årsregnskapet for SpareBank 1 Ringerike Hadeland for perioden 1. januar til 31. desember 2013 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

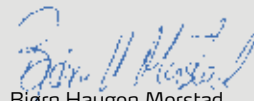
Vi erklærer også, etter beste overbevisning, at årsberetningen gir en rettviseende:

- oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet
- beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode
- beskrivelse av nærstående vesentlige transaksjoner.

Hønefoss, 4. mars 2014
I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland


Jørn Prestkvern
Leder


Anne Cathrine Frøstrup
Nestleder


Bjørn Haugen Morstad


Bente S. Klæstad


Svein Oftedal


Tommy Helgerud


Liv Bente Kildal


Steinar Haugli
Adm. banksjef

Til representantskapet i SpareBank 1 Ringerike Hadeland

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 Ringerike Hadeland som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, og resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling av endring i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadelands finansielle stilling per 31. desember 2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar*

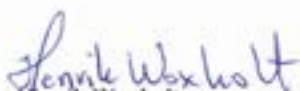
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 4. mars 2014

Deloitte AS



Henrik Woxholt
statsautorisert revisor

Årsberetning fra kontrollkomiteen for 2013

TIL REPRESENTANTSKAPET I SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

Kontrollkomiteen har ført tilsyn med SpareBank 1 Ringerike Hadeland i henhold til lov og instruks fastsatt av representantskapet.

Kontrollkomiteen har i forbindelse med årsavslutningen for regnskapsåret 2013 gjennomgått årsberetningen, årsregnskapet og revisors beretning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Komiteen finner at styrets vurdering av SpareBank 1 Ringerike Hadeland og konsernets økonomiske stilling er dekkende og tilrår at årsberetningen og årsregnskapet for regnskapsåret 2013 godkjennes.

Hønefoss, 13. mars 2014



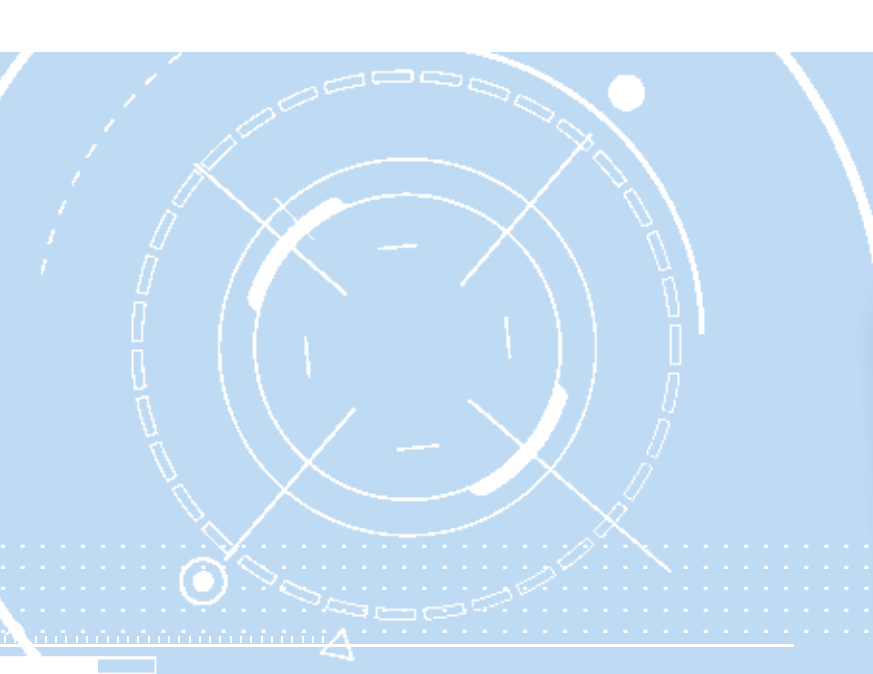
Atle Roll-Matthiesen jr., leder



Magnhild Bjertnæs



Ståle Tangestuen



Egenkapitalbevis

SpareBank 1 Ringerike Hadeland hadde ved utgangen av 2013 en egenkapitalbeviskapital på 1.394 mill. kroner fordelt på 13.946.652 egenkapitalbevis hvert pålydende 100 kroner. Banken hadde ingen egenbeholdning av egenkapitalbevis.

For øvrig består egenkapitalbevisseierens kapital av utjevningsfondet på 388 millioner kroner og overkursfondet på 361 millioner kroner. Kapital tilhørende egenkapitalbevisseierne utgjorde samlet 2.144 millioner kroner (morbank) samt avsatt utbytte på 120 millioner kroner.

UTBYTTEPOLITIKK

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på Bankens samlede egenkapital. Banken vil skape verdier for egenkapitalbevisseierne ved konkurransekyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene.

Det legges vekt på at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Banken skal til enhver tid ha en egenkapital som er tilpasset finansielle mål, vekststrategi og ønsket risikoprofil, og som kan danne grunnlag for økende inntjening over tid.

Årsoverskuddet blir fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbevisseierne) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av Bankens egenkapital.



SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som målsetting at minst halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet i konsernet utbetales som kontantutbytte. Ved fastsettelsen av utbytte vil det bli tatt hensyn til Bankens resultatutvikling, markedssituasjonen, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital.

OVERSKUDDSDISPONERING

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskap og felleskontrollert virksomhet.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskap, mens resultatandel fra felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på 4,5 millioner kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 206,9 millioner kroner.

Basert på bankens utbyttepolitikk foreslår styret å utbetale et utbytte på 8,60 kroner per egenkapitalbevis. Dette gir en utdelingsgrad på 53 % av egenkapitalbevisseierens andel av konsernets resultat.



INVESTORPOLITIKK

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger betydelig vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom investorpresentasjoner, hjemmesider på internett, pressemeldinger og regnskapsrapporter.

Det avholdes regelmessige presentasjoner overfor eiere, långivere og andre samarbeidspartnere. Banken vil likebehandle sine eiere og vil ikke gi noen egenkapitalbevisiere urimelige fordeler på andre eieres eller selskapets bekostning.

Banken har som mål at det skal være god likviditet i egenkapitalbevisene og god spredning blant eiere som representerer sparebankstiftelsene, kunder, regionens investorer samt øvrige investorer. Banken vil bidra til tiltak som fremmer dette målet.

INFORMASJONSADRESSER

SpareBank 1 Ringerike Hadeland distribuerer informasjon til markedet via bankens hjemmeside på www.rhbank.no (Investor Relations) og via Newsweb (www.newsweb.no.)

FINANSIELL KALENDER FOR 2014

Ex utbytte dato:	24.03.2014
1. kvartal:	30.04.2014
2. kvartal:	13.08.2014
3. kvartal:	29.10.2014

Foreløpige årsregnskapstall for 2014 vil bli offentliggjort i februar 2015.

EIERFORHOLD

Bankens største egenkapitalbevisiere ved utgangen av 2013 var:

De 20 største egenkapitalbevisiere		Antall egenkapitalbevis	Andel
1	SPAREBANKSTIFTELSEN RINGERIKE	4 183 993	30,00 %
2	SPAREBANKSTIFTELSEN GRAN	2 789 330	20,00 %
2	SPAREBANKSTIFTELSEN JEVNAKER LUNNER NITTEDAL	2 789 330	20,00 %
4	FRES AS	374 746	2,69 %
5	MP PENSJON PK	292 034	2,09 %
6	GJENSIDIGE FORSIKRING ASA	205 034	1,47 %
7	AKA AS	200 000	1,43 %
8	RINGERIKS KRAFT AS	163 967	1,18 %
9	NORDIC FINANCIALS AS	75 883	0,54 %
10	WENAAS KAPITAL AS AK	62 007	0,44 %
11	FIRST PARTNERS HOLDING 5 AS	57 480	0,41 %
12	WENAAS GRUPPEN AS	55 600	0,40 %
13	ALLUMGÅRDEN	54 987	0,39 %
14	SPAREBANKEN HEDMARK ØKONOMIAVDELINGEN	41 338	0,30 %
14	PARETO AS	41 338	0,30 %
14	RG HOLDING AS	41 338	0,30 %
17	LUNNER ALMENNING	40 322	0,29 %
18	STIKSRUD HOLDING AS	33 000	0,24 %
19	VERDIPAPIRFONDET EIK	30 407	0,22 %
20	OTTO OLSEN INVEST AS	30 000	0,22 %
Sum 20 største eiere		11 562 134	82,90 %
Øvrige eiere		2 384 518	17,10 %
Utstedte egenkapitalbevis		13 946 652	100 %

SKJERMINGSFRADRAK

For å hindre dobbeltbeskatning av Banken og eierne gjelder regler om Fradrag for Skjerming (Skattelovens § 10-12, erstattet tidligere regler om RISK-fradrag). Skjermingen beregnes for det enkelte egenkapitalbevis, og settes til egenkapitalbevisets skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente. Skjermingsgrunnlaget settes til egenkapitalbevisets inngangsverdi. Skjermingsrenten fastsettes av departementet i forskrift. Skjermingen tilordnes eier av egenkapitalbeviset per 31. desember i inntektsåret.

MARKEDSUTVIKLING FOR BANKENS EGENKAPITALBEVIS 2013

Markedskursen for SpareBank 1 Ringerike Hadelands egenkapitalbevis (RING) var ved årsskiftet 122,50 kroner per bevis. Per 31. desember 2012 var kursen 113,50 kroner. Med et kontantutbytte på 8,60 kroner for 2013 blir direkteavkastningen for egenkapitalbeviset 7,0 %.

Nøkkeltall	2013	2012	2011
Børskurs	122,50	113,50	117,00
Antall utstedte EKB, mill.	13,95	13,95	13,95
Børsverdi (mill. kr.)	1 709	1 583	1 632
Utjevningsfond (mill. kr.)	388	289	247
Overkursfond (mill. kr.)	361	361	361
Utbytte per EKB	8,60	8,00	8,00
Direkte avkastning ¹⁾	7,0 %	7,0 %	6,8 %
Effektiv avkastning ²⁾	15,5 %	3,8 %	-6,7 %
Bokført verdi per EKB ³⁾	170,8	165,97	161,55
Resultat per EKB ⁴⁾	16,21	12,03	10,71
P/E (Børskurs/ resultat per EKB) ⁵⁾	7,56	9,44	10,92
P/B (Børskurs/ bokført EK per EKB) ⁶⁾	0,72	0,68	0,72
Utdelingsforhold ⁷⁾	53 %	67 %	75 %
Egenkapitalbevisprosent ⁸⁾	97,19 %	97,19 %	97,19 %

¹⁾ Utbytte i prosent av børskurs ved årsslutt.

²⁾ Kursstigning gjennom året pluss utbetalt utbytte i prosent av børskurs ved årets begynnelse.

³⁾ Bokført egenkapital (etter fradrag for egne egenkapitalbevis og minoritetsinteresser) multiplisert med egenkapitalbevisprosenten delt på antall egenkapitalbevis (fratrasket egne egenkapitalbevis) inkludert kontantutbytte.

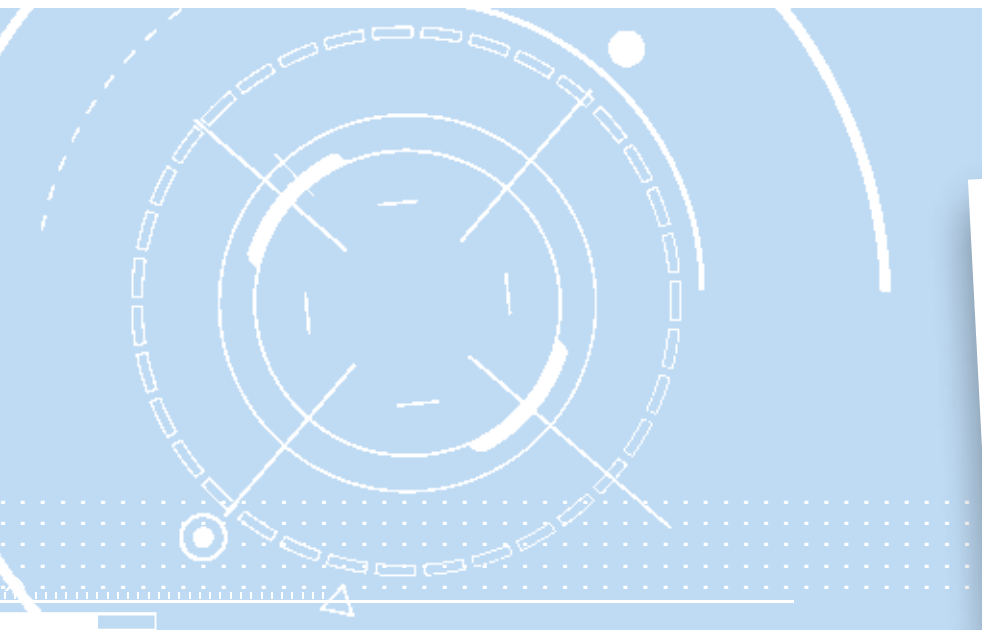
⁴⁾ Egenkapitalbeviserens andel av konsernets resultat eks. minoritetsinteresser (fratrasket egne egenkapitalbevis).

⁵⁾ Børskurs/resultat per egenkapitalbevis.

⁶⁾ Børskurs/bokført egenkapital per egenkapitalbevis.

⁷⁾ Utbytte per egenkapitalbevis i prosent av fortjeneste per egenkapitalbevis.

⁸⁾ Bokført egenkapital til egenkapitalbeviserne (etter fradrag av egne egenkapitalbevis) i prosent av morbankens egenkapital ved utgangen av året (etter fradrag for egne egenkapitalbevis og annen egenkapital). Satsene gjelder fra 1. januar året etter.



Samfunnsansvar

SpareBank 1 Ringerike Hadeland ønsker å benytte bankens samlede kunnskap og ressurser til å bidra til bærekraftig utvikling i samfunnet.

Banken definerer samfunnsansvar slik:

«SpareBank 1 skal ta økonomisk, sosialt og miljømessig ansvar i det samfunnet vi er en del av ved å drive lønnsomt, etisk og bærekraftig i et langsiktig perspektiv».

Utover det samfunnsnyttige bidraget opplever vi at en aktiv holdning til samfunnsansvar er direkte verdiskapende ved at det reduserer risiko, gir nye forretningsmuligheter, skaper motiverte medarbeidere og bidrar til et godt omdømme.

Strategi for samfunnsansvar ble vedtatt i desember 2013 og planarbeidet vil videreføres i 2014. Retningslinjene for samfunnsansvar skal integreres i bankens kjernevirksomhet og i alle beslutninger som fattes for å sikre at disse bygger på langsiktighet og samfunnsnytte. Bankens øvrige overordnede strategier støtter opp under aktiv holdning til samfunnsansvar, slik som; positivt omdømme, risikostyring, søkelys på korrupsjon og hvitvasking.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal bidra til bærekraftig utvikling i markedsområdet gjennom følgende prioriterte områder;

- **Økonomi**
Skape solide resultater
- **Samfunn**
Være en langsiktig, solid, finansiell forbindelse og bygge omdømme som regional hjørnesteinsbedrift
- **Arbeidsliv /HR**
Ansvarsbevisst organisasjon – menneskeverd og etikk
- **Miljø**
Være miljøbevisste

SpareBank 1 Ringerike Hadeland arbeider med samfunnsansvar ut fra bankens visjon om å være den anbefalte banken og gjennom verdiene nær, dyktig engasjert og fremtidsrettet. Å kombinere etikk og samfunnsansvar med det forretningsmessige er også av betydning for bankens interesser.

Praktiseringen og utviklingen av bankens verdier skjer i samspill med omgivelsene. Derfor er det verdifullt å kommunisere/samhandle med bankens viktigste interesser; kunder, medarbeidere, eiere og samfunn for å få kunnskap om markedets forventninger.



Samfunnsansvar = Den tredje bunnlinjen

Solid drift skaper et godt fundament for samfunnsansvarlig utvikling. I vårt arbeid søker vi å finne balanse mellom økonomi, samfunn og miljø. Innen hvert område har vi/ er vi i gang med tiltaksplaner.

Økonomi

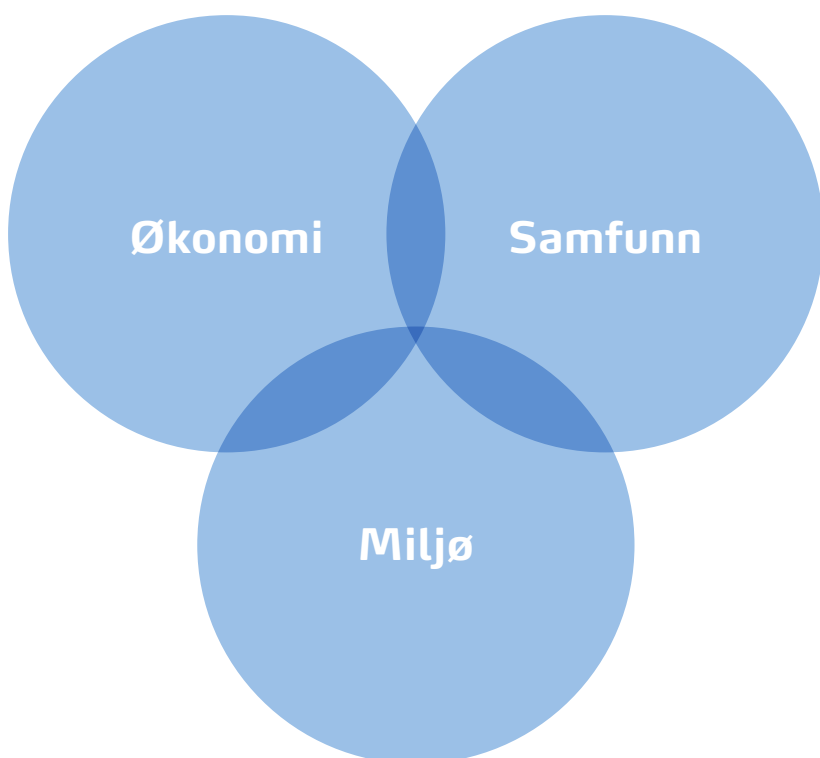
Strategier og planverk
Økonomiske nøkkeltall
Etikk og lovverk
Forhold til eierne
Risikohåndtering

Miljø

Ressursbruk
Avfallshåndtering
Forurensing

Samfunn

Organisasjon og ansatte
Kunder og marked
Leverandører
Samfunnsengasjement
Teknologi og sikkerhet



STATUS 2012 – 2013

		2013	2012
Strategi / økonomi	Overordnet strategi	Videreført	Videreført
	Strategi samfunnsansvar	Etablert	
	Resultat før skatt (mill)	294,7	221,4
	Forvaltningskapital inkl. Boligkreditt (mill)	22.807	20.941
	Kjernekapitaldekning (konsern)	15,6 %	16,2 %
	Børskurs EK bevis 31.12	122,50	113,50
	Børsverdi per 31.12 (mill)	1.708	1.583
	Antall eiere	2.235	2.444
	Etiske regler	Videreført	Videreført
Samfunn / sosiale forhold Inkl. arbeidsliv / HR	Antall årsverk (konsern)	172,1	176,4
	Andel kvinner	65 %	66 %
	Andel kvinner i ledergruppen	57 %	57 %
	Gjennomsnittsalder	46,4	46,2
	Ansattes tilfredshet (ATI)	804	772
	Avtale om inkluderende arbeidsliv	Etablert	
	Strategi for livsfasepolitikk	Etablert	
	Program for lederutvikling	Videreført	Videreført
	Program for talentutvikling	Etablert	
	Antall kontorer	9	9
	Antall kunder	56.500	56.100
	Andel nettbankkunder (> 15 år)	55,7 %	
	Andel kundeutførte/elektroniske regningsbet.	97,6 %	97,0 %
	Strategi sponsorvirksomhet	Videreført	Etablert
	Sponsorvirksomhet (mill)	8,5	8,0
	– Andel tildelt idrett	71 %	
	– Andel tildelt kultur	12 %	
	– Andel tildelt kompetanse, humanitært	17 %	
	SpB. 1 Ringerike Hadeland Næringsstiftelse (mill)	2,6	1,3
	Gavevirksomhet via 3 x Sparebankstiftelser (mill)	27,4	22,0
	Skattekostnad (mill)	61,0	47,6
Miljø	Innkjøp av papir	2,2 tonn	
	Retur av teknologisk avfall (skrivere, tonere)	Gjenvinnes	Gjenvinnes
	Kildesortering	Delvis	Delvis
	Antall videokonferanserom	3	3

Foto Rune Pedersen, avisa Hadeland



Etikk

De etiske retningslinjer bygger på bankens verdigrunnlag:

Nær – Dyktig – Fremtidsrettet – Engasjert

Å handle etisk forsvarlig er en grunnleggende forutsetning for bankens omdømme og kundenes tillit. Høy etisk praksis legger grunnlag for likeverd, likestilling, gjensidig respekt og anerkjennelse.

De etiske retningslinjene er en del av Personalhåndboken, og dermed en del av ansettelsesavtalen. I godkjenningsordningen for finansbransjen (AFR) er etikk et sentralt tema.

Disse etiske retningslinjene fungerer som rammeverktøy for praktisk adferd for ansatte på alle nivåer, inkludert midlertidige ansatte og oppdragstakere. De gjelder også bankens tillitsvalgte; representantskapets leder, styret og kontrollkomité (unntatt de ansattrelaterte avsnitt i retningslinjene).

Medarbeidere

Ved utgangen av 2013 hadde konsernet 187 ansatte fordelt på 172,1 årsverk. Morbanken har 157 ansatte i 142,5 årsverk, mens det hos EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland var 30 ansatte i 29,6 årsverk.

Gjennom året er det ansatt 4 nye medarbeidere i morbanken, deriblant en trainee. Banken samarbeider med SpareBank 1 Buskerud-Vestfold og SpareBank 1 Nordvest om et felles toårig traineeprogram som gir gode utviklingsmuligheter og verdifull praksis for unge, nyutdannede mennesker. Bankens ansatte har en gjennomsnittsalder på 46,4 år.

Ledelse og Kompetanse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en attraktiv arbeidsgiver med kompetente og motiverte medarbeidere med mål om å øke kundetilfredshet, produktivitet og realisering av de økonomiske målene. Banken utvikler seg som en lærende organisasjon gjennom samarbeid, kunnskapsdeling og nytenkning.

Kulturbygging har vært prioritert i 2013 i henhold til den vedtatte HR-strategien 2012 – 2015. Workshop, hospitering og jobbrotasjon har vært tiltak for å videreutvikle felles forståelse. Felles plattform for kommunikasjon og utvikling av lederferdigheter er sentralt i bankens lederutviklingsprogram for alle ledere, hvor det har vært 4 samlinger over 2 dager i 2013.

Bankens policy er sertifiserte rådgivere innen finansiell rådgivning og skadeforsikring i både personmarked og bedriftsmarked. I samarbeid med andre SamSparbanker er det etablert en felles opplæringsarena for Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere hvor nyansatte rådgivere nå er hovedmålgruppen. Alle sertifiserte rådgivere som i henhold til ordningens nasjonale krav skulle gjennomføre en kompetanseoppdatering 2013, har utført denne.

Våren 2013 ble et vellykket talentutviklingsprogram som startet høsten 2012 i samarbeid med 2 andre SamSpar-banker, avsluttet. Åtte rådgivere og fagsjefer deltok fra vår bank.

Interne karriereveier videreutvikles for å utnytte kompetanse og erfaring i banken. Intern turnover var i 2013 9,6 % og ekstern turnover 4,5 %.



Arbeidsmiljø

SpareBank 1 Ringerike Hadeland arbeider systematisk med arbeidsmiljøet. De ansattes rettigheter er godt ivarettatt i henhold til norsk lov og etablert praksis for arbeidslivet. Det gjennomføres årlige medarbeiderundersøkelser hvor resultatene for banken som helhet viser at de ansatte er motiverte og opplever arbeidsmiljøet som godt. Resultatet av undersøkelsene gjennomgås og følges opp i alle avdelinger for å forebygge negativ utvikling og fremme et helsebringende arbeidsmiljø.

I henhold til styrets vedtatte HR-strategi for 2012 – 2015 er kompetanseutvikling, kulturbygging og lederutvikling prioriterte områder som har betydning for arbeidsmiljøet og for å realisere bankens overordnede mål og ambisjoner.

Som en del av kulturbyggingen ble alle ansatte i 2013 tilbudt jobbotferd/hospitering. 24 ansatte har hospitert i 13 forskjellige avdelinger. Erfaringene er gode både på det personlige og det faglige plan.

Banken iverksatte i 2013 ny livsfasepolitikk som inneholder tiltak for medarbeidere i ulike livsfaser. Formålet er å gi bankens medarbeidere mulighet til en bedre tilpasset hverdag, og å legge til rette for at seniorer skal stå lenger i arbeid.

Det har i løpet av året ikke vært rapportert om truslesituasjoner, skader, ulykker eller andre hendelser.

Sykefravær og inkluderende arbeidsliv

Det gjennomsnittlige sykefraværet i 2013 var 3,26 %. Dette er en nedgang på 2,64 prosentpoeng fra 2012. Egenmeldt fravær utgjorde 0,69 %, en oppgang på 0,09 prosentpoeng fra 2012. Sykefraværet fordeler seg omtrent likt på korttidsfravær og langtidsfravær over 16 dager.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland inngikk 01.06.13 «Samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv». IA-avtalens overordnede mål er å forebygge og redusere sykefravær, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Ved inn-

gåelsen av IA-avtalen har ledelse og tillitsvalgte i samarbeid utarbeidet en IA-strategi og konkrete tiltak for å jobbe mot avtalens målsetting.

Likestilling

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger stor vekt på at kvinner og menn skal ha de samme mulighetene til personlig og faglig utvikling, lønn og karriere.

Av morbankens 157 ansatte er 65 % kvinner og 35 % er menn. Kvinneandelen i styret er 42 %, i bankens ledergruppe 57 % og øvrige ledere 53 %. Bankens god balanse mellom kjønnene på alle nivåer i organisasjonen.

Ved rekruttering av nye medarbeidere har banken et bevisst forhold til Likestillingslovens § 5, første ledd som omtaler diskriminering på bakgrunn av graviditet og permisjon i forbindelse med fødsel og adopsjon.

Status for likestillingen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland tilsier ikke at det har vært nødvendig med særbehandling av kvinner slik både tariffavtaler og Likestillingsloven åpner for.

Diskriminering

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er opptatt av å hindre diskriminering både på bakgrunn av etnisitet, nedsatt funksjonsevne eller andre forhold. Styret har vedtatt en strategi for samfunnsansvar der det er slått fast at banken skal ha respekt for menneskerettigheter, at diskriminering og trakassering ikke tolereres, og at vi skal ha et inkluderende arbeidsmiljø preget av mangfold. I det videre arbeidet med samfunnsansvar vil det bli utarbeidet konkrete tiltak for hvordan dette best kan etterleves.

Ytre miljø

Banken arbeider bevisst med miljøriktige tiltak. Målet er at driften skal gi minst mulig påvirkning av det ytre miljø.

Vi benytter miljøvennlige energikilder der dette er mulig – samtidig som vi er bevisste på kostnader i energisammenheng. Det er tatt i bruk varmepumpe luft/vann til oppvarming og kjøling av ventilasjonsanlegg ved bankens hoved-



kontor. Ved ett av våre kontorer er oljefyringsanlegget skiftet ut til fjernvarme/bioenergi. Samtidig har vi gjort tiltak for sparing av energi ved å redusere unødvendig bruk av lys.

Banken har delvis kildesortering av avfall og alt brukt elektronisk utstyr leveres til gjenvinning.

Forbruket av papir reduseres gradvis som følge av økt bruk av elektronisk kommunikasjon og elektronisk arkivering. Forbruket av papir var 2,2 tonn i 2013. Videokonferanser, telefonkonferanser og digitale verktøy for samhandling og kunnskapsdeling brukes aktivt for å redusere reiseaktivitet mellom kontorene og samarbeidende banker.

Bekjempelse av korrupsjon

I henhold til hvitvaskingsloven av 2009 har banken etablert system for forsvarlig internkontroll inkludert risikovurdering, rutine for kundekontroll (risikobasert) og system for oppfølging og overvåking av kundeforhold/transaksjoner.

Styret har behandlet risikoanalysen 2013 knyttet til hvitvasking og mottar årlig rapportering. I 2013 har det vært til sammen 2718 flaggede saker og av disse er 2 saker meldt til Økokrim.

SpareBank 1 Ringerike Hadelands samfunnsengasjement

Gaver via 3 sparebankstiftelser

Bankens gavevirksomhet skjer hovedsakelig gjennom 3 sparebankstiftelser.

Stiftelsenes eierandel i banken er 70 %. Utbytte fra bankens årlige overskudd brukes bl.a til gaver til allmenntilgittige formål i bankens markedsområde. For 2013 ble det bevilget gaver for totalt 27,4 mill. kroner.

Næringsstiftelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland utøver samfunnsnyttig satsing innen utvikling av lokalt næringsliv gjennom bankens Næringsstiftelse. Totalt overførte banken 3 mill. kroner til Næringsstiftelsen i 2013. Midlene fordeles etter søknad 2 ganger per år. I 2013 ble det bevilget 2,6 mill. kroner til næringsformål.

Sponsor

Sponsorvirksomheten er omfattende, med 1-3 årige avtaler med 150 lag og foreninger innen idrett og kultur. Vedtatt strategi og retningslinjer for virksomheten etterleves. Virksomheten prioriterer barn og unge i bankens markedsområde.

Innen kompetanseutvikling/-overføring er banken også aktiv. Ambisjonen er å styrke lokalmiljøets kunnskap om økonomi, samt å styrke faget økonomi/finans på høyskolenivå.

Bankens engasjement i sponsorater bidrar til å skape gode levevilkår, øke tiltrekningen til distriktet, meningsfull fritid og kompetanseutvikling.

Investering i sponsorater beløper seg til 8,5 mill. kroner i 2013.

Samfunnsansvar fremover

Bankens vedtatte strategi for samfunnsansvar vil være rettesnor for det videre arbeidet. Strategien legger klare føringer for prioriterte områder i 2014 innen økonomi, samfunn, miljø og arbeidsliv.

I 2014 vil vi sette et konkret søkelys på miljøbevissthet ved å legge til rette for økt bruk av videokonferanse-møter samt redusere intern og ekstern bruk av papir ved å utnytte digitale løsninger. Vi vil også videreføre en fortsatt bruk av kollektivtransport der dette er praktisk mulig.

Videre inkluderer bankens samfunnsansvar diskriminering. I det videre arbeidet vil det bli utarbeidet konkrete tiltak for hvordan strategien best kan etterleves.

Samfunnsansvar innenfor arbeidsliv/HR utøves gjennom kontinuerlig kompetanseutvikling, gjennomgang av bankens etiske retningslinjer og implementering av strategi for samfunnsansvar i hele organisasjonen.

Gjennom kontinuerlig fokus på godt bankhåndverk, risikokontroll og kostnader, sikrer vi en stødig plattform som danner grunnlaget for bankens brede engasjement i lokalsamfunnet.



Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeviser, kundenes, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken.

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 23.10.2012 er fulgt opp i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Den norske anbefalingen, utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (nues), er tilgjengelig på www.nues.no.

Formålet med anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse er at selskaper notert på regulerte markeder skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom egenkapitalbevisiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2012 med endringer og retter seg etter dens anbefalinger så langt det passer for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Eventuelle avvik er redegjort for under hvert av de 15 punktene.

Konsernets virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, lokalsamfunn og offentlige myndigheter. Bankens etiske retningslinjer bygger på bankens kjerneverdier:

Nær – Dyktig – Engasjert – Fremtidsrettet

De etiske retningslinjene gjelder for ansatte på alle nivåer inkludert midlertidige ansatte og oppdragstakere. Den enkelte ansatte skal bidra til et godt arbeidsmiljø preget av bankens verdier og disse etiske retningslinjer.

Banken har i 2013 etablert egne retningslinjer for samfunnsansvar

2. VIRKSOMHET

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Bankens formål er også å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester innenfor rammen av verdipapirhandelloven. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og finansielle tjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning.

Bankens vedtekter fremgår av årsrapporten og finnes også på bankens hjemmeside www.rhbank.no

Bankens forretningsidé er å være en solid, lønnsom og selvstendig sparebank i markedsområdene Ringeriks-, Hadelands- og Nittedalsregionen.



Banken skal tilby et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor i bankens virkeområde.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningsidé er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

SpareBank 1 Ringerike Hadeland hadde pr 31. desember 2013 en egenkapital i konsernet på 2,45 mrd kroner. I henhold til fastsatte beregningsregler for kapitaldekning for finansinstitusjoner hadde konsernet en samlet kapitaldekning på 15,6 %, som også var konsernets kjernekapitaldekning. Per 31. desember 2013 er samlet krav til ren kjernekapital 9 %, dette kravet vil øke til 10% innen utgangen av juni 2014. Per 30. juni 2015 vil i tillegg motsyklisk bufferkrav på 1 % bli gjort gjeldende slik at samlet krav til ren kjernekapital for SpareBank 1 Ringerike Hadeland vil være 11 %

Styret foretar løpende en vurdering av kapitalsituasjonen i lys av regulatoriske krav og selskapets mål, strategier og ønsket risikoprofil. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 14,5 % og tilsvarer det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkrisiske

Sparebankens utstedte eierandelskapital utgjør kr 1 394 665 200 fordelt på 13 946 652 egenkapitalbevis à kr 100,-. I tillegg har banken et overkursfond på kr 361 mill. kroner og et utjevningfond på kr 370 mill. kroner. Egenkapitalbeviserne andel av den samlede egenkapitalen per 31. desember 2013 er 97,19 %.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som målsetting at minst halvparten av egenkapitalbeviserne andel av

årsoverskuddet etter skatt utbetales som kontantutbytte. Ved fastsettelsen av utbytte vil det bli tatt hensyn til bankens resultatutvikling, markedssituasjonen, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital. Bankens investor- og utbyttepolitikk er tilgjengelig på bankens hjemmeside www.rhbank.no

Bankens representantskap har gitt styret fullmakt til å erverve og etablere pant i egne egenkapitalbevis for samlet pålydende kr 100 000 000. Den samlede beholdning av egenkapitalbevis som banken eier og/eller har avtalepant i, kan ikke overstige 10 % av bankens eierandelskapital. Fullmakten gjelder til 31.04.14. Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis skjer via Oslo Børs. Bankens styre har per 31.12.2013 ingen fullmakt til å foreta kapitalforhøyelser.

4. LIKEBEHANDLING AV EGENKAPITALBEVISEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Styret og ledelsen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger vekt på at alle egenkapitalbeviserne skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse.

Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis skjer via Oslo Børs.

Styreinstruksen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland slår fast at styremedlemmer og administrerende banksjef ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen

nærstående at vedkommende må anses for å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av bankens etiske retningslinjer. Den enkelte plikter selv å påse at han ikke er inhabil ved behandlingen av en sak.

Styreinstruksen slår videre fast at styremedlemmer på eget initiativ skal opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til bankens virksomhet. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål protokolleres.

Det har ikke vært vesentlige transaksjoner mellom konsernet og egenkapitalbevisiere, styremedlemmer, ledelse eller nærstående parter av disse i 2013.

5. FRI OMSETTELIGHET

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

6. REPRESENTANTSKAPET

SpareBank 1 Ringerike Hadeland forholder seg til sparebanklovens bestemmelser om sparebankens organer. En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskaper, jfr. sparebanklovens § 7 om hvilke organer en sparebank skal ha; representantskap, kontrollkomité og styre.

Sparebankens representantskap skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

SpareBank Ringerike Hadeland har et representantskap bestående av 32 medlemmer med 9 varamedlemmer. De valgte medlemmer skal sammen avspeile sparebankens kundestruktur, andre interessegrupper og samfunnsfunksjonen og har følgende representasjon:

- 12 medlemmer med 4 varamedlemmer velges av innskyterne. Minst ett medlem med personlig varamedlem skal avspeile sparebankens samfunnsfunksjon.
- 12 medlemmer med 3 varamedlemmer velges av egenkapitalbevisierne
- 8 medlemmer med 2 varamedlemmer velges av de ansatte.

Innskyternes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet skal skje på valgmøter i samsvar med forskrifter fastsatt i medhold av sparebankloven

Egenkapitalbevisierne valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet skjer i samsvar med forskrift av 29. juni 2009 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper. Ingen kan på møte for egenkapitalbevisierne avgi stemme for egenkapitalbevis som representerer mer enn 30 % av SpareBank 1 Ringerike Hadelands totale antall utstedte egenkapitalbevis. Kunngjøring om egenkapitalbevisierne valg skjer ved brev til alle eiere av egenkapitalbevis senest 14 dager før møtet og gjennom oppslag i bankens ekspedisjonslokaler og kunngjøring i avisene Ringerikes Blad og Hadeland og på bankens hjemmeside.

De ansattes representanter velges iht. forskrift om de ansattes rett til representasjon i sparebankenes og forretningsbankenes styrende organer.

Representantskapet skal fastsette konsernets årsregnskap, oppta ansvarlig lån og gi fullmakt til kapitalforhøyelse, fordele det beløp som kan brukes til allmenntilfælde samt velge medlemmene til bankens styre, kontrollkomité og valgkomité.

Representantskapet trer sammen hvert år som bestemt i sparebankloven for å behandle styrets årsberetning, revisjonsberetningen og kontrollkomiteens melding og fastsette bankens regnskap og årlig utbytte på egenkapitalbevis.

7. VALGKOMITEER

Representantskapet i SpareBank 1 Ringerike Hadeland velger en valgkomité med fem medlemmer og fem varamedlemmer og har representanter fra alle grupper som er representert i representantskapet samt et medlem og et varamedlem som er uavhengig og ikke medlem av representantskapet.

Valgkomiteen skal forberede innskyternes valg av representantskapsmedlemmer og varamedlemmer, valg av leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret unntatt ansattes representanter, kontrollkomiteens leder og nestleder, medlemmer og varamedlem, samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen. For det styremedlem med varamedlem som skal velges blant de ansatte, avgir bare representanten for de ansatte i valgkomiteen innstilling. Ny valgkomite-instruks ble vedtatt av representantskapet i 2013

De egenkapitalbevisierne valgte medlemmer av representantskapet velger en valgkomité på tre medlemmer og tre varamedlemmer. Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbevisierne valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet, samt valget av medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen.

De ansattes valg skjer gjennom eget valgstyre iht. forskrift om de ansattes rett til representasjon i sparebankenes og forretningsbankenes styrende organer.

8. REPRESENTANTSKAP OG STYRE – SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Det vises til pkt. 6 for informasjon om sammensetningen av en sparebanks organer.

Alle styremedlemmer er uavhengige av bankens daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Styret består av 7 medlemmer med 2 varamedlemmer valgt av representantskapet. Styrets leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg. 1 medlem med 1 varamedlem velges blant de ansatte. Samtlige valgte medlemmer velges for to år og varamedlemmene for ett år.

9. STYRETS ARBEID

Bankens representantskap velger styrets leder og nestleder samt medlemmer og varamedlemmer.

Styret har en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og forretningsplaner.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltning og organisering av banken i tråd med lover, forskrifter, vedtekter og vedtak fattet i representantskapet. Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for banken

Bankens styre har 2 underutvalg; Revisjonsutvalg og Godtgjørelsesutvalg. Utvalgenes oppgaver er redegjort for under punkt 10 og punkt 12.

Styrets ansvar og oppgaver gjennomgås årlig og styrearbeidet følger en fastlagt arbeidsplan.

Styreinstruks vedtatt av representantskapet omhandler styrets arbeid og saksbehandling og er bindende for styrets medlemmer og deltakende varamedlemmer. Styret foretar årlig en egenevaluering av sitt virke med henblikk på arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver.

Styrets medlemmer har bred og variert erfaring fra både offentlig og privat virksomhet. Kravene til sammensetning og kompetanse anses ivarettatt

I 2013 ble det avholdt 9 ordinære styremøter. Varamedlem for ansattes representant møter fast. Fremmøteprosenten i 2013 var 95 %.

Administrerende banksjef

Adm. banksjef tilsettes av styret og står for den daglige ledelsen av bankens virksomhet i tråd med lover, vedtekter, fullmakter og instruks. Saker som etter bankens forhold er av uvanlig art eller har stor betydning legges frem for styret.

Adm. banksjef gir styret en underretning om bankens virksomhet, stilling og resultatutvikling hver måned. Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til adm. banksjef foretas av styret årlig etter innstilling fra godtgjørelsesutvalget.

Det er utarbeidet egen instruks for adm. banksjef.

10. RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

Risikostyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal støtte opp under bankens strategiske utvikling og mål-oppnåelse samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Bankens overordnede mål og strategiske valg fastsettes gjennom regelmessige strategiprosesser hvor bankens styre er involvert.

Styret i SpareBank 1 Ringerike Hadeland har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil og avkastningsmål.

Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet.

Styret har vedtatt etiske retningslinjer som bidrar til bevisstgjøring og etterlevelse av den etiske standarden som er satt for konsernet.

Intern kontroll knyttet til finansiell rapportering

Bankens ledelse er ansvarlig for å etablere og opprettholde en forsvarlig intern kontroll knyttet til konsernets finansielle rapportering. Den interne kontroll knyttet til finansiell rapportering er en prosess som under tilsyn av adm. banksjef og banksjef økonomi/finans er utformet for å gi rimelig sikkerhet for en pålitelig finansiell rapportering og utarbeidelse av konsernets kvartals- og årsregnskap i samsvar med IFRS slik de er vedtatt av EU.

Regnskapsprinsippene som anvendes av konsernet er også i samsvar med IFRS som utgitt av International Accounting Standards Boards (IASB). Bankens regnskaps- og økonomiavdeling er organisert under avdelingen Økonomi/ finans og utarbeider finansiell rapportering for SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet. Avdelingen påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarter og konsernets regnskapsprinsipper. Avdelingen har etablert prosesser som sørger for at regnskapsrapporteringen kvalitetssikres og at eventuelle feil og mangler følges opp og rettes løpende. Til all finansiell rapportering er det etablert en rekke kontrolltiltak for å sikre korrekt, gyldig og fullstendig rapportering. Tiltakene omfatter rimelighets- og sannsynlighetskontroller på vesentlige regnskapsposter. I tillegg utføres detaljerte avstemmingskontroller daglig og månedlig. Ledelsen har vurdert effektiviteten i selskapets interne kontroll knyttet til finansiell rapportering og basert på denne vurderingen har ledelsen konkludert med at SpareBank 1 Ringerike Hadelands interne kontroll knyttet til finansiell rapportering var effektiv per 31. desember 2013. Styrets revisjonsutvalg skal føre tilsyn med prosessen for finansiell rapportering og se etter at konsernets internkontroll, herunder intern revisjon og risikostyringssystemer, fungerer effektivt. Revisjonsutvalget skal blant annet gjennomgå kvartals- og årsregnskaper. Revisjonsutvalget skal videre påse at konsernet har en uavhengig og effektiv ekstern revisjon.

Kontrollkomité

Kontrollkomiteen er valgt av representantskapet og består av 3 medlemmer.

Kontrollkomiteen skal føre tilsyn med at bankens virksomhet drives på en hensiktsmessig og betryggende måte, i samsvar med lover og forskrifter og bankens vedtekter. Kontrollkomiteen har normalt 6-7 møter per år.

Instruks for kontrollkomiteen er fastsatt av representantskapet

Ekstern revisor

Ekstern revisors hovedoppgaver er å vurdere hvorvidt bankens årsregnskap er avgitt i samsvar med lov og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ivarettatt på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Ekstern revisor velges av representantskapet.

Intern revisor

Intern revisjon er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessene er målrettede, effektive og fungerer som forutsatt. Internrevisjonnens rapporter og anbefalinger til forbedringer i bankens risikostyring blir gjennomgått og implementert i banken. En av hovedoppgavene til bankens intern revisor er å bekrefte at internkontrollen er sikret i et tilstrekkelig omfang og at den fungerer som forutsatt. Intern revisor rapporterer til styret.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET

Styrets medlemmer mottar en årlig kompensasjon fastsatt av representantskapet. Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet eller verv avledet av dette.

Nærmere informasjon om kompensasjon for styret fremgår av note til årsregnskapet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til administrerende banksjef foretas av styret.

Banken har et godtgjørelsesutvalg som velges av og blant styrets medlemmer. Utvalget skal forberede alle saker om godtgjørelsesordninger som skal avgjøres av styret.

Nærmere informasjon om kompensasjon for ledende ansatte fremgår av note til årsregnskapet.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skaper tillit og troverdighet overfor investormarkedet, kunder og øvrige interessegrupper. Det avholdes regelmessig presentasjoner overfor samarbeidspartnere, långivere og investorer.

Informasjon til markedet formidles gjennom bankens kvartalsrapporter med presentasjonsmateriale, eget område for Investor Relations på bankens hjemmeside og børsmeldinger. Bankens finanskalender og alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner blir offentliggjort på bankens hjemmeside www.rhbank.no

14. SELSKAPSOVERTAKELSE

Eierrepresentasjon i representantskapet i en sparebank er maksimum 40 %.

Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 % av egenkapitalbeviskapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

I forbindelse med fusjonen mellom Ringerikes Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Gran Sparebank ble det opprettet tre stiftelser som fikk tillatelse til å eie mer enn 10 % av egenkapitalen. Stiftelsene har per 31.12.2013 følgende andel av egenkapitalbevisene i banken:

Andel av EK-bevis	
Sparebankstiftelsen Ringerike:	30 %
Sparebankstiftelsen Gran:	20 %
Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal:	20 %

Oversikt over de største egenkapitalbevisiere fremkommer av årsregnskap og kvartalsrapporter.

Avvik fra anbefalingen:

Bankens styre har ikke utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.

15. REVISOR

Ekstern revisor velges av representantskapet. Ekstern revisor deltar i styremøte hvor årsregnskapet behandles og avgir den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som konsernet gir. Styret orienterer representantskapet om revisors godtgjørelse i møte. Ekstern revisor har ikke utført vesentlige rådgivningsoppdrag for konsernet. Spesifisert revisorhonorar for finansiell revisjon og andre tjenester enn revisjon fremgår av note til årsregnskapet.

Oversikt over bankens tillitsvalgte 2013

Representantskapet

Innskytervalgt

Medlemmer

Ståle Tangestuen
Tom Myrvang
Paul O. Liseth (repr. samf. funksjon)
Anne Taran Tjølsen Jacobsen
Gunhild Heen
Marte Grindaker
Bjørn Steingrimsen
Anders Larmerud
Ellen Stokstad
Kari Anne Jønnes
Hanne Berg Larsson
Morten Røsaasen

Varamedlemmer

Mette Sønsteby
Nils Thomas Fearnley
Lise Kihle Gravermoen (repr. samf. funksjon)
Svein Morten Brørby Bergsrud

Egenkapitalbevisieivalgt

Medlemmer

Ole Sunnset
Frederik W. Skarstein
Anne-Lise Rian
Christian Mathiesen
Helge A. Hagelsteen Vik
Ole Western
Finn Martinsen
Gunnar Haslerud
Björg Westhagen
Mikal Røtnes
Roar Ruden
Jan Riiser

Varamedlemmer

Tor Eid
Arvid Skjennum
Anders Strande

Ansattevalgt

Medlemmer

Randi Irene Roa
Terje Spildrejordet
Thomas Løvbrøtte
Anne Marie Olimb
Stein Erik Gøranson
Espen Gundersen
Robert Eriksen
Liv Grinna

Varamedlemmer

Katrine Lervik Skjervum
Hans Strande

Styret, kontrollkomite og valgkomiteer

Styret

Medlemmer

Jørn Prestkvern (leder)
Anne Cathrine Frøstrup (nestleder)
Bjørn Haugen Morstad
Bente S. Klæstad
Svein Oftedal
Tommy Helgerud
Liv Bente Kildal (ansatt)

Varamedlemmer

May Britt Birkeland
Kirsti Nesbakken
Gunnar Bergan (ansatt)

Kontrollkomite

Medlemmer

Atle Roll-Matthiesen (leder)
Magnhild Bjertnæs (nestleder)
Ståle Tangestuen

Valgkomite Representantskapet

Medlemmer

Per Christian Gornæs (leder)
Paul O. Liseth (repr. samf. funksjon)
Finn Martinsen
Kari-Anne Jønnes
Anne Marie Olimb (ansatt)

Varamedlemmer

Beate H. Hundhammer
Lise Kihle Gravermoen (repr. samf. funksjon)
Roar Ruden
Bjørn Steingrimsen
Randi Irene Roa (ansatt)

Valgkomite Egenkapitalbevisiere

Medlemmer

Johan Tuft (leder)
Mikal Røtnes
Anne Lise Skjaker

Varamedlemmer

Helge A. Hagelsteen Vik
Mette Aasrud
Björg Westhagen

SpareBank 1 Ringerike Hadeland





SpareBank 1 Ringerike Hadeland består av:

- Lokalbanc Ringerike: *Avdelingskontor Hønen og Avdelingskontor Sokna*
- Lokalbanc Hole
- Lokalbanc Jevnaker
- Lokalbanc Lunner
- Lokalbanc Nittedal
- Lokalbanc Gran: *Avdelingskontor Brandbu*

Tlf.: 02130 | www.rhbank.no

SpareBank 1 Ringerike Hadeland